11123
III

Bibl. Jag.

Wypisy i notatki Mieczysława Pawlikowskiego
dotyczące zagadnień literackich i historycznych.

XIX - XX w.

AP 263

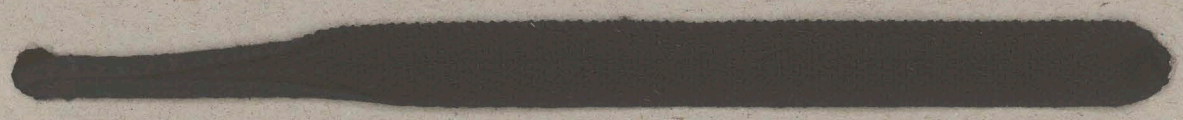

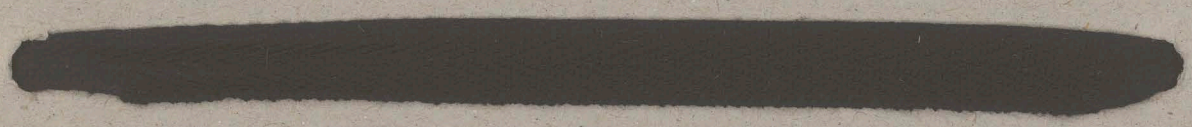

Spis dzieł

tyczących się polskiej literatury.

— Philipp Korn. „Ungarns Recht u. Gesetz, ruhmvoll verfochten durch Deutsche, Polen, Ital., Engl., u. Franzosen in den Kriegsjahren 1848-9. – | Bremen 1853.

— Joh. Czerski, christkatholischer Prediger in Schneidemühl. „Offenes Sendschreiben an den Bischof von Freiburg. – | Schneidemühl

— Pataky. – Bem in Siebenbürgen. – Leipzig. 1850.

— J. Michelet. – Légendes démocratiques du Nord. Paris 1854.

— Die polnische Frage vom deutschen Standpunct betrachtet. – Von einem deutschen Staatsmann. – Leipzig. 1855

— Carl Friedr. Leederhose. – Das Blutbad von Thorn im J. 1724. – Ein Bild aus der Gesch. der Jesuiten. – Basel. 1852.

— Dr. H. Hildebrandt. – Geschichte Polens bis zur Gegenwart. Dem Volke erzählt. – | Crossen u. Zeilenzig. – Verlag v. Range.

— Lettre adressée à Sa Majesté l'Empereur d'Autriche par un gentilhomme polonais. – Berlin ~~Schneid~~ 1852.

— Cyprien Robert. – Le monde slave, son passé, son état présent et son avenir. 2 T. – Paris. 1852.

— B. Haureau. – Storia della Polonia dalla sua origine ai nostri di. – Veneria. 1848. –

VII. 1800–1830.

Poezya.

I) Naśladowcy francuskiego klassycyzmu.

Ep.
Tomaszewski Dyzma Bończa — Rotmistrz Pow., Jagiellonida
Zaborowski Tymon — Dramy Pod.
Dmochowski Franc. = Xaw.

Lir.
Niemcewicz Jul. Urs. — Sp. hist.
(Osiński L.
(Morawski

Dydakt.
Wężyk Franc. — Okol. Krak.

Dram.
Wężyk Franc. — Osiński, Barb. Kaz.
Feliński Alojzy — (Delib.)
Kropiński Lud. — Ludgarda
(Bogusławski Wojc. — Krak. i Ewr.
J. N. Kamiński
Dmuszewski, Żółkowski, Osiński L.

II) Poeci Nowocześni.

a.) stanowiący przejście

Woronicz Jan Paw. — Tr. Syl., Hymn, Lecz.
Brodziński Kaź. — Wiest.
J. N. Kamiński. — Ht. Fredro.

b.) naśladowcy zagranicznych:

Odyniec Ant. Edw.
Ald. Chodźko
Korsak Jul.
Stef. Witwicki
Konst. Gaszyński
Stef. Garczyński, Gosławski Maur., Łapsiński Józ.
Massalski

c.) Poezya czysto polska:

Ad. Mickiewicz ur. 1798.
Ant. Malczewski ur. 1792.
Sew. Goszczyński ur. ± 1800
Bohdan Zaleski ur. ± 1800

Powieść.

Xżna Wirtemberg'ska z Czartoryskich
Jul. Urs Niemcewicz
(L. Kropiński
F. Bernatowicz
Fr. Skarbek
(Konst. Gaszyński
(Franc. Wężyk.

Proza.

Życiorysy:

Józ. Max. Ossoliński „Wiadomości hist.-krytyczne"
X. Franc. Siarczyński osoby z wieku Zygm. III.
Aloizy Ozimski skarga, T. Czacki, Kopczyński, Wujek.

Geografia i Podróże:

Stan. Borkowski. do Włoch
Alex. Sapieha po krajach sław.
Krystyn Lach Szyrma, Tomasz Lwiecki.
Ang. i Szkoc. Pomorze.

Historya:

Joachim Lelewel.
Jerzy Samuel Bandtkie + dzieje nar. pol.
J. J. S. Sękowski collectanea z dziejop. Tureckich
Surowiecki Waw. + początek nar. sław., Rumy, o upad. przemysłu w P.
Zoryan Chodakowski" (Adam Czarnocki)
o słowiańsc. przedsięwzięciu

Filozofia:

Józ. Gołuchowski
Jan Śniadecki, J. N. Kamiński, Jankowski, Jarowski, Szaniawski

Estetyka.

Euzeb. Słowacki
Maur. Mochnacki Lit. pol. w w. XIX.

Natural.

Jędrzej Śniadecki, Chemia, Fizyka &.
Stan. Staszyc. Ziemiopisarstwo gór Sarmacyi.
Jundziłł

Lekarstwo.

Arnold. (Hist. Lek. w Pol.) Józ. Raf. Czerwiakowski
Jęd. Śniadecki.

Matematyka.

Jan Śniadecki. – Seb. Sierakowski, Podczaszyński
Meciszewski, Sławiński, Czech, Hreczyna, Dąbrowski, Grabiński
Frączkiewicz

Krasomowstwo.

Jan Paw. Woronicz
Lud. Osiński.
&.

Literatura. | Felix. Bentkowski o nos. ks. drukow. , Mist. Lit.
Józ. Sołtykowicz o stanie obk. Kr.
| X. Hieronim Juszyński dyk. Poet. Pol.
Jerzy Sam. Bandtkie Hist. Drukow. &.
Lelewel, J.W. Bandtkie, Linde, Sołtykowski

Gramatyka.

Józ. Mroziński
Józ. Muczkowski
M. Jeliński

~~Linde Sam. Bog.~~
~~Krolikowski Prosodyja~~ | ~~Elsner, Kamieński, Brodziński~~
~~Mrongowicz~~
~~Bobrowski i Czerski~~

Zamek kamieniecki. Warsz. 1828.
Wiekowe poezje Wojnicza Goszczyńskie po pismach czasowych wszystkich drukowane, częścią w wydaniu Lwowskiem z 1838, częścią w „Tarczy Kniaź" z 1839 zawarte. —
Prace Goszczyńskiego: „Katolicyzm" (t. 8. pamięt.) „Nowa epoka poezyi polskiej" w „Pam. pow. nauk. i um." Krak. 1835. — „Wspomnienie poetów do spiżarni" (czasopism.) w „Roku" 1843. — „Wyjątki z nowy o gorącem dzierżawcy" „Podania w Tatrach" Poz. 1844.

Orydzon 1836. Berlin 1840
Trzy myśli pomnożone po śp. Hen. Ligenzie 1841
Wor. Lesnia 1841
Przedmiot 1843 &. ...
Ogary Hen. Wrocław 1834.
Wieboszcz Komedya ... wyd 2ie 1837.

VIII. 1830 –

Poezya.

I.) Naśladowcy i Tłumacze zagranic.

Kiciński Bruno
Minasowicz Józ. Dyon.
Kamiński Ludw.
Koźmian Kaj.
Borkowski Józ.

II.) Poezya czysto polska.

Ep. Kraszewski Józ. Ign.

Lir. Bielowski Aug.
Siemieński Luc.
Słowacki Jul.
Borkowski Alex.
Pol Wincz.
Padura Tom.
Wasilewski Edm. | Czajkowski
Gaszyński Konst. | Krasiński Ad.
Zieliński Gustaw | Olizarowski T. A.
Groza Alex. | Żygliński Franc. | Norwid
Kraszewski Józ. Ign. | Kondratowicz | Lenartowicz
– Ujejski Korn.

Opow. Jachowicz Stan. | Hołowiński | Nowosielski | Gorecki Ant.

Dram.

Korzeniowski Józ.
Magnuszewski Domin. Barb. Ra., Rozb. sal. Fe. Wz.
Kraszewski, Alex. Przeździecki, Drzewiecki
Tłóm. Shakespear Hołowiński

Powieść.

Kraszewski Józ. Ign.
Korzeniowski Józ.
Czajkowski Mich.
Grabowski Mich.
Rzewuski Wacł.
Chodźko Ign.
Jankowski Placyd
Tyszyński Alex.
Siemieński Luc., Dzierzkowski, Bujnicki
Tańska, Eleonora Szymer, Paul. Wilkońska, Ewa Felińska
Hum. Aug. Wilkoński

Proza.

Życiorysy: Ign. Chodyniecki, Mich. Baliński, Koźmian.

Geografia i Podróże:

Edw. Raczyński +1845.
J. I. Kraszewski wspom. Wł. Pol., Pół. d. T.
Ambr. Grabowski wsp. Wł., Lit., Wł. Rzecz.
Alex. Przeździecki opis Krak., Starożytności Podole, Wołyń i Ukraina
Łukasiewicz Józ. Poznań
Mich. Baliński i Tymot. Lipiński Starożytna Pol.
Hołowiński, Rautenstrauch, Trypplin
Chojecki, Przeździecki, Felińska.

Historya. Wład. Alex. Maciejowski. Dzieje prawodawstwa Słow., Pierw. dzieje, Hist. pow. ... do 1830
Teodor Narbutt. Dzieje nar. litewskiego
Łukasz Gołębiowski Lud P., Domy i dwory, Ubiory, Gry i zabawy, Wład. Jag. i Wład. ...
J. I. Kraszewski Hist. m. Wilna Mich. Baliński Hist. Wilna, Hist. Pol.
Józ. Łukaszewicz. – Hist. szkół, Dzieje wyzn. helweckiego
Michał Krajewski Zankar.
Adrya Krzyżanowski Dawna Polska. Ks. Jezuitów
Numism. { Raczyński Edw. i Gołębiowski L. Gabinet medali
Wład. kaz. Bandtkie Numizmatyka kraj.
Zagorski J. Monety
Archeol. E. Tyszkiewicz, Tad. Wolański. Strączyński Pinczów Lelewel
Filozofia: Mich. Wiśniewski Bakon Metod. Hum. natury, Char. m. od ludz.
Józ. Kremer Rys Fenomenologii Ducha
Karol Libelt Rozprawa o Spinozie, Fil. Kryt. Matem. Powieści.
Ferd. Brow. Trentowski Chow. Myśl., Grundl., aeter.
(Rzesiński Tennemann „Hist. Fil."
(Kozłowski Plato

Stan. Staszic

za ludem wiejskim

— Uwagi nad życiem J. Zamojskiego w r. 1786 wydane

— Ostatnie przestrogi dla Polski napisane w r. 1792

~~Dziennik Warszawski N 31.~~

~~Wiersz Chodźkiewicza (Lecantowa nadbiór. Mścisław.) w 50~~

~~Listy Mnichowskie Kopernika w Dzien. lit. N 31. z 1832~~

Bazaras: Pamiątki m. Żółkwi. w Dzien. lit. Nr 12 z 1852

~~„Dusza z Kamińskiego" w Dzienniku lit. Nr 11 z 1832.~~

— P. W. Bandke: o potrzebie nauki gruntownej

— Kopczyński: o Duchu języka polskiego

— Ed. X. Lub.: [illegible] + 1823.

— O niepewności zdań nauk empirycznych Jędrzejowicz

Dziennik Warszawski

Teofil Chołoński (Wyc. III 391) Swe poematy zaiste [illegible] umieszczał w „Tyg. Pol." (red. Dr. Kiciński)

— Zwierzchowski (Wicewojewoda) Enej do Wirgiliusza

— Zeszyt 1. i 2. Gazety polskiej królestwa Polskiego (Sal. 11) Warsz. 1830. Znakomity zbiór widoków zamków polskich wyrwany przez się zbiegł w Pałacach.

124

7

Trzeci Raz: „Nowy Zbiór Klassyków polskich. T. I. Satyry Opalińskiego: Poznań w Karpowicz. 184..

Opaliński:
„Juvenalis redivivus" 1691. - 8° Drugi raz pod tytułem „Zwierciadła" w Wenecji 1698.
Pag. 31.) Satyra VI Księgi I-szej: „Bo intrata na konie, pachołki, karety
Wystarczy; lecz na dzieci niewiedzieć zkąd
Pag. 190.) Satyra VII. Księgi IV-tej: „Ale człowiek poczciwy o chwałę mniej stoi
& ... Satyry na żony zwodzące mężów, Nagany też się nigdy bynajmniej nie boi"
na złą edukacyą, na wysyłanie synów za granicę. & ... ciemiężenie [illegible]

A. Trivium: Gram. lat. - Retoryka, i Chorał
B. Quadrivium: Filoz. - i początki Matem.

Tytuł Rodzina
1 Baccalaureus (1. cursor 2. formatus)
2 Licentiatus
3 Magister
4 Doctor.

Dyd. - Lir. - Pow. - Ep. - Dram.

(Chłop sieje konopie: jaskułki wołają: „Cici, - pyli, będą nici." (na siatki)) ... (Pszczoły leczą)
Podług starego ludowego tłumaczenia, jaskułka zagląda do pustych stodół na wiosnę i woła:
„Były tutaj stożki, brożki, teraz niema nic." - Przepiórka woła: „Pójdźcie żąć!"

Starał się każdą w 4ch wierszach zakończyć.
[illegible] w Stan. Aug.

Piotr Gorczyn (Ob: Wojz. II.) „Dziewiórka"
= żony siostra

Grzegorz z Sanoka (żył od ....

nazywa (Wojc. III.12.) „Scholastyczną filozofię" w owych Scholastycyzmu wiekach odnosząc się nad pojęcia owczesne (?) „marzeniem czuwających".

Quod est demonstrandum

Dr. Józef Emanuel Jankowski (Profesor Filozofii) „Succincta logices in Polonorum scholis historia." Cracoviae 1828.-4°. Pag. 16.

Wyjątki.

Pierwsza logika którą czytano w Polsce była jak się zdaje logika Stego Augustyna.-

Nominaliści (: n.p. Mateusz z Krakowa, Mikołaj z Gijelczew :) więcej Realiści rozpowszechnieni

W dysputie stronników zdań Stego Tomasza z Akwinu i Jana Duns Szkota - Polaków większość za pierwszym.

Nicolaus de Gorzkow. Prof: Filoz: i 3ci Rektor Uniw. Jag.

~ „In Philosophiam universam comentarii" (manuskrypt)

Joannes de Glogovia. Prof: Filoz: +1507.

napisał i wydał 4 Kompendia o logice. 1499.-1511.

Michael Vratislaviensis. Prof: Teolog: +1533.

~ „Introductorium Dialecticae" (: Compendium logicae :)
- Crac. 1504. - Crac. 1509. - Norimb. 1511. - Crac. 1515.
- Argentorati 1515. - Crac. 1522.

Joannes Dobczycensis (Bernardyn)

~ „Opusculum de arte memorativa longe utilissimum.
„In quo studiosus lector tam artificialibus praeceptis
„quam naturalibus medicinalibusq documentis memoriam
„suam adeo fovere discet: ut quaecunque vel audita
„vel lecta illi commendaverit tanquam in cella
„penaria diutissime conservaturus sit." Crac. 1504. 4°
[: Janociana. Vol. II. pag. 79 :]

Thomas Murner † 1530. (niemiec, wykładał lotkę w Krakowie)

— „Chartiludium logices." Crac. 1507. — Argentorati 1509.
— Bruxellae. 1509. — Parisiis 1629. —

(„Chartiludium logices seu logica poetica vel memorativa" zamiast nazw terminologii logicznej kładzie dla nobrazowania i wbicia w pamięć wyobrażenia rozmaitych przedmiotów: słońce, rak, żołądź, wąż &.)

Tak szybko uczniów powyuczał w prawidła logiki tym uzmysłowiającym sposobem, że oskarżony został o czary; usprawiedliwił się jednak i niezmierną sławą okryty w Uniw. Jag. — Zaświadcza to Testimonium ~~wydane~~ Jana z Głogowy Univ: Crac: Collegiati wydrukowane w wydaniu Paryskiem Chartiludium r. 1629. —

Jacobus de Gosthynin. (1491. Decanus Fac. Philos.)

~ „Theoremata seu propositiones Auctoris Causarum David Judei." Crac. 1507.

Nicolaus de Gijelczeph Prof. Univ.

~ „Expositio ... in passiones terminorum Marsilii." Cracov. 1507. — 4°

Georgius Libanus

Andreas Glaber de Cobylino

Joannes Casparus Leopoliensis

Stan. Radzimski (manuskrypt. 1598.

Seculo XVII: Nicolaus Moscicensis, Samuel de Lublin, Ferd. Ohm (alias Januszowski), Thomas Szulc Prątnicki, Martinus Smiglecius, Lucas Załuski, Joannes Morawski, Thom. Młodzianowski, Adamus Krasnodemski, Adalbertus Tylkowski S. J.

Seculo XVIII.

– Benedictus Dobszewicz (Eklektyk) S. J.
„Praelectiones logicae." Vilnae 1761.

– Casimirus Narbut Sch. Pi. – Pierwsza logika w języku polskim wydana. – „Logika, czyli rozważania i rozsądzenia rzeczy nauka, według której każdy ma we wszystkim prawdy dochodzić i strzedz się fałszy. Wilno 1766. 8°.
– II wyd. Wilno 1769 – Wilno 1775 – Wilno 1782 – Wilno 1791.

– Kalendowicz Fran. Stan. de criterio veritatis 1774.
Prof. Un. Jag.

– M. Petrus Cantius Rydulski.
~ „Dissertatio pro et contra Scepticismum" aw manuskrypcie
~ „Mixtum utile dulci" (rozprawa o logice, metaf., i fizyce. 1777)

– Joan. Nep. Trąbski. Prof. Un. Jag.
~ „De origine Idearum contra opinionem Platonis, Cartesii et Malebranchii."

– Salomon Maimon żyd * w Nieświeżu 1753 + 1800
(Pisz Meusel's Gelehrten Lexicon. B. VIII. Str. 444.)
pisał wiele dzieł

– Andreas Ciankiewicz Prof. Un. Jag. – (za Lokiem)

– Joannes Znoska Prof. Un. Wileń. – (za kondyllakiem)

– Patricius Przeczytanscius Sch. P.

– Felix Jarowski (za kantem) Prof. Un. Jag. (za Wentzelem z Linca) właściwie

– Izydor Choynacki Prof. Inst. Lovicien. (za kantem) t. j. za J. Snell.

– Jan Swiadecki, Joz. Kalasanty Szaniawski

– Adam Ignacy Zubelewicz, Angelus Dowgird. S. P.

Jos. Eman. Jankowski „Compendium Logicae" dzieło które odwołuje się wciąż.

i Prof. Uniw. Jag: Laur. Bodocki, Valerianus Magni, Joannes Broscius (:Italus:), Simeon Stan. Makowski, wszyscy wydali coś o logice; w Uniw. Jag są manuskrypta profesorów:
Franc. Jos. Przewoski, Valentinus Mazurkiewicz

— Sectatores Joannis Duns Scoti:

Joannes Stobnicensis, discipulus Michaelis Parisiensis de Bystrzykowo. Vulgavit trina ipsius opera. — Prof. Fil.

Matthaeus Holnstein, Silesius (: discip. Joan. Stobnicensis)
~~„Introductio in terminorum cognitionem fratris Alberti Fantini Bononiensis" — Crac. 1515. — 4°~~
~ „Enchiridion logicae & dialecticae." — Crac. 1521. —

Obcych dzieła wydane w Krakowie:

— Albertus Magnus „De intellectu et intelligibili." Crac. 1504. 4°
— „Textus veteris artis, scil. Isagogarum Porphirii... Crac. 1516
— Frater Albertus Fantinus Bononiensis „Introductio in terminorum cognitionem." Crac. 1515. 4°
— Petri Andreae Gammari, Bononiensis „Legalis Dialectica" Crac. 1526. — 4°
— Tranquilli Andronici Dalmatae „Dialogus Philosophandumne sit?" Crac. 1545. — 4°
— Joannis Caesarii „Dialectica." Crac. 1569. — 4°
— Pater Antonius Ruvius Rodensis S. J. „Commentarium in universam Aristotelis logicam." Crac. 1608. — 4°

Logica Scholastica. Sęculo XVII:

Angelus Wierzbowic, Ord. Praed., Stef. Szczaniecki, Casim. Ostrowski, Adr. Miaskowski, Alex. Podlesicki, Antonius Skorubski S.J., Jos. Rojowski, Adalb. Obrębski, Jacobus Paulus Radliński, Cas. Stęplowski Prof., St. Kleczewski.

Primus qui contra Scholasticorum nimias subtilitates extitit fuit

Gregorius Sanocensis, Prof., postea Archiep. Leopol. +1477.

Jacobus Stemberg Gorscius +1588. Ptolem. – dobrą łaciną:

~ „Dialecticae artis commentariorum lib X. Crac. 1565. – 8°

Adamus Bursius. Prof. Akad. Zam.,

~ „Dialectica Ciceronis." Samoscii 1604. – 4° ważne dzieło. chwalone przez Justus Lipsius'za &.

Gram.

Jan Urzinus (Wiadziwiecki)
tać | Modus Epistolandi - - - - - Crac. Muller

Obacz Jan z Grogowy (Filoz.)
ta | Donatus Aelius + „Elementa Gram., una cum explicatione polonica. Crac. 1795 8°

Galla Alex.

Jurwin z Nowego targu Ob. Nadarzyc.
Jan z Kobrzycy Jan z Grogowy
— Modus Epist.

Jan z Dzieciuna

Jan Tomerfeld

Agrykola Rudolf (mądry &)

„Opusculum" Sebastjana z Zelestyna

Jan z Głogowy – „Exercitiū novae logicae" Cracoviae. Haller 1499. [Demb] później niż przedruk krakowski 1511, – przedrukowane w Lipsku [Demb Str 49].

— „Exercitium veteris artis" Cracoviae. Haller 1504
przedruk Strassburg 1507. [Demb]

— „Introductorium in tractatum J. de Sacrobusto & anno 1506 recollectum."
– przedruk w Strassburgu 4° 1518. [D]

— „Minoris Donati &" Cracoviae Haller 1503. – Lipsk 1510 – Strassburg 1515.

(D.) — „Exercitiū super omnes tractatus parvorū logicalium M. Petr. Hispani." Crac. Haller 1504
przedruk Lipsk. i Strassb.

(D.) — „Quaestiones in libros Aristotelis". Crac. Haller. 1511.

(D.) — „Physionomia hinc inde ex ill. script. recollecta." Cracoviae Victor 1514.

(D.) — „Joannis Glogeri ad-mag. recollectio Chiromantiae." bez r. i m.

(D.) — „Interpretatio eorum quae Almanach verorum motuum planetarum Mag. Joh de Monte Regio inscribuntur." Crac. 1514.

(D.) — „Tractatus praell. ff. in judiciis astrorū de mutationibus aeris &" Crac. 1514

(D) — „Introductorium Astronomiae" Cracoviae 1514.

(D) — „De causis matrimonii" 1509.

(D) t. j. Dembowski Edw. w „Piśmiennictwie polskiem" zawiera na Str. 52 (prócz tych dzieł) wypis dzieł wątpliwych „Jana z Głogowy", przepisanych temuż przez Hanke jest rzeczonych dzieł czternaście. –

Scholastyczna „Filozofia"

Michał z Bystrzykowa (Parisiensis) biegły dialektyk

— objaśnia dzieło Piotra Hiszpana „Parva logica" i pisze komentarze analityki Arystotela.

Jan ze Stobnicy
Michał z Wrocławia } Ob: Teologia.

Jan z Głogowy.

— + „Computus chirometralis – denuo" &c. Crac. Haller 1511. 4° (— dto Cracov. Haller 1507
— + „Introductorium in tractatum Joannis de Sacrobusto." Crac. 1513. 4°
— + „Exercitium novae logicae." Cracoviae. 1510. 4° | + dto. Crac. 1511. 4°
— + „Exercitium veteris artis." Argentinae 1517. 4°
— Fizyognomika. Kraków (Hier. Vietor) 1518. podług pism Konst. Afr'a.

+ „Minoris Donati de 8 partibus orationis interpretatio." Crac. 1515. 4°
+ „Exercitium secundae partis Alex. Gallii" Crac. 1510. 4°
(dto + Cracoviae 1517. 4° (— dto Crac. Haller 1504) (— dto 1518)

— + Questiones Librorum de anima Mag. Joan. Versoris. Cracoviae 1514. 4°
dto — Cracoviae 1501 Haller. 4° [Demb] i przedruk 1522 w Krak.

Andrzej z Kobylina „Problemata Aristoteles" 1535. (Pośw: Jadwidze z Kościelca. – czemu kobiety się nie ożenią?)

Jakub z Gostynia. „objaśnił" Filozofię Alberta W.

Mik: z Gelczewa. skrócił Dialektykę Marsyliusa

Sędziwój Czechel. komentarze na Etykę Arystotela

Jan z Dobczyna.

— „De arte memorativa"

Tomasz Murner.

— „Chartiludium logicae"

— Grzegorz ze Stawiszyna.

Twardowski?

Wincenty Koffski Dominikan + 1488. zamurował w ścianę z bojaźni:

— „De prima materia veterum lapidis philosophorum."

Nicolaus Polonus Archidjakon Krak Rektor (1271) w Padwie

— „Summa decretalium"

Franciszek z Prawdzic, Biskup Wrocławski

— „De clericorũ et laicorũ matrimonio" 1197

(: przeciw bezżeństwu xięży, po ukazaniu się nakazu Papieskiego: :)

z wieku XIII.

Maciej z Warmii:

— „De divina gratia de electione & reprobatione"

Kaznodzieje

Wincenty Dominikan (1260) Żywot s. Stanisława

Engelbert Cysters Żywot St. Jadwigi Xrej Slązkiej

Stanisław Franciszkan Żywota SS Salomei i Kunegundy.

Peregrinus Ord. Pr. nie Dominikan?

Stanisław Stojkon, Miechowita. Kazania i homilie

Sty. Wit Dominikan

— „De christianorum in Lithonia conditione deplorabili." był przy chrzcie Mendoga

(: Jest-to list do Papieża Innocentego IV 3°. :)

Mikołaj z Błonia (= Nicolaus de Plone)

— „De praecipuis Dei parae festivitatibus"

+ „Tractatus sacerdotalis de sacramentis &c." + Argentinae. Mart. Flach 1490 4°
+ Argentinae 1508 4°
+ Cracoviae (Haller) 1519 4°
+ Cracoviae (Scharfenbergk) 1529 4°

należy niżej.

Franc. Stankar = Kalwinista krewi swe wyznanie | Leliusz Socin = Aryanin -

Za czasów Lutra

(Biblia Lutra dedykowana Zyg = Augustowi

Dyss. — „De vero cultu Dei" Kraków
Dyss. — „De matrimonio sacerdotum. Krakow.

Mateusz Najman.

— Expositio Ecclesiasticae, Cantici cantitorum & Epistolas ad Romanos."

Benedykt Hesse.

— „De potestate Concilii supra Papam."

Jan Elgot. poseł na Koncilium Bazyleyskie, polubieniec i „ucho" Pap. Feliksa V.
pisze przeciw Hussytom

Mik: Czechel.
jego oppozycya przeciw Kaź. Jag. i mianowaniu biskupów z niego
— listy do Długosza i i.ch „Prawa Saboru nad Papieżem &c.

Jan z Ostrzeczna („Sacranus")

— „Elucidarius ritûs ruthenici."

Jan ze Stobnicy.

— „Historia vitae et passionis Dni n. J. Chr."

+ „Questiones veteris ac novae logicae." - Crac. (Haller) 1508. - 4°

+ „Leonardus Aretinus commentario explanatus". (Haller.) 1511. - 4°

+ „Parvulus Philosophiae naturalis." Crac. (Haller) 1517 - - - 4°

Jan Krurebrog.

wykład. sentencyj Piotra Lombarda

Michał z Wrocławia.

+ „Epithoma conclusionum theologicalium pro introductione in 4^or libros sententiarum Magistri Petri Lombardi Ep. Parisien."
Fracchovia. Haller. 1521. 4°

+ To nieco odmienne wydanie z tegoż roku, tamże. (Ob: str 149 i ostatnia)

+ „Expositio hymnorum interpretatio." Crac. (Haller) 1526. 4°

+ „Prosarum dilucidatio" Crac. (H. Unglor) 1530 2°

+ „Introductorium dyalectices" - Argentinae 1515. 4°

+ „Introductorium Astronomiae" Cracoviae (Haller) 1506. 2°

+ „Epitoma figurarum in libros physicorum et de anima Aristotelis"
Crac. 1503.

Franciszek Kreyszwic

Sty Jan Kanty

+ „Księżyc w pełni" Kaz. na pogrz. Mik. Serwacego X. Wiśniowieckiego; Kraków druków. 1745 fol.

Sty Izajasz Boner

de Paradiso { Jakób
Piotr.

Jan z Poznania

Jakób z Bydgoszczy

Mat.

„Vitellio" = Ciołek żył ± 1300
z w.

+ „De natura, ratione & projectione radiorum." Norimbergae 1551. fol.

— ? „Vitellionis Perspectivae lib. X. Norymb. 1535. [D.] później 1551 przedruk ?

z kosztem XV w.

Jan z Łańcuta

+ „Algorismus linealis" Cracoviae (Haller) 1517. 4° wydanie ....

Przez Astrologię do Astronomii: Astrologowie sławniejsi:

Henryk Bohemus na dworze Wład. Jag:

Maciej z Przemyśla 1450 } Astrologii
Maciej z Miechowa 1522 } profesorowie w Akad. Krak.

Czytali: „Libros judiciorum astrorum" i układali corocznie: „Judicium majus — i minus" kalendarz większy i mniejszy.

Michał z Wrocławia 1494. drukuje pierwszy kalendarz polski. Ob. Teol.

~~Edw. Dembowski [illegible] 1511 wylicza 6. dzieł jego~~

Elementarne dzieło astronomiczne:

1. Jan de Sacrobusto:
z XIII wieku

+ „Sphaericum opusculum cum expositione p. Matth. Shamolulien.
Cracoviae 1522. 4º.

+ „Algorithmus" Cracoviae. 1504. 4º.

Michał z Wrocławia Ob: Teologia.
Jan z Głogowy Ob. Filozofia. Tego zaś uczeń:
Wojciech z Brudzewa,
s. dzieł jego wyliczonych w Dembowskim s. Nr. 55.

Tego zaś uczniem:
Mik. Kopernik,

1 Jakub z Kobylina.
— „Declaratio astrolabii" („drukowane?" D.)

2 Mateusz z Szamotuł.

3 Konrad Celtes (Poeta łac.)

4 Bernard Wapowski
(+ „Dzieje Kor. P. i W. X. L. od 1380–1535. Wilno 1847. 8º)

5 Marcin z Ilkusza
— „Tabulae directionum planetarum" (Exemplarz ma się znajdować wedł. Demb. w Bibl. Jag.)
— „De reparatione calendarii." (za Leona X.)

6 Mikołaj Szadek (D.)
Jan Latos o tem samem pisałem.

Mik. Kopernik:

+ „Astronomia instaurata. lib. 6. qui de revolutionibus orbium coelestium inscribuntur." – Amstelrodami. 1617. 4°

+ Rozprawa o urządzeniu monety" napisana 1526. (łać. i pol.) Tłum. p. Fel. Bentkowskiego. – Warsz. 1816. 8°

+ (Ewertz J. U: „Entwurf der ... v. Copernikus erfundenen .... Weltkörperbewegung Mitau 1846. 8°

★2.

Ślad że był „Zielnik polski" z 1423.

Siennik Marcin: uzupełnił Spieńskiego
+ „Herbarz, t.j. ziół tutecznych, postronnych i zamorskich opisanie". Kraków
(z Ord.m Alex. Pedemontana.) Scharfenberger 1568. fol.

z Urzędowa Marcin dr.
+ „Herbarz Polski t.j. o przyrodzeniu ziół i drzew rozmaitych. Xięgi 2. Kraków 1595. fol.

Szymon Syreński ur. 1559 + 1611.
— „Zielnik, Herbarzem z jęz.a łac.o zwany." Kraków 1613.

Jan z Radlic Biskup Krak.
wyleczył Ludw. I Kr. Polsk. i Węgier

„Jan" z XIII w.

„Mikołaj" z XIV w.

Haszczek, — łaziebnik w Szamotułach.
chirurg wyborny.

Jan Ursinus
„Dissertatio pro tonsegnuto gradu doctoris Medicinae"
w której dowodzi uczenie kto wynalazł medycynę? „czy Apollo, — Eskulap, — z jego synów Polidarius i Machaon." Kraków 1535

Jędrzej Glaber z Kobylina — „Problemata Aristotelis" &
„Traktat o puszczaniu krwi" Kraków 1542. przy Zielniku Sienn.

Piotr z Kobylina „O ratowaniu położnic" Kraków 1541.

Pileckich domu lekarz ....

Piotr z Chatkowa — księga podręcz. Medycyny i Weterynarii — z początku XV wiek
spisuje z dzieł zagranicznych sekretarz medyczne

Baliński lekarz Króla Alexandra
zabitego mocnemi poty &

Walenty z Lublina — o różnych chorobach i ich leczeniu

Stańko lekarz Długosza 1592.

Stefan Falimierz, Rusin

Hieronim Spyciński: „O ziołach tutecznych i zamorskich i o mocy ich &" Kr. 1542.
Zyg. Stu. — Wyd 2: Kraków. 1554.

Józef Struś lekarz Zygmunta I-go
+ „Ars sphygmica, seu pulsuum doctrina" libris V conscripta." — Basileae 1602. 8.o
+ „In Luciani Samosatensis Astrologiam commentarium lib I & II.m interprete Er. Rotterodamo." 8.o
brak tytułu.

Umiastowski Piotr
Zyg. III. + „Nauka o morowym powietrzu. 4 X.ci Kraków u Piotrowczyka 1591 4.o

Oczko Wojciech, K. J. M. Medyk
+ „Przymiot" Kraków 1581. 4.o
+ „Cieplice" Kraków 1578. 4.o

★1.

i zielnik poraźnie (+ XVI)

Początek XVI w.

Jędrzej Libanus z Lignicy.
powraca z Kolonii i wykłada w Krakowie literaturę grecką; – oskarżony o kacerstwo w r. 1528. przecież znowu wykłada w powróconej mu katedry „Cebetis Thebani Tabula" m

— Kraków. H. Ungler 1528

+ „De musicae laudibus, oratio." Cracoviae. 1540. 8°

Professory jęz. greckiego po Libanie:

Piotr Illicinus

Bazyli Poliński

Jan Cavacius z wyspy Chios.

Jakób Przyłuski
?
— „Homeri Ilias & Odyssea" latine interpretata
+ „Leges seu statuta ac Privilegia Regni Poloniae omnia collecta." Crac. 1553 fol.

Vadianus Joachimus (von Watt) Helvetius, Poëta laureatus
+ „De Vadianorum familiae insignibus a Sig. I. donatis. Crac (Hier. Victor) 1515. – 4°
— „Homeri Batrachomyomachia" latine edidit 1522. Hier. Victor.

Nicolaus de Valle.
— „Hesiodi poëmata, – latine. – . . Hochfeder 1505

Marcin Kromer

latine
- Pytagores
- Fokylides „Poëmata" — 1536. Scharffenberger.
- Teognides „Proverbia" — 1536. Hier. Victor.

1536. Hier. Victor.

Stanisław Warszewicki

- Heliodore „Etiopica" — latine - Basilea. Typis: Oporinus. 1552.

Dytmar, Biskup Merseburgski (2gi kronikarz niemiecki po Witekind'zie) *976 + ±1020

+ Chronici libri XII. Helmestadii 1667 4°

+ (Tłum: po niem:) v. Joh. Fr. Ursinus. Dresden 1790. 8°

+ (Tłum: po niem:) v. Dr. J. C. M. Laurent. Berlin 1848. 8°

Nestor. *1050 + ±1110. („Повѣсть бревныхъ лѣтъ")

+ „Älteste Jahrbücher der russischen Gesch." übers. v. Joh. Bened. Scherer Leipzig 1774. 4°

+ „Russische Annalen in ihrer slavonischen Grundsprache verglichen u. übersetzt u. erkl. v. Aug. Lud. Schlözer" Göttingen 1802 8°

Martinus Gallus

za Bol. Krzywon

(Kończy kronikę na r. 1120.)

+ Ob. Kadłubek

/: za pomocą Mich. Ciołka Bisk. Kruszwickiego :/

—

+ Mni Galli Chronicon. – Varsaviae 1824. 8vo (Wydanie Bandtkiego

wydana także w IIIcim Tomie zbioru Mielera.

Mateusz herbu Cholewa +1166.

(w formie rozmów z Janem Arcyb. Gniezn. t. j. z Janem Swobodą.)

Ciąg dalszy z zmianą formy:

Winc. syn Kadłubka Bis. Krak.

(zakończył na Mieczysławie Starym)

+ Historia Polonica. Dobromili 1612. 8vo

+ Vinc. Kadł. & Martinus Gallus. Gedani 1749. fol.

wydanie fałszywe: Ma to (wedł. E. D.) być kronika Dzierzwy a nie Kadłubka

+ „Res gestae principum & regum Poloniae seculo XII & XIII. accedit Chronicon Polonorum per (Dzierswan) Varsaviae 1824. 8vo

+ P. F. C. (Zajkowski) „Historya Polska skrócona. – Łowicz 1803. 8vo

Dzierzwa + Historia Polonica cum commentario anonymi. (w 2gim Tomie „Hist. Pol." Długosza. Lipsk. 1712. fol. str. 593 – 826.)

„Cracoviae brevior chronica" przez nieznanego Autora żyjącego ± 1140 (Edw. Dęb.)

Xdz Godzisław Baszkon

(z Boguchwałem III. Biskupem Poznańskim) do r. 1273.

Ciąg dalszy: Obacz: w Zbiorze Sommersberg'a

Dzierżwa (= Mierzwa

Ob: Kadłubek.

⁊ w Zbiorze Mieler'a w III^cim tomie. (E. D.)

† „Kronika Polska w końcu XII wieku napisana. Wytłum. Warszawa 1823. 8°

Janek (Anonimus). . Archidjakon Gnieźnieński. „Kronika"

za Kaz. Wielk. ⁊ w Zbiorze Sommersberga tomie II.

⁊ w Zbiorze Mieler'a tomie III. (E. D.)

Sigism. Rositzius (E. D.)

† Chwalczewski Stan. „Kronika Polska pisana 1549 Tomów 2 Warsz 1829.

Henr. Łotysz.

— „Dzieje Biskupów Inflanckich" od 1182 do 1226.

Chrystjan Biskup Pruski (w Konrada Mazowieckiego do sprowadzenia Krzyżaków namówił)

— „Liber filiorum Belial"

Jan „ . . . . . (nienawistny Polakom)

„Historia Dziejów Śląskich do r. 1278

Xdz Piotr Duisburg chwalca Krzyżaków

Ciąg Dalszy:

Alexy Niszwitz do 1433.

Wigand z Marburga kronika zakonu Krzyżackiego w jęz. staro-niem. — w 15tym wieku nadać przełożył

+ „Chronicon" po łać. z tłum. polskim Edw. Raczyńskiego. Poznań 1842. 4o

Martinus Polonus Dominikan (Edw. Demb. wie go Marcinem Strzębskim)

1sza Hist. powszechna: + Chronicon (summorum pontificum atq. imperatorum romanorum) Antverp. 1574 8o

+ dto Coloniae. 1616 fol.

+ dto (po czesku: de fekt.

— dto Basileae (w oryg.) 1559 fol. na końcu Praga 1488?

— Kazania odświętne i przygodne po łać.

— Porta Dekretów (Kanon prawa) 4. razy wydr. w Sztrassb.
(zaraz po wynalezieniu druku wyszła na świat) 1. w Paryżu

Felix Bentkowski

964 – zaprowadzenie chrześc.
— 1333 Kaz. Wielki.

1333–
— 1506 Zyg. I.

1506–
— 1622 epoka przewagi Jezuitów w Krakowie

1622–
— 1760 wskrzeszenie oświaty X Stan. Konarski

1760–
— 1807 X Stan. Konarski

1807–
— 1814.

Lelaw Lukaszewicz.

„Rys dziejów piśmiennictwa polskiego." ① Kraków 1836. 8°
② Kraków 1838.–8°. ③ Kraków 1848 12°
④ Kraków 1861.– 8°.

(— od niepamiętnych czasów
— 1000. zaprowadzenie biskupstwa metalowie Kościoła z Rzymem.

1000–
— 1347 (-64) założenie akademii krakowskiej

1347 (-64) –
— 1521. Początek drukarstwa.

1521. –
— 1621. Walka Akademii z Jezuitami

1621. –
— 1750 (-73.) Upadek Jezuitów. X Stan. Konarski

1750 (-73.) –
— 1822 wydrążenie Mickiewicza (wyd. I-e: — 1800 = Tow. Przyj. Nauk.)

1822–
— 1852 (rok wydania 4-go)

Michał Wiszniewski.

– (Epoka przedchrześciańska
— 960 – zaprow. chrześciaństwa
— 1400. – Założ. Akademii Statut Wiślicki

1400 –
— 1500. Przewaga jęz. łac. metaforica. – Zyg. I.

1500 –
— 1650. Walka z Jezuitami

1650 –
— 1750. Upadek Scholastycyzmu X Konarski.

1750 –
— 1795 Francuszyzna. Tadeusz z Czacki.

1795 –
— 1815 walka Klasyków z Niemcami

1815 –
— 1830 walka Klasyków z Romantykami. rozwój poezji polskiej.

1830 –

K. W. Wojcicki

„Historya literatury polskiej" Tomów IV. – Warszawa 1845-6. 8°

700 – początek narodu polskiego
— 1000 zaprowadz. biskupstw. metalowie Kościoła z Rzymem

1000 –
— 1521 wydanie 1-ej polskiej K.

1521 –
— 1621 do przewagi Jezuitów.

1621 –
— 1750 Upadek Jezuitów i Scholastycyzmu X Konarski.

1750 –
— 1825 Krasicki. – Francuszyzna X Stan Warszawskie Romantyzm. – zmiana wyobrażeń

1825 –
— 1845.

Jan Majorkiewicz

„Historya literatura i Krytyka" Warszawa 1847. 8°

(– do najdawniejszych czasów do
— ± 1650 Początek upadku literatury

± 1650 –
— ± 1750 Dogorzenie literatury

1750 –

Ludwik Kondratowicz (Pseud. „Wład: Syrokomla")

„Dzieje literatury w Polsce" Warszawa 1850. 8°

960 Mieczysław I
— 1386 wład. Jagiełło

1386 –
— 1586. + Stef. Batory

1586 –
— 1669 Abdykacya Jana Kaz.

1669 –
— 1795 Abdykacya Stan. Aug. 3-ci Rozbiór.

1795 –

Edward Dembowski

Piśmiennictwo polskie w zarysie ? – Poznań 1845. 8°

I. (Epoka przedchrześciańska (?)
— 1000.

II. Epoka oświaty łacińskiej
1000 –
Początek 1-szy — 1500 (w zarysie ich piśmienność)
1500 – Początek drugi
— 1600
(Zawiązanie się literatury narodowej)

1600 – Podział treści

— 1770 zmiedniecie XV.

1770 – Podział ernsty

— 1820 nakład Franciszka

III. Epoka. Rodzimość literatury
1820 –
Początek pierwszy — 1825 Budzenie i poczynania.
1825 – Początek 2-gi –
— 1830. Mickiewicz
1830 – Początek trzeci
— 1844 Rozpoczęcie się samodzielnego umysłowego.

Journals, Broadsides

Adam Świnka
Wawrzyniec Korwin Nowodworski } Pt. Dembowski str 45 i 46

Jakób Parkosz z Żurawicy. Dr. Juris. – Rektor Akad. Krak. – Kanonik.

+ „Antiquissimus de ortographia polonica libellus (wydr. ± 1450) przedrukowany r. 1830, p. Edw. Raczyńskiego w Poznaniu 8°.

Stan. Zaborowski zrazu wojak, potem kapłan, prawoznawca i podskarbi Zygm. I.

(do „Gramatices rudimenta" Kraków 1518. po łać. wydanych dodał:)

— „Ortographia, seu modus recte scribendi & legendi polonicum idioma" wyd: Kraków 1518 – 19 – 26 – 29. – 36. – 39 – 60. – 64. Przetłum. na jęz. polski przez Jan Kucharskiego Warsz. 1825.

+ „Tractatus de natura jurium & bonorum regis." Cracoviae. 1507. ... 4°.

Jan Seklucyan, Luteranin

ob. L.

Piotr Statoriusz Stojeński.

— „Polonicae grammatices institutio." Kraków. Wierzbięta 1568.

Marcin Kwiatkowski

— „De latissimo usu & maxima utilitate linguae slavonicae" Regiomonti 1569.

Jan Januszowski (syn Łazarza Andryssowicza drukarza) X^ta

— „Nowy karakter polski" Kraków 1594. przydał do dzieła zdania: Jana Kochanowskiego, St. Orzechowskiego, Ł. Górnickiego.

— „Wzor R. P. rządnej do ciała człowieczego przystosowany" Kraków 1613.

(nie sankcyonowane) + „Statuta, Prawa i Constitucie koronne łać. y pol. Kraków 1600 fol.

+ „Praeparationes devotae ad digne celebrandum seu communicandum Cracoviae. Lazar. 1596. 4°.

Jan Mączyński

+ Lexicon lat.-polonicum. – Regiomonti. 1564. . . . fol.

Ambr. Kalepin Dykcyonarz 11^stu języków (Basilea)

Słowniki: (Mac:)

— Vocabulista dictus Bertoldus Ignacensis. 1437 (Słownik Łac.-Polski) w Uniw. Krak.

1444 — Słowniczek wyrazów prawz przy statucie Wislickim

1457 — Vocabularium latino polonicum (w Bibl: Ossol.)

1464 — Wyrazy lekarskie porządkiem abc. — (w bibl. ordyn. Zamojskich)

1475: — Klemens Bujak z Gostynia: „Thesaurus pauperum" opis roślin lekarskich, są nazwy i polskie. (w Uniw: Krak:)

Kaznodzieje

— Samuel Maciejowski.

— Mikołaj z Błonia 1450 (Kazania łac. zaraz po wynalezieniu druku w Niemczech wydano.) Obacz: Teologia

— Mikołaj z Kozłowa

— Andrzej z Kokorzyna dysp.[ut] z Hussyt. — Napisał rozprawę „o Mszy św." w Krakowie listu do Zbign. Oleśnickiego

Mowcy

— Wincenty Kot, Arcyb. Gnieźnień. wyznaczyciel synów Wład. Jagiełły.

— Jan z Rytwian

— Zbigniew Oleśnicki, Kardynał

— Grzegorz z Sanoka

— Mikołaj Lasocki

Lodorecker Piotr Credo

septem linguarum

Druk. (1450. Guttenberg, Faust & Scheffer.

1465 Günter Zainer (czeladnik Fausta) przybywa do Krakowa i wydaje

Jana Turzeczemata „Explanatio in Psalterium."

Stego Augustyna Księgi.

udaje się do Augsburga

Świętopełk Fiol drukuje czcionkami cerkiewno=ruskiemi.

W wieku XVI:

- Jan Haller.
- Gaspar Hochfeder.
- Hieronim Wietor.
- Floryan Ungler.
- Scharfenberger'owie.
- Siebeneicher'owie.
- Maciej Wierzbięta.
- Jędrzej Piotrowczyk.

21

Ad. Czarnocki (jako żołnierz przeciw Rossyi z r. 1809 przybrał poźniej dla bezpieczniejszego pielgrzymowania w tem kraju nazwę Chodakowskiego
— „O Sławiańszczyźnie przed Chrześciaństwem"
(Zdanie Waw: Surowieckiego o tem piśmie Kraków 1835.

J. Z. Lipiński: „Piosnki ludu Wielkopolskiego." Poznań 1842.

700–1000.

Pędzarze, dudarze, lirnicy, kobziarze, („Bojanie")

Lumir
Zabój } owieszcze cząski ob. „Rękopis Królodworski"
Bojan – ruskosłowiański. Ob.: „Wyprawa Igora na Połowców"

Rękopis Królodworski odkryty przez Wacława Hanką 1817 w mieście Królodworym w Czechach
(z wieku XII.) jęz: staro-czeski

W 1843. Wydanie 4te w Pradze z tłum: polskim przez Ludwika Siemieńskiego (wprzód zaraz wyszło Kraków 1836. 12ą), angielskim, niemieckim i innych słowiańskich. – 12ą
(: Przed Siemieńskim tłum: częściowe: K. Brodziński, Kucharski, Bohdan Zaleski, J. Witwicki, Radowiecki (w Prawdzie ruskiej) Nabielak (w miarach oryginału. – I: II Tom „Haliczanina")
A. Bielowski (wstęp do „Lutni")

Wyprawa Igora na Połowców. (1ser wydana w r. 1800 przez hr. Mussin-Puszkin'a
(z wieku XII.) + tłum. August Bielowski. (Lwów 1833. 8ą)
jęz: staro ruski-polski z Kijow (Tłum. na niem: Jos. Müller, Aug. Rozebue, Surbeda, na czeski język: Jungmann, Hanka;

+ Lwów 1850. w rękopicie pierwotnym (jak wprzód przez Hanke i c.) wydał Jan Purkiewicz z uwagami w małorusskim języku.
Tłum. na jęz. polski: Cyprjan Godebski (wiersz. rytmem).

Pieśni ludu.

Za Zyg.-Aug. Jana z Wyszyborski: „Kiermasz Wieśniacki" Dmitgocki. 4ą
Ks. Ciołek biskup Poznański. (1400.) zbierał i przesłał (w 1422.) (Janocki: Lettersini Polonia primus)

(1800. X. Hugo Kołłątaj: „Listy" w rękopiśmie do 1844.) Kraków
1818. Adam Czarnocki („Zoryan Dołęga Chodakowski") „Ćwiczenia nauk:" wskazują ważność Pieśni ludu i zachęcają do zbierania.

Tow: Przyj: Nauk wyznacza nagrodę za napisanie dzieła (1828)
W nast: prym roku jeden tylko Wójcicki odpisuje

Łukasz Gołębiowski: „Lud Polski" Warszawa 1830. 8ą
Zaleski (Wacław z Oleska) „Pieśni pol. i ruś. ludu Galicyjskiego." Lwów 1833. 8ą
X. Józ. Łoziński: „Ruskoje weside." Przemyśl 1835. – 8ą (f. Muzyka ks. Karola Lipińskiego.)
Wójcickiego. – Brata Chorwatów, Morawów, Rusi z nad Bugu &: Wisły 1836.
Żegota Pauli .... Polskie (Lwów 1838) ... i Ruskie (Lwów 1839) galicyjskie
Józ. Konopka ..... „ludu Krakowskiego"
Zeisner Ludwik .... Podhalan. — Wars. 1845.

2. III Tomy

Zbiory i pojed. pieśni litewskie: „Pieśni wieśniacze z nad Wilenny (i Dźwiny)." Wilno ~~1836~~ 1837. - 30 - 44

Jucewicz (Ludw. z Połkiewia) Wilno 1844 (wydał Czeczot. Wilno 1846 8°) (zbiór a. niektóre przysłania i dodatkowe w wyjątkach Radziwiłłowej)

Brzozowski Karol): Nadmieńeńskie. 1844.

[Krasewski (w „Atheneum")

Przekłady ruskich pieśni: Aug. Bielowski.
Lilyan. Niemieński.

[: Bujnickiego „Rubon" 1845: „Poezya Białorusi" :]
[: Mowiłkowski Adam: „Atheneum 1842. T. VI. „Dumy Wołyńskie" :]

Kantyczki, pastorałki, kolędy i hymny.

X. Miodusiewski: „Pastorałki i Kolędy" Kraków 1843. 8° | „Śpiewnik Kościelny" Kraków 1838. 8°

Pieśni obrzędowe: Sobótka (u Rusinów) przed dniem Sego Jana. Zaik: „Korowaj weselny" Kogutek w orszacie swym weselnym.
Wesele (ukraińskie zebrał L. Trojanski: „Atheneum" IV. 2 (1843)) Wesołe. - Dumy.
Kraków. i Kolomyjki (Mazur, Wyrwas, Obertas). - „Powiatowe" (wyższy rzędu
rozkładów) wojackie (żale), pastorałkie i zbójeckie. Podhalan (zbiór L. Zejszner)
Historyczne (mało dr. - ruskie - Trojanski: „Atheneum") („Obozy" A. Bielowski)
Legendy: (przez Dziadów śpiewane.) pisali: Kaz. Brodziński, AE. Odyniec,
(i legendy zebrał X. J. Kołowiński. Wilno 1843. 8° wiele po pismach pery odyszejek.

Pieśni ludu litewskiego. (Rocznik Tow: Przyj: Nauk. Tom. VI. 1840: Rozprawa i Pism (pośmiertne) Kraus. Pohlenza
Zbiory pieśni litewskich: Pherz ze wstępem autorskim Ludw. Oziński.
Kym. Kraniewicza (: Ksiądz Brodowski - poeta w litewskim języku :)
Pism: Kaz. Brodziński. - AE. Odyniec. - M. Chodźko. - X. Zatorski. - Tym. Klimkiewicz:
(: Jan Czeczot. - Emeryk Stanisław. - L. Jucewicz. - K. Brzozowski.

Czeczot: — „Piosnki wieśniacze z nad Niemna" 2. Części. Wilno 1837.

— „ ~~~~~~ i Dźwiny" Wilno 1839.

— „ ~~~~~~ z dołączeniem pierwotwornych. Wilno 1844.

+ Arnolff Zeglicki: „Adagia" . . . . . / Warszawa 1751. 8°

Tetau u. Temme: „— Volkssagen. Ostpreussens, Lithauens u. Westpreuss". Berlin 1837.

Herman Gödsche: „— Schlesische Sagen, Historien &c. — Meissen. 1839.

Przysłowia i przypowieści. „Filozofia ludu." (M. Wiszniewski „Hist. lit. p. T. I.")

Salomon Rysiński:
„Przypowieści polskie centuryj 18." – W Lubczu
2 Wyd. bez miejsca i roku 4° dr. gocki 1618 4°
3 Wyd. Lublin 1629 d° d° (Przedruk: Wojcicki: Biblioteka Staroż. pis. pol. T. 2^gi Warsz. 1843.

(M. N. szlachcic polski) Gospodarstwo jezdeckie, strzelcze i myśliwcze (napisane 1600) Poznań 1690 4°
— Jan Żabczyc: „Politica Dworskie" 1630 Kraków 4°
+ Grzegorz Knapski: „Adagia Polonica" 1632 (Trzeci Tom „Thesauri Pol. Lat. Gr.)
— K. Wł. Wojcicki: „Przysłowia narodowe" Warszawa 1830 (T. III.)
~ [illegible] „Klechdy." Tomów 2. – Warszawa 1837
~ [illegible] „Staroż: Przypowieści z XV–XVII w." " 1836
+ Dr. Constant Wurzbach. „Sprichwörter der Polen, historisch erläut." – Wiedeń 1851. (Wyd 2.) 8°

Rozrzucone w dziełach: (: Wiszniewski Hist. lit. T. I. :) :.:
Kwartalnik naukowy Helcla. Kraków 1832 T. 2^gi Str. 19.
Stare gawędy i obrazy 1840 T. 2^gi Str. 237.
Obrazy starodawne Warsz. 1843. T. 1^szy „Przysłowia zmarłe"
Zarysy domowe. Warsz. 1842. – T. 2^gi (Zwierzęta, ptaki, drzewa &c ze stanowiska ludu

Powieści i podania ludu:
Kaz. Wład. Wojcicki: „Klechdy ..." Warsz. 1837. 8° T^ów 2.
Berwiński: „Powieści Wielkopolskie." Wrocł. 1840 T. I. 8° (o 12^stu Rozbój)
Kaz. Baliński: — „Pow. ludu" (wydał Wojcicki) Warsz. 1842
Jan Bartszewski: „Szlachcic Zawalnia" Petersb. 1844–45. – T^ów 2. 8°

( ) Zarysy domowe. 1842.
L. Gołębiowskiego: „Lud polski" Warsz. ~~1830~~ 1830.

Atheneum Kraszewskiego
Biblioteka Warszawska
Przyjaciel Ludu.

4/

II.) Wójcicki (Łukaszewicz II.) od 1000 do 1364. założenie akademii krak.)

1000 – 1521 (dto III.) od 1364 – do 1521 (wydruk. I^szej polskiej książki)

Zaprowadzenie biskupstw t.j. ustalenie stosunków z Rzymem } Wydrukowanie 1^szej polskiej książki.

1400 Akad. Krakowska z wsi Bawół przeniesiona do Krakowa.

Najdawniejsze pomniki jęz. pol:

±1290. + z wieku XIII lub wcześniejszy. Psalm 50^ty (tłum. prozą) (medycki rękopis) (Mać)
także Świdzińskiego w Krakowie

Ds.

Książeczka Królowej Jadwigi. Obacz „Czas" - - - - -

Pieśń „Boga Rodzica" – Obacz „Statut Łaskiego" z 1506.
„Kwartalnik naukowy" Tom VI.ty Str 329.

(Nad)ź(ra) Zielnik polski z 1423.

Proza:

† Dramatyka: „Jacobi Parcosii de Horawice antiquissimus de orthographia polonica libellus."
(Wydał Edw. Raczyński. Poznań 1830.)

Prawo:

Ob. Stan. Skarbimierza. 1449 Świętosław z Wojciechowa, Illum. Statut Wiślicki [illegible] Mostowy

1450. Maciej z Różan: (z Bill. Stat. wyd: Lelewel Wilno 1824)
(Zakrzewski, Wiślicza" wyd. Kaz. Stronczyński. 1844. 4°
– (Bezimiennego przekład Stat. Wiślickiego i jego statutów (1503) wyd. Lelewel z poprzednimi
Paweł Włodimiri – (Ortele prawa Magdeb." t. j. wybór artykułów rozdwojch z religijnym 1501
Historya: „de potestate papae et imperatoris" z kapłanu na potrzebu [illegible] przejętego: Wiszniewski
1500. Stan. Cuwalczewski, starosta Kobryński. „Kronika Polska Warsz. 1829 H. L. p. t. V. 1-4) 8.
(Kalinka?) 1510 Lenart z Bolic „Żywot Alexandra IV. Gr." (Mad.)

10 wiecznego trzeciego przykazania wierszem z 1481. na [illegible] Dzierzka
Mikołaj z Błonia 1450 (†1525) wstęp. „Wykład Pisma Św." w Bill. Krakow. waj
(Najwyższa: Książeczka do nab. Ks. Jadwigi". Poznań 1823 i Kraków 1849.

Krasomowstwo.

Jag. wie. 1400 Stanisław z Skarbimierza: mowy przeciw Hen. Ks. 1400
na pogrzebie Jadwigi 1399 (Wisn: I. V 85)
Jakób Biskup Płocki (przed Xp. Drinwaldem) 1410 (†1425) (†V 85)
(Jana Kapistrana kazania Łacina wyuka powtarzano po polsku)
Mistrz Paweł z Zatora. (p. pogrzebie Wł. Jagiełły) 1434
1500 Jan z Sobocyc (1500) miewał w Krakowie kazania polskie
Władysław opat Kaz. Jag. 1491. mowa do czeskich posłów.

Poezya:

Religijna: Myk. Trąby skarbn. Gnieźn. „Agenda" z 1410. – z tu modlitwy polskie
(z czeskiego z „Pieśni Świętych" i. i. autorów niewiadomych
Wincentyńskiego dykcyonarzyka) Pieśni o zabiciu Krzysztofa z roku 1461 – Jana Przeworszczyka „Kanzonat." (Indimagister in Przeworsk p. 35)
1450 Jędrzej Sałka z Sobieszyna w Mogilnicku na Śląsku (zamek Kwidzyn) z czeskiego z Wilkiepa
Jan Opaliński (Jana Dzbna, z Kcyni) Pieśni Marcelli
Ignacy Stupna „Descriptorium" 1486 (z czeskiego) Pieśni Marcelli
Jan Wtowski opat: „Pieśni o męce pańskiej".
Świecka: Stan. Ciołek. biskup Poznański. Kilka polskich pieśni wyraźniej i wyjątkowo
(Lelewel: „Kilka bibliogr. uwag. T. II str. XVII. Porządek [illegible] z 1400...)
2 Pieśni putowe 1408 i 1472 w Piśmiennictwie polskiego Macieja
Stan. Piekoszewski drieżami [illegible] i pieśni przeciw 1419 (Mad.)
– Xiądz Sandomierzanin (Maciejowski) (Ewyd. IV. 24)
– (Pieśń o Klasie Bukowińskiej. – o trockiej porazce

Dramatyczna: (Teatr starożt. w Polsce "Wojciechowski. Warsz. 1842. III. 8°)
(Kadłubek pisze o Dyalogu po śmierci Kaz. Sprawiedliwym, prośby o wstrzymanie, wolność)
za Cieszkiem Różyc: Papież Innocenty III do Hen. arcybisk. Gnieźn. pisze, żeli się na igrzyska
(Bragora pisze) Dyalogu wyprawiano przed Przemysławem o modernizacyi w Kościele
w XIV w. [illegible] wesołych i t. p. „Rimarii" – Siepki „Jasełka, Wertep Ukraiński
Dyalogi: Pielgrzymy „Gaminy" opowiadają z nigami i zwawaniem [illegible] do Dzieciątka Jezus, Rzymu
1517 Dyalogi: O śmierci S. Jana
1533 „Dyalog Dominikańczyki" mnie 4 dni trwał Scen 100. – Odes 60 X. Dantyszka w Wschodzie
Dyalogi Adama de Bochyni 1603 Bernat Maciejowski Bp. Krak. Nauczający dysputator zakazuje, żydzi trwają do Kon. Aug.
1622 Wapowskie Dyalogi Jerozolskie

III. Wojciki. – (wd. Łukaszewicza IV.)

1521 – 1621

Wydruk: I^ma polsk: Kluj | Kiuttnia Akad. Krak. z Jezuitami o Ortatrzenie przez nich rekopisy i ich przewagę.

Kat 1390 – [illegible] (Jadwiga z Jagiełłowicz (Biblia Kr. Jadwigi f. Ks. Węgierz) = Ruusa-Polak'ska)

Kat 1556 Mik. Szarfenberger (z Bentkowic). – Nowy Test. 4° pow. Zygadowy, w drukarni Szarfenbergera w Krakowie

Kat 1561. Biblia „Leopolity" Jana X. (2a) pow. p. Szarfenberyera Zyg.-Aug.^mi fol. Brak 1561.
(poprawiał ten Ewanie Tłomacz. mniej ↓ Jan Lwowczyk * 1527 – † 1672 Pamiętnik Zyg. I^go) + Wyd. 2. – Henr. Wal.^mi fol 1575 Kraj
+ Wyd. 3. – 1577. w Szarfen. fol. powt. Stef. – fol

Luth 1550 Jan Seklucyan (Lutteranin, Karnadz. polski w Królewcu pruskim):
– „Testamentu now. części I^a (1551 – pow. Zyg. Aug.), II^ga (1552) 48 Królewiec
– „Wyznanie wiary chrześc. J. Seklucyana" Ob: Grammatyka.
– „Kancyonał polski"
– „Postylla pol. domowa" Królewiec 1556
– „Ewanielia św. wedle Mateusza. Królewiec 1551. (E.2. 149)

Socin. 1563. Biblia Brzeska czyli Radziwiłłowska (na rozkaz Mik. Rad.) przypisana Zyg. Aug. (czyn Wydawcy: Mik. Krzysztof Rad. „Sierotka" niższy) fol: Trzycieski:)
w Łasztowni. prawdziwy napisanej Pismo: ort. Karta tytułowa.
Soc. 1577 Wyd. 2 Biblia Budnego Kaznodzieji w Nieświesz Symona „Biblia" Łaszczowa Libris. 1572. 4° – „N. T." Łosk 1574
E.2.
Soc. 1577 Nowy T. Marc. Czechowicza Libris 1577. (E.2. „Rakowa"
Kat. 1593–9). Biblia Jak. Wujka z Wągrowca S.J. „Nowy Test. 1593" Krakowska fol. Całość: po śm. Wujka wyd.: ks. Arcyb. Gniezn. Karnkowskiego 1599. fol. w Zyg. III.
Soc . . . . Nowy Test. Smalcyusza w Rakowie 1606. 4° – do 1620 – w Amsterdam 1886

Kalw. i Luth + Paweł Paliura Morawczyka Biblia Gdańska 1632. 8°
Jan Wężyk Arcyb. Gniezn. Każe wymieszać to: Math. IV. 1.: „kuszony do (zamiast „od") diabła."
w Przedruki Biblii Gdańskiej ewangelickiej

+ Amsterdam 1660. 8° 4 – Brzeg (N.T.) 1704, – do 1726.
= Królewiec 1730 (N.T.)
+ Królewiec 1735 (N.T.) Halla 1726 + Królewiec. 1734. 8° + Królewiec 1737 (Nowy Test) 16°
+ Brzeg 1768 8° + Berlin. 1810 8° – Lipsk 1727 (N.T.) – do 1728
+ Brzeg (N.T.) 1768. 8° + Warszawa 1834 (Nowy T.) 8°
+ Wrocław. 1836. 8° + Lipsk. 1840. 8°
+ Lipsk. – 1850. 12° (Nowy T.) druk gock.

Soc

Soc. Thomas Falconius, Sprawy i Słowa Jez. Chr. (Ewangelii przekład) Brześć Lit. 1566.

Soc „N. Test." (czy 2^a?) Toruń 1585. 21° (Soc) E.2

Kat. Biblia przek. Justa Rabego krak 1617 – krak 1657.

Biblia. Gdańsk 1632 — 8°

dto Amsterdam 1660. — 8°

dto Królewiec 1738. — 8°

dto (Nowy T.) tamże 1737. — 16°

dto Breg. — 1768. — 8°

dto (Nowy T.) tamże dto. — 8°

dto Berlin — 1810 — 8°

dto Królewiec (Nowy T.) 1823. — 8°
druk łac. lit.

dto Warszawa (Nowy T.) 1834. — 8°

dto Wrocław 1836. — 8°

dto Lipsk 1840. — 8°

dto Lipsk (Nowy T., drukgoth.) 1850 — 12°

Ringeltaub. Nachricht von den polnischen Bibeln. Gdańsk 1744. DO 33

Wiszniewski „H. Lit." Tom VI^ty tak osądza:

Leop.: wyjąwszy niektóre archaizmy we formie i wyrazach co do czystości nie ustępuje prawie Radziw. i Wujk. zwłaszcza w 3^im Wyd.^nie (otarty z czeszczyzny (najrzadszym według E. D.)

Ł. 42. Leopolita ma być tylko poprawiaczem i redaktorem prawdziwym tłumaczem (Wojc.: „ewanielik") zaś: Leonard Dominikan.
(Ob. „Dwutyg. lit.": I. 328.-II. 360, 374-393)

Sekl.: Przewlokły i wiele archaizmów choć często trafne wyrażenia Wisz

Sekl. — „Rycerstwo chrześciańskie." przeł. z Eraz. Rotter. przez Wojc. z Nowegodliasta pod okiem Seklucyana. - Królewiec 1558.

Radz.: język zwięźlejszy i dobitniejszy ortogr. stalsza i poprawniejsza Wisz

Wujk: Styl płynniejszy i gładszy język pełen harmonii i prostoty bez archaizmów. Wisz

Nowy Test. Krak. 1593. fol. — Kr. 1594. — Kr. 1617 — Kr. 1647 — Wrocław b. r. —

E. Dembowski (gani treść i poczęści formę str. 152.) zarzuca mu dążność jezuicką.

Gdań. Styl i ortogr. poprawniejszy niż wyrazy używańsze niż w Radziw. Wisz

Jak. Wujek.
– „Zdanie niektórych katolików o konfessyi sendomirskiej" E.D.

Z pism łac. Wujka wylicza (E.D. 152) Alegambe w „Bibl. Script. Soc. Jesu":
1.) „Defensio sacrosancti sacrificii missae adversus Franc. Stancarum"
2.) „De purgatorio liber"
3.) „De deitate Christi (contra Arianos)"

Wujek „Dyalisis" napisana w skutek pisma Niemojewskiego „Diatribe" (E.D. 152) 1579.

o Białobrzeskim. – (!)
(Wojc.:) Jego kazania prostym wykładem Ew. – Styl zaniedbany, bez życia i talentu, wykład rozwlekły, „i nudny; język jakby nieukształcony, bez czerstwy (sic) i bez wdzięku żadnego" (II. 43.)
(Łukaszewicz:) „Pełen ewanielicznej słodyczy, polszczyzna czysta i dobitna." – (Str. 72-3) wydanie III.
(Bentkie) „Polszczyzna Białobrzeskiego czysta i dobitna" (II. str. 559.)
(E.D.) „Pełen jest słodyczy; język jego jest czysty i dobitny." (Str. 154)

o Karnkowskim
(Wojc.:) „Styl chociaż dość czysty ale suchy, przecinany i rozwlekły." (II. 50.)

Karnodrzejstwo w XVI w. /Walka religijna. Zyg. Aug. wyd. dekret tolerancyi 1552./

za Zygm. Klemens Ratmirt, bernardyn, karnodrzejec Brzeworski. PROROK (pożar Brzeworska przep.)

za Stef. Bat. Jakób Wujek „Vangrovitius" „polski Hieronim" „Piotr Hieronimi" S.J. - (zasny duchowny ucznie „Jezuita") *1540 †1597.
(Ob: St. Orzechowski: „Dyalog około exekucyi polsk. r. 1564." / Kosiny.)

— „Postylla Catholicana wtłoczu" Kraków 1573. — 1584
— „ " miejscu" Poznań 1582.
— „Gryśdźe" Poznań 1579.
— „Rozsądek Katolików o konfessyi sandomierskiej."
— „Dialogyis" . . . . . Poznań. 1580.
— „Ewan. niedzielne" . . . . . Wilno. 1579.
— „Psałterz Dawida"
— „Sobótki o N.P.M." z Jac.
— **Biblia**. (Obacz tamże.)

za Stef. Bathor. **Marcin Białobrzeski** Opat Mogilnicki, Biskup Kamieniecki. - (wybitny Pacimnik) miał mowę na pogrzebie Zyg. Aug. †1586
— „Katechizm." 1567
— „Postilla Orthodoxa" Kraków 1581. fol.
i kilka dzieł Pacimnika.

Grzegorz z Żarnowca „Żarnovicius" (Koszutski ?...) (Radomski ? Erik) dysydent (Kalwin) †1597
— „Postylla" 1566 (B. Swojej) - 1580 (Pozn. Stef. Bat.)
Wyd. 2. 1597.
Przekł. niemieckie: Kurtzbacherg 1587 (Stef. Bat. pośw.) fol. 2gi raz
— „Obrona Postylle Ewanielickiej" 1591. (Wyd 2gie)
— „Tarcza duchowna"

Stan. Karnkowski, arcyb. Gniezn. *1520 - †1603
/Koronował Stef. Bat. - uporządkował, porządkował, ciężki, dumny, wojc./
— „Messiasz ... &c - przydane Kazanie o Żydach kościele" Poznań 1597. - (podobno III)
Łac. — „ wyszedł także w Rzymie anno w Stanicie Stiego 1847. 22 maj.
— „ pierwe prowincialis terrarum, majorumq. civitatum prussiæ. - Cracoviæ.
— „Epistolæ illustrium virorum in 3 libros digestæ - 1578. - Cracoviæ 4° media
(Dziś: Hen. Walezy) 1574. . . 4°
1° zwrócił do historyi lat 1564 - 1577.) Przedrukowane w Dingazu wyd. anym
r. 1712 p. Lipskiego. fol.
(Inne listy Karnkowskiego: Odrzucił Historyi Kromera. do Kolonii 1589.)

8
Kaznod. 49 III

Piotr Skarga Pawęzki (*1536.+1612) S.J. - Dr. Phiaę. -
"Piotr Złotousty."
Kazania na Niedziele i Święta.

Krak: (Piotrowczyk) 1595 fol, 97, 1602, 9, 10, 18
Warszawa 1737.

{ " o 7mim Sakramentach (1600 fol. - Wilno 1787 ...) Wilno 1793 (6 Tg.) Lipsk 1743.
" Przygodne (Kraków 1610) (Kraków 1829, - 1836.
" Sejmowe (Kraków 1600). (Wilno 1738 fol) (Warszawa 1792. 8o)

"Pogrzebowe"
Roczne dzieje kościelne od Naz. Chr. (1603) (1607.)
Żywoty SS.ch St. i N.go Zakonu na każdy dzień roku. (ze 20 Wydań)
Wyd. 7me - 1579. (19te) Wiedeń 1843.

Kazania i i. dzieła wszelkie Chrzcielnica w Wilnie 1738 (IV.)

1615 - 19 - 26 - 44
E.D.

Hieronim Powodowski (*1547+1617 woj.)
- "Wędzidło na ... błędy Aryanów (1582)
- "Pochodnia Kościoł B. oświecająca (1584)
- "Dyputacya z Smigielskimi różnobożany (1594)
- "Liturgia - opis mszy S.tej (1594)
- "Skarbnica Biblii S.tej. (Poznań 1577.)
- "Propozycya z wyroków P.mu S.tem na seym (Kraków 1595)
- "Żywot Tomasza Zielińskiego (Poznań 1622)
- "Kazanie o szczerym słowie B. (Poznań 1578.
- " " na pogrzebie Stephana Wielkiego K.P. (Kraków 1588. - 4o) W

~~Pisał o skardze~~
~~Bitkowski na jego pogrzebie.~~

E. D. Nr. 156
wymienia jeszcze 15 innych dzieł
skargi, i 6 jeszcze więcej przez
Wiesieckiego wymienionych, i 3 łacińskich

E. D. o skargi żywiołach stym

Ob: Fr. Siarczyński „Obraz wieku panowania Zyg. III". Lwów 1828. – „Młot Kacerzów"

Łaje Lekarzy: „Turba medicorum perdidit Caesarem."

D9

O F. Birkowskim.

(Łukasz) „Po Skardze aż do 2giej połowy XVIII niebyło lepszego Kaznodziei (jak Birkowski): jednak wzorowym nazwać go niemożna. — Odznacza się zamiłowaniem porównań, podobieństw i przystosowań co upiększa powieść rozmaitością wyobrażeń. Gości za kwiatkami zaczęto przywodzić łacinę i dowcipkuje, złądzkliwy.

(Wójcicki:) „Trudno znaleść Kapłana ktoby mnie i osoba na Karcie Dziejów liter: świetniej jaśnieć mogła..." (II. 80.)

(K Brodziński:) stawia go na równi ze Skargą... i mówi porównując ich: „Skarga jest więcej ogładzony i ujmujący, raczej chce przekonywać i zniewalać niżeli zawstydzać i gromić; — Birk: zdał się zatrzymać całą pierwotną energię nieokrzesaną Średn: w kw: i entuzyazm kaznodzki, jakim jego zakon zasłynął wkrótce po wojnach krzyżowych." (Pisma rozmaite. Tom Iy Warszawa 1830.)

(X Ad. Makowski:) „Na Słowach rzekłby drugi że się sadził, ale mnie się zda, że mówił jęzm swoim zwyczajnym zawsze chędogim i polerowanym, bez affektacyi i prace. Jako rzeka czysta płynęły mu te perełki wyborne i wiem że je drudzy zbierali i dla polszczyzny go czytali. — A któż był w te uczone fraszki poetyckie i pogańskie nad radzi O. Fan bogatszy ..... I dotąd jeszcze nie umilkł ani ochrapiał. Pomarli insi, on jeszcze każe, i chociaż mowę zawarł głos jego brzmi wszędzie." .... (Wójc. II 89.)

(Edward Dembowski) „B. jest prawdziwie wielkim mówcą, śmiało stanąć może obok Skargi, odznacza się szczególnie jędrnością myśli i jaskrawemi a częstemi porównaniami co jego mowie bardzo poetyczną nadaje, a sile myśli podnosi." (Pismiennictwo polskie Str. 237.)

Walenty Kuchorski

Kr. Bibl. i E.D. Nr. 150.

36 9

Tygodnik III i IV

X. Fabian Birkowski Dominikan (*1566 +1636)

— „Kazania przyrzeczone" (w Krakowie: 1612–1633) (2. w Warszawie: Na niedziele przez Zamojskiego, Skargi, Chodkiewicza, Kr. Zygmuntowskiego 1625–32.)

— „ do 2 dokończenia" (10 w Krakow: 1624–35) (1 w Warsz. 3. 1623)

— „ Kazania niedzielne i świąteczne" (2 Tomy) Kraków 1620–28 fol.

— „ Kazań X. F. Birkowskiego i jedno na pogrz. Marcj. — Poznań 1849. 8° (u Kamiń. w Miej.)

X. Adam Makowski S.J. (Wyk. II 91)

— „ Obraz wielebnego P. Birkowskiego z Zak. Dom. „Kraków, u Piotrowa w dzień po jego śmierci. 1636 4° str.

+ „Nadzieja zwycięstwa szczęśliwej expedycyey Moskiewskiey &. Mysleniec 1633 fol

+ „Itinerarii, albo wyjazd Kr. Wład. IV na Wojnę Moską (1633) Kraków 1634 fol.

+ „ Życie Panny Barbary"

Dysydent

Krzysztof Krański (1556–1618) = „Crainscius"

Wiernowierstwo tudzy walka z Kath. zbyt u pierwszych nabyt Nauczy i wielkości. (Wyk.)

— „Postylla." Łaszczów (3 części) 1611

— „ Katechizm" 1601

— „ Forma odprawowania nabożeństwa" 1602

— „ Dziennik t. j. modlitwy i kazań potrzeby." 1605.

(Wyk.) Pisał czysto po polsku i był uczonym teolog. lecz uczonym pisarzem pod żadnym względem być nie mógł bo nie jest" (II. 101.)

Ewangelik

Samuel Dąbrowski (1577–1625)

— „ Lekarstwo duszne czyli chorosc 2e w chorobie. 1611

— „ Kazania w Toruniu 1621. (Lipsk 1728. –4°)

— „ Raj duszny." Toruń 1623. (8.)

— „ Postylla polska." Wilno 1621, Lipsk 1728. 9. (8.)

(Wyk.): ev. do polecenia czytki i poprawny — sucha, nudna do serca i umysłu, niezgrabnemi przemądrzający... często źle powtarza, rzeczy: w wykrzyknikach, peryody krótkie, styl precyzyjny — mimo to wzorem ścisły i porządny, duch i sposób nadto (polka n. p. Krowickiego) do polemiki zbaczający. (Wyk. II. 102)

(w roli wiernych kazań E.D.)

Stef

X Wawrzeniec Goślicki: Bpup Kamieńc (Ł. 41.)

— „De optimo senatore" Wenecya 1568.

(: wkłada Pacta conventa dla Zyg. III. — Broni Akad: Krak: przeciw Jezuitom)

— „Mowa duchowieństwa Koronnego do Kr. J. M. na sejm Warsz.

— „Powitanie im^ci rad i stanów koron. Zyg. III. w Krak." (Krak 1587)

(Ł. 72): „Najobszerniejsze wywody umiał potrafił w krótkości sylabie, rozmaicie i wcześnie wyłuszczać a wszystko wesołym dowcipem okrasić." (o Wawrz. Goślickim)

(: X Samuel Maciejowski: Biskup Płocki; Kancl: W: Koron: — — — —

na pogrzebie Zyg. I. miał polskę, mowę która, wydał po Radnic.

III wyd. Wort (: Melchior Mościcki (z Mościsk) † 1611. Dominikanin (Ł.)

nie tak dobry pisarz jak mowca porywający (Ob: St. Orzechowski: „Quincunx" —

Woj. III wyd. (: Łukasz Lwowczyk Dominikan i — J. M. Bzowski: „Wiad. ^{xi} hist. Prytc. Tom IV." —

Ł. Birkowski o nim dziwnie wyraźnie)

Woj. III wyd. (Sewery Lubomlczyk (Lubomlius Roxolanus) urzędnik w Lwowie.

Ł. 75. (: Mateusz Bembus S.J. (po śmierci Skargi na dworze król. kaznodzieja).

(: „Wymowa jego mizerna — nie każe porywcza jak Skarga, lecz wdzięczy wypukaz^a dostarczającą nauczyciela smaczności do słuchania."):

— „Trąba gniewu Bożego." 1618

+ „Wzywanie do jedności Kat. ^{go} narodu ruskiego." Kraków 1620.

— „Wizerunek szlachcica prawdziwego" 1617

+ „Krótka sprawa o nowym Collegium OO. S.J. u S^{tej} Piotrań Krakowie u Piotrkowczyka 4°

+ „Obrona kollegium Krakowskiego Patrum S.J. — Wkrzesława. w dr. Jana Rossowskiego 1625 4°

(bezimiennie:) + Par non pax 1615. 4° (Polska Kat: z Ewang: nie jest pokojem.)

+ „Bellator Christianus." 8°

+ „Porwoła pogrzebna X. Czarnkowskiego. Kraków Piotrk. 1628 4°

+ „Ormiańskie nabożeństwo. — Kraków Piotrk. 1630 4°

37 210

Xdz Maciejowski. „Mowa na otwarcie sejmu 1538. (Obacz: „Pamiętn. J. U. Niemc. T. I.")

it Lwów. - Jan Szeliga 1629. - 4°.

D11

Pisma Socynianów wydawane rozmaitemi czasami w Rakowie, w Hollandyi i Anglii 38
a oto nader rzadkie zebrane w i (Eddo: 279.)

„Bibliotheca fratrum Polonorum seu Socinianorum, Czelii, Faustii Socini, Schlichtingi, Wolzogenii, Przypkowii &c. opera. — Irenopoli 1656. Tów 11ście

E. D. 277 i 151. . . &.

39 1/1

E. D. 151

Jan Licinius Namysłowski

— „Do braciej ministrów ewanielików napomnienie"

b. m. i r. 1591.

(E) 38. Poezya dydaktyczna) Satyra się rozwija w prywatnych autorów i drukowanych broszur i t.p. N. P.

~~(E)~~ — „Wyprawa plebańska" 1550 przez Jana Broscyusza? — 1619, — dwa razy 1606; 1609

— „Albertus z wojny" 1606, — 1613, — 1619, — 1677, — 1696.

— „Peregrynacya chadzorska" 1614

— „Niepospolite ruszenie czyli gęsia wojna" 1621.

— „Zwrócenie Matyasza z Podola przez Maćka Borkiego" na ładowanie 1618 z wojny

.... Bajka rozwija się później ... jednakże Rumaczanda się przeniewierza:

Do Bajka. wstępu

1. Bernard z Lublina: „Bajki Ezopa." Kraków 1522 (?) .....

Mikołaj Rej z Nagłowic herbu Oksza *1515 (według Trzecieskiego, Łukaszewicza) (według Łukasz. 1507 ?

Żyj żyjący (według Niesieckiego 1516. — według Olofa, Wojurskiego 1505. — † 1568-9.

Archiw. Grabowski wynalazł dokument z którego widzi się wynikać że żył R. 1576

Pisma

(wyj. II. 109.) — Psalm Dawidów 113ty. — Kraków, Scharfenberg 1543 (Drzeworyt: ozdoba w kapitel.)

(— 2 Wyd. — u Andrysowicza

— Psalm Dawidów 65ty u Andrys. ..... (Drzeworyt: Bóg w obłokach)

— „Christe qui lux es, et dies" po polsku. — Kraków, u Andrys. (Drzeworyt: Chrystus z Odgorkami.)

— „Heynał wsita na rannę powstanie" Kraków, Andrysz 15 (Drzeworyt: Chrystus z Odgorkami.)

— „Podobieństwo żywota człowieka krześcyańskiego" — Kraków Andrysz 15 (Drzeworyt: Akrostych)

— „Alleluja!" (Kraków u Andrys (Drzeworyt: Chrystus na krzyżu)

— DRAMAT: „Żywot Józefa" (Ozdrow 12). Kraków 1545. u Hekuły Florianowey

— „Chronica albo Postylla polska, wykład Ewangelii S." Kraków Jod. na Wierzbięcie.) 1550

(2) Kraków 1571 Przedr. Wilno u Jak. Markowicza 1594. Jod. (2 Czyt. ed.)

— Psałterz Dawidów. — Fol. 1555 (?). —

Bajka. wstępu — Zwierzyniec stanów szlacheckich. — Kraków. Wierzbięcia. 1562. 4to

(† Wyd. 22ie p.n. „Zwierzyniec, w którym, rozmaitych stanów, ludzi, zwierząt i ptaków &c." Kraków u Wierzbięcia. 1574. 4to

— Katechizm dialogiem, ludziom wiejskim potrzebny. — (B. I 260)

Satyryczne Fraszki Chodkiewicza

40 D12

1521. Pierwsza książka polska z pierwszej czcionarni polskiej: Kraków Hier. Wietora
: Jan z Koszyczek (Kosiyaczek) bakałarz, przetł. z łac. „Rozmowy które miał
(Woj. I. 55.- Łuk. IV. Ar. 38 Król Salamon mądry z Marchołtem grubym
a sprośnym &" Kraków. u Hieron. Wietora (przez tegoż
poświęcone Annie z Jarosławia, Kasztelance Wojnickiej a
Starościnie Zatorskiej.) 1521

Bernart z Lublina
„Żywot Ezopa Fryga mędrca obyczajnego i z przypowieściami jego i. i. Kraków
1578 i-85. (L. IV.)

(Chryste qui lux es &)
(Heynał swita &) Przedr. Wojc. „Hist. lit."
Tom 2gi. Str. 156-7.

(Chronica)
Stanowi piękny pomnik sztuki drukarskiej w Polsce. – Druk wyborny, piękne drzeworyty.
(Psałterz)
A. Trzyciecki pisze że go za jego czasów radzi czytali i śpiewali – Jedyny exemplarz
tego dzieła widział Jos. Łukaszewicz w Bibl. szkolnej w Toruniu.
W. A. Maciejowski w 1844. już go tam nie zastał. –

D 13.

+ Żywot człowieka poczciwego" przedruk: Warszawa 1828. – 8°

Ów tytuł: „Wizerunek własny żywota człowieka poczciwego, w którym jako &." mówi Edw. Demb., że jest przez Lindego przytoczony. – Sam Edw. Demb. zaś podaje ten oto nadpis: „Wizerunek z którego każdy wiele i nauczyć i obaczyć się może, dla dworskich ludzi.

* snadnie się może swym sprawom jako we zwierciedle przypatrzyć

(Apokalypsis) przedr: przy drugim Tomie „Hist. Lit." Wojcickiego.
+

Przy Zwierciedle znajdujące się pisma wierszem (t.j. „Figliki" &) przedrukował Ambroży
+ Grabowski: Kraków 1848. 8° (z wizerunkiem Reja).–
+ M. Wiszniewski: Liczne umieścił wyjątki z dzieł Reja: „Hist. Lit." Tom VII.

Zwierciadło & według Edw. Demb. „1567 bez miejsca druku. Na każdej karcie 4°
„u góry napis: Żywot człowieka poczciwego. Kart 296 czyli stron 592 w ćwiartce, 4°
„później wydane w Krakowie 1567 fol., 1568 fol., Wilno 1606.

Wiersze inne Trzycieskiego rozrzucone po wielu dziełach znajdują się także przy:– Solikowskiego „Uranii."
– Kantyonale Seklucyana (9 pieśni)

— „Wizerunek własny żywota człowieka poczciwego" Kraków, Wierzbięta 1560
w którym jako we zwierciedle snadnie każdy wyczyść swoje obyczaje swoje." 1½

— „Zatargnienie fortuny z cnotą do białych głow"

— „Speculum albo nowy Zyścieć." (B.I. 261)

— „Krotka rozmowa między 3.mą osobami" Kraków, Scarfenb. 1543. 8½

Bajka: — „Kupiec." (B.I. 261.)

— „Dialogi rozliczne"

— „Księgi o potopie Noego"

— „Apokalypsis" (Thum: wed. Jac. przekładu Henr. Bullingera z Zürich'u) Kraków u Macieja Wierzbięty 1568. 4½

— „Zwierciadło albo Kształt w którym każdy stan snadnie &c." Kraków u Wierzbięty. 1567. - (Przytem wizerunek Reja przedrukowany poznień w Zwierzeniu i Apokalypsi) ... fol. Trzycieski Wydane pierwej w Warszawie 1828 pod Warbo, „Żywot poczciwego

— Apophtegmata przy „Zwierzyńcu" wydane, 1562 Jaty

(- Figliki + Przedr. Kraków u Wierzbięty 1570. 1½

Jędrzej Trzycieski (Trzecieskim przez Bielskiego przerobiony) +1581 z(sekr. Król:)

(:Sosp:) — (Thum.) „Piotra Krescentyna X^ci o gospodarstwie." Kraków 1549 i 1571. fol. u Turfera.
Tłumaczył też „o naturze roślin i zwierząt." (k. 61)

— „Żywot i sprawy ... Reja" - Przy „Zwierzyńcu" wraz z Epigrammem Pac.: Akrostychowem. - Miał też być osobno drukowany - 1606 Wilno.
(+ Przedr. w: Juszyński'ego „Dyskursach poetyckich pol:"

— „Powszednya spowiedź (Kantyki). A.J. - Łazarz Andrysowicz w Krakowie 1532. - 8° (4 Kart.) (Akrostych)
(+ Przedr: w „Bibliotece starożytnych pisarzy pol." wyd. ks. Wojciechowicz 1841 3.8½
Tom 3^ci. - Tamże przedrukowane w tomie 2^gim.

— (+) „Modlitwa do Troyce Św." Kraków u Wdowy Hycora: Viet: (1532) 8° 2 kart

— Pieśń nowa o Krewności Wielkiego człowieka (Akrostych) 2 kartki

— Pieśń o czasu całkowu Stańca. Qui beata tranitas.

Pisma Pac: Trzycieskiego: (W) Wyd: Wiszniewskiego Tom VI^ty

14

— „Pieśń na pogrzeby" z Kat.
— Psalm I } z nutami
— Psalm XIV } w Andrysiu
— Pieśń z nutami na pamiątkę Pani Reginy Buzeńskiej
(znajduje się na końcu poematu Mik. Chrząstopowskiego „Nowe Miasto": Kraków u wdowy 1572.) (wg. T)
(— Poprawił tłumaczów Biblii Radziwiłłowskiej) Ł.

Jan Kruszczyński „Pouczenie dobrego rządzenia" 1581. (Ł. IV.)
Tomasz Bielawski: „Mysłuniec" wierszem wyd. w Krakowie 1595. Przydatny dla języka (Ł. 39)
Józef Morzyłowski. (Ł. 39. „Jeden z lepszych rymotworów nie dla rytmu piszących")
— „Przypowieści Salomona" Kraków 1611 (przydane świeckie wiersze do rzeczy zawierają: Ody, Epigramy, Satyra przeciw Bezbożnym przeciw Pijaństwu Barzowskiemu i Tyfelkiemu, bib. Brak. wyniesiona)

Piotr Zbylitowski ze Zbylitowic. (Podług Wiszniewskiego: mąż nieporównanej pamięci i prędkiej rady)
— „Przygana Strojom białogłowskim wymyślnym." Kraków (Z dodaniem kilku rymów o tu strojów trzeba) (Stowiańskiej) 1600. 4°
— „Rozmowa szlachcica polskiego z cudzoziemcem" Kraków (Opisuje i objaśnia obyczaje polskie na zapytania cudzoziemca) 1600. 4°
— „Schadzka dziewiarska" Kraków 1605 ½
(Satyra na zbytek i pijaństwo:)
(+ Przedrukowane w „Bibliotece starożytnej" Warszawa 1813. – 9½ – Tom 3ci)

Malcher Pudłowski (poddany katolik)
— „Lament i upominanie R.P. Polskiej" Kraków, drukarnia 1561. 4°
(Opisuje „wdowa" narzeka na dzieci:) (Wydanie to należy do pierwszych sztuki druk. w Polsce; tak piękne i ozdobne! wg.)
— „Fraszek, księga jedna." Kraków druk Łazarza 1586. 4°
(Są to fraszki bardziej lirycznej treści i mniej dydaktyczne) wyjątki w „Pamiętniku literackim"
— „Dydo do Eneasza" (nie tłum. lecz parodya Heroidy Owidiusza) Kraków 4°

Ks.: Ob. Niesiecki, Janocki, Benitius 1588
— „Elegia in obitum Joh. Tarnovii Castell. Crac." – Cracoviae
— „Oratio pro Rep. & Relig." Cracoviae 1762. 8°

42 D14

Bielawski według E. D. przechował kilka rysów Towiectwa XVI w.

D 15

Klonowicz = „Owidiusz polski" (Starowolski : Hekat. N. XCV.)

„Erasma Rotterdama dworstwo" i „Catonis disticha" wymienia Juszyński (E.D.) zaś według Załuskiego istnieje: „Catonis disticha moralia Erasmo Roterdam castigatore Lat. Pol. et Ger. interprete S. F. Clonovio." – Kraków 1695. (E.D.)

(Victoria Deorum) Ambr. Grabowski (~~[illegible]~~) miał Autograf niedokończony tłum. ks. Jacka Przybylskiego.
Treść opisana w „Nowych Studyach" Kraszewskiego. 136.

Sebastyan (Fabian) Klonowicz *1551 †1608 (pseud: „Acernus")

— „Psalm Dawidów 70." Kraków u Andrzeiowicza 1586. – 12° (Wojc. II. 388)
— „Dziewko, o Chorie." (Jother II 345.) 6. m. i r.
+ „Flis." (Drukarnia: w Krakowie u Seb: Sternackiego.) 4° (1595) £. IV.
(— Przedr: Warszawa u Trepliñskiego 1643. – 4
(+ 3 Wyd. (III ulepsz.) 40).
— „Pamiątnik xiąt i Królów polskich" (Epigram) 6. m. i r. 4°
(— Wyd 2gie 6. m. i r.
(— Wyd 3cie 1639. 4°) 1670
*1666 (Maj) (+ . . . . (1674. * 4°) 1787 . . . . . (— Lwów 1819.
— „Worek Judaszów. — . . . . . + Kraków 1600 — (2) Kraków 1603. 4°
(— (3) 1607 — 1683
def. + „Żale nagrobne na Jana Kochanowskiego" Kraków 1585. 4°
— „Pożar i upominanie do gaszenia." 1597 4°
— „Regóła św. Beredykta." – Kraków. Piotrowczyk 1597 4° (Przekład)
— „Wykład reguły św. Benedykta." – Kraków. Piotrowczyk 1597. 4° (proza)
— „Erazma Rotterdama dworzenin obyczajów dobrych." „Kraków. Woj. Sorecki. (Woj.) 1674 8°
— „Pokorá dziecińska moralna Pacifica." (Przekład)
(Kanonizacja) Kraków u Sorecińskiego 1671. – 8° Na początku 8mie wierszy „do młodzieży polskiej"
+ „Victoria Deorum" (Kraków, u Sternackiego 1600) 8° (czy nie w Krakowie? Mac.)
Rzadkie, bo dla „Deorum" plur. palone i dla zarkań przeciw duchowieństwu.
— „Rozlamia." Kraków 1584. – E. D. wierzy czy Klonowicz po polsku czytanie napisał
— „Zuzanna" – E. D. wątpi czy była wydana
— „Honorem patronum Demetrio Solikovio Archiep. Leop. &c. (Dwork. I 339. Pazwin.)
— „Philtron Seb. Sulmircensis Acerni, quo inaestimabilis vis charitatis &c. Cracoviae 1582. – 4° (Mac. I 522)

— Wydania (zupełne): Kraków 1829 Tom 2.
Lipsk 1836. Bobrowicz

Sodług Wojc: 3° niedrukowane ani Krakowskie ani Lipskie
Zdaniem pośr. Mac? (1830)

Piotr Gorczyn

Zygm. II. Woj. 478.

— „Poean, t. j. wdzięczne pienie Kamoen Sarmatckich na szczęśliwe zwrócenie J. O. P. J. Pana Samuela X. na Korcu (Koreckiego) &c. ... uczynione dn. 7 Lipca 1618." — 4° (3½ ark.)
wyd. bardzo ozdobne (Kraków?) druk napisu i przypisania łać. reszta gocki. — Drzeworyt: „Pogoń"

— „Zelus Korony polskiej na złe obyczaje. 1618" (Kraków?) 4° (ark. 3½)
„Korab" herb. — Poświęcone Marc. Laskowskiemu.

— „Żałosnego a mężnego z światem pożegnania (P. T.) & Katarzyny X. Koreckiej (małżonki Samuela) wizerunek Dialogiem & wystawiony & 1618. Kraków, Basili Skalski dr. 4°
(Poświęcone Stefanowi Połockiemu bo [illegible] była jego (Kart 18) „Dziewiorką" = siostrą żony.)

Jan Daniecki.

(Ł III 35: „jęz. czysty, wierszyki")
— „Elegia na śmierć ... Joachima Lubomirskiego Kraków 1610
— „Przyjaciel szczery." Kraków 1606
— „Żałośne narzekanie korony polskiej r. 1607 (o rokoszu)
— „Radośna korona — — — — 1607 (po rokoszu)
— „Timon"
(dialog Luciana przerobiony na poemat Kraków 1608.

Mikołaj Sęp Szarzyński ur. na Rusi + 1581.

— „Mik. S. Sz. Rytmy albo wiersze polskie zebrane (z jego brata Jakóba) y wydane 1601.
+ „Rytmy Mikołaja Sępa." Poznań 1827. (Zbiór Rymotworców polskich z XVI i XVII w. p. Józ. Maciakowskiego. T. I.) 16°

Kasper Miaskowski ur. 1549 + 1622
Katol. gorl.

— „Łódź Opalińska" w Kaliszu u Pedeliusza 1608. (Jestto pochwała na klejnot domu Miaskowskich. - Do najlepszych utworów jego należy) („Łódź Opalińska Kaspra Miaskowskiego" znajduje się i w „Zbiorach")
— „Pielgrzym Wielkanocny" Kraków 1612 (znajduje się i w Zbiorach) (Wiszn.)
+ „Zbiór Rytmów p. Malcher Miaskowskiego." Kraków, Bazyli Skalski 1612. (Przypisane Królewiczowi Wład. IV.) „Herkules" jak w Poznańskich wyd.

— „Herkules Słowieński" Kaspra Miz. Dobromil 1613. (Wydał Szczęsny Herburt i taje tu Drukarza Wyd. z 1612 t. j. Skalskiego za liczne omyłki i fałszowanie nazwy)
w Zbiorach: „Niecierpliwy" a nie „Słowieński"
Jestto pochwała Herburtha w rozmowie Apolla z Merkuryim jako odpowiedź na wiersz szczęsnego Herburtha „Gadka Hryca z Fortuną" (1612 i — 16. + III.)

+ Zbiór Rytmów Kaspra Miz. znowu p. aktora poprawionych, rozszerzonych &. Poznań w Dr. Jana Rossawskiego 1622. 4° II Tomy.
Jest tu i „Herkules" lecz znacznie odmienny (T. 1° Stron 164. - 2° Stron 190)

Bruno Wosiński.
druga ½ XVI w. (ob.: Juszyński T. II. 340)

— „Carminum libri duo." Cracoviae ex officina Lazari. 1582 4° (Juszyński II 341.
zawiera ody & do celniejszych uczonych za Batorego &
— Juszyński posiadał 8 kartek in 4° defekt... jakichś pieśni Wosińskiego, przytacza ustęp 4tej pieśni do brata Ignacego.

Wł. Al. Maciejowski nazywa go w swym piśmiennictwie "(T. I) „Kasprem Malchrem" gdyż nie w swych dziełach obrotka „imionami nazywał" i odsyłuje się na stronnicę 159 w drugiem Wyd. .... W Tomie 2ym drugiego tego Wyd. nazywa się Miaskowskim Kasprem również jak na tytułach i kilka razy w samych dziele. - Imię „Malchrem" przychodzi tylko na tytule poświęcony Od Szczęsnego Herborta, wydawcy „Herkulesa" bieżącym nazwaniego) wydania. - Herborth pisze do Czytelnika w przypisaniu (przy wyd. „Herkulesa" w Dobromilu 1613 czyli 1612 i 16 lub mniej) że się „Imienia" na Malchrskiego (drukarza Wyd. z 1612) za które omyłki a „nakomieć imienia twego nieuświadniał" Maciejowski zamiast ojcem tego nie bojźrał a Wojciech się obmyla za że „Malchri" musiał by „ramego „Herkulesa" wydać bez imienia Miaskowskiego" z tego go bronowy. - Widać z tego że Wojciech się widział wydawcy a zatem bez imienia Miaskowskiego, bo i zresztą nie wspomina nic o przeciw „Malchrze". Co zaś do grobowca Miaskowskiego ... czy sam on dwa imiona ... nie wyrocza dostatecznie Maciejowski.

W Chipre z 1622: najprzód: „Na herby Koronne i Kroki. - Władysławowi Krakowiczowi. - Tłumaczenia niektóre Hymnów i.p. „Jastrzębka" (1612: „Kwiatki do pozwania k") „Szepa zbawienna" „Rotuły na narodzenie Syna Bożego" (Piękne! z których że Mickiewicz pożywają). - Inne Pieśni Religijne różne w wielu miejscach prawdziwie poetyczne, pobożność. - Wiersz autora najlepszy „Historya na godziny niżej opisana Męki Chr. P. k" oblicze niektóre potwierdzania! str 87 i.d. „Potr Żywnda". - Nabożna." - „Pielgrzym Wielkanocny" (Chrystus w Emaus). - „Do ducha św.": „Elegia pokutna" - „Pacierze." - Hymny do Imion rozmaitych (Chrystusa Pana Jezusa, Matki Bożej, Aniołów i.t.d.). - T. 2gi: „Wenia na św. Jana Chrzciciela" - „Triumf na Zwycięztwo Chrześcijan" „Nenia" "i „Threni" na rozmaity odmiany. - „Dialog o zwycięstwie Chrześcijan" - Na Poselstwo na Krolia. - „Pugna" z Heretykami). - „Do Herborta". - „Herkules niecierpliwy" - „Post Nikola Zbarskiego" - O Synodzie. - Expedycje Moskiewskie". - Kilka Wołoszka" i kilka innych potrzeb. - Kilka) „Do" - „Do Dr. Opalenickiego. - „Do Macieja Rosentritta," Lutra i.t.d. (humoryst). - Antaeus. - Do Symeonidesa, - Elżbiety Kochanowskiego. - „Na Wesela, na chrzciny, pogrzebienia, Jarmarki. - Nagrobki i.t.d. (kilka wcale piękne) - Wszystkie te rzeczy nie znajdujące się na końcu: „Na zegarek" - „Sum" - „Krzyż" - „Nic nowiny" i.t.d. Na Kanty - Na Konnicę, Drzwi, okna, Kamienice - i.t.d. - „Nieszpory" - „Spiżelle" - „Post." - „Na sw. Mikołaja" - „Walenty wtorzorowski" str 150. - Pociecha do Żony str. 160. - Do przyjaciela - i.t.d.

Droga do Szwecyey najmożniejszego w północnych Krainach Pana Zyg. III Kr. Pol. y Szweckiego &
Zbylitowski opisuje w 4ch pieśniach wierszem 13sto zgłoskowym, dość gładkim podróż Zygmunta III.go
któremu towarzyszył. – Treść: Poświęcenie Mik. Zebrzydowskiemu. – Wstęp. – Śmierci Ojca Króla nowina
– Pożegnanie z odjeżdżającym Zyg. – Odjazd. – Przybycie do Gdańska, – Rokosz tamże, – uśmierzony.
Księga drugie: Odjazd, – Burza morska – Przybycie i witanie w Szwecyi. – Księga trzecia:
Pogrzeb zmarłego Ojca, – Koronacya i uroczystości Zyg. III. – Księgi czwarte: Powrót do Polski.
– Treść przez cię nieznajpoetyczniejsza traci przy szczegółowym t. j. drobnostkowym opisywaniu
a jednak niedokładnym.... Zresztą widać że nie do opisowej poezyi stworzony Zbylitowski.
Często piękne ustępy i porównania nakształt Homera, lecz w wielu miejscach zbacza
przez nie „z drogi do Szwecyey." – W każdym razie rzecz pewna że Zb. znał „Iliadę" a
nie tylko z tego to widać że się jak Homer powtarza ciągle. – Szkoda! że chrześciaństwo
ożenione z Mytologią! Tej ostatniej niestety! i tak w Zbylitowskim za wiele.

Bratterz Mac. Rybińskiego: Używany
w Zborach,
i tłumaczony na język litewski.

Zbylitowski Andrzej Zygmunt.

Zyg III.

Autor wyprzy w „Odzewie" Zaremby z Nowackiego.

— Epithalamium na wesele Jana Dudzkiego i Anny Herbut. [wyj] "Kraków. Lacer 1585 4°
— „ Wieniak." Krak. 1600 4° wyjś w Euzeb. Nowackim
— „ Droga do Szwedzkiej Zyg. III." Kraków. u Siebeneychera 1597. 4° (Droga odmawiana r. 1594)
+ Przedruk w „Bibl. Starożytnej" Warsz 1843. T. II str (str. 13–93.)
— „ Historya Stej Genowefy" Krak 1595 (Przypisane swojemu Annie z Przeździeckich) 4°
— „ Aktaeon, poema. 1598
— „ Pisanie radzyńskie przez literowskie do Anny, Królewnej szwedzkiej" o Toruniu „o Białobrzeziach" 1588. u Sarzyna.
— „ Witanie Króla nowego Zyg. III." (z Pegoi wiersmikiem) 1587. Lazar 4°

Tobiasz Wiszniowiecki.

współcz. Kochanowskiemu

— „ Threny Tobiasza Wiszniowieckiego." Poznań. Dr: Macieja Garwolczyka (Bój. II 414.)
(przydane Dorocie Radzibórskiej z Jedlińczyka) przyjaciółce Matki Autora

Mikołaj Lubomirski

Zyg III.

— „ Z Roszny płacz J.M. Pana Stan. Korchanowskiego po wygasłej śmierci jego małżonki." Krakow 16.. Druk gocki 4°
(Bój II 414)

Jan Rybiński (poeta laureatus.)

współcz. Kochanowskiemu jako Toć. poeta.

— „ Psałterz Dawidów na melodye francuzkie przełożony"
Wyd: — Gdańsk 1605. — Toruń 16[illegible]7 4° — Toruń 1618 — 8° Gdańsk 1619 wyj. z „Hymnami" Sembrzyckiego
— Gdańsk 1632. 8°

Maciej Rybiński. ur. 1566. + 1612.

brat Jana Rybińskiego

Kazuodzieja, przyjaciela zboru ewang. w Rzeczypospolitej

— „ Psałterz Dawidów na melodye francuzkie przełożony" (2½ ark.) — 1600 4°

Z III.

Jakób Gembicki. ur. 1569. + 1633.

Tłum. — „ Hymny Starego i nowego testamentu." (Przy „Psałterzu" Mac. Rybińskiego wyd. w Gdańsku 1619.)

Xdz Stanisław Grochowski +1612 (-16?)

Pism rozmaitych wierszem i prozą, po polsku i po łacinie, oryginalnych i tłumaczeń, drukowanych i przedrukowywanych, pojedyńczo lub razem, imiennie i bezimiennie wydanych & & wylicza Bentkowski ± 33.

(„Pieśń o Motułku" jest w Wojcickim II 465.)

Wylicza wiele dzieł Grochowskiego Edw. Demb. str 83. czy są tam gdzieindziej niewyliczone?

Wit Korczewski Rozmowa

Poezya powieściowa (inclusive Epos w zaczątku)

Jan z Koszyczek, bakałarz, - przełożył „Rozmowy które miał król Salomon mądry z Marchołtem grubym a sprośnym." Kraków, Hier. Victor 1521.
(Pierwsza książka polska drukowana.)

— przełożył (najdawniejszy romans prozą): (Wyjątek w Wojc. Lit. T. I.)
„Historya piękna i śmieszna o Poncyanie ces. Rzymskim, jako syna swego jedynego dał w naukę i ku wychowaniu siedmiu mędrcom

Jan Dymitr Solikowski później Arcyb. Lwowski
zgubny — „Lukrecya rzymska i chrześciańska." (wierszem) w Wierzbięty ?

Walenty Jakubowski. +1582. Sekretarz Królewski
— Tłum. z greckiego Muzeusza: „Leander i Hera" Kraków, 1572.
— „Antygone, tebańska dziewica" (myśl z Sofokla) Kraków, 1574.

Paweł Zaborowski.
Tł. — „Batrachomyomachya albo żabomysza wojna" z Homera. Kraków 1588.
(Z. IV. niezle")

Jan Achacy Kmita
+ „O Aeneaszu Trojańskim księgi trzynaste A. D. 1589." - Kraków przedr. u Łazarza 1591. 4°
(Tłum. Aeneidy X^ni XIII^tej:) druk gocki
— „Spitamegeranomachya to jest bitwa pigmeów z żórawiami" Kraków 1595.
— Tłum. Virg. Marona Rozmowy Pasterskie Krak. 1588.
— „Morokozmea Babińskie"
— Tren na śmierć Branickiej" 1588
— Tren na śmierć Anny Mińskiej

i. i. pisma liryczne

Jędrzej Kochanowski młodszy brat Jana.
Tłum. + „Aeneida Virgiliusza" Kraków u Łazarza 1590 4°
— dto. Przedruk: — Kraków 1640
+ dto. Przedruk: w Zbiorze Pism Wirgila p. J. Załuskiego do druku podanym Warsz. Nicolai 1754. 4°

Piotr Kochanowski. Ur. 1566. + 1620, Sekr. Królewski, Kaw. Maltański, mieszkał lat kilka na Malcie i we Włoszech, odbył wojen morskich kilka.
najmłodszy brat Jana

Tł. — Tłum. z włoskiego Torquato Tasso: „Pofred albo Jeruzalem wyzwolona Kraków 1618 u Fr. Cezarego 4°

+ dto. Przedruk. Kraków 1651 4°

+ dto - - Kraków 1651. 8° u Franc. Cezarego.

+ dto . . . . Kraków 1687. -

— dto . . . . Wrocław 1820. -

— dto - - . Wilno 1826. -

z przedmową

Tł. + Tłum. z włosk. „Orland szalony Ludwika Dolce" (Ariosto) oryginał w 46 pieśniach Tłumaczenie wydane p. Jacka Przybylskiego w Krakowie u Jana Maja r. 1799. - 8° zawiera 25 pieśni tylko. - Nie wygładzone.
Cały rękopis ma się znajdować:
1, w Warszawie w Księgozbiorze P. Kajetana Kwiatkowskiego, historyka
2, w Cieszynie na Szlązku w miejskiej Książnicy. (Ł. III. 28.

Całkowity (a jak się E. D. zdaje) „autograf" widział E. D. „w Książnicy Klementowickiej." (Str 106)

Andrzej Dębowski. . . . . (Wojcic. II. 592.)

Tłum. — „Sąd o zbroję Achillową" Kraków z drukarnie Mac. Wierzbięty. 4° (3½ ark.) ± 1580.
— „Pyramus y Thysbe" Mac. Wierzbięta w Krakowie
wydał nadto rozmaite p. t.:
— „Izmonda" (wierszem). Kraków, Maciej Wierzbięta. 4°

(Heliodora z IV. w. romans najstarszy przetłumaczył bezimienny:
— „Miłostki Teognisa z Charykleą." Wilno 1606.

Stanisław Kołakowski. („Jacwizyusz" Ł III. 35.

— „Wybranych zdań Teognidesa Megareńczyka księga." Wilno 1592.

— „Wóz niebieski albo elegie o trzech cnotach teologicznych" Wilno 1586.

— „Cathemerinon księstwa Słuckiego z żałobliwym lamentem na pośpieszną śmierć X^t. Słuckich, Jerzego, Siemona i Alexandra Wilno 1593

— „O prawdziwej szczęśliwości i błogosławieństwie. Wilno 1593

— „Wieża Dawidowa na teraźniejszą wojnę."
— „Wiek ludzki"
— „Zegar Achasów"

Stanisław Witkowski

Ł III. 36

— „Apophtegmata albo subtelne powieści z ksiąg Plutarcha i różnych filozofów"
— „Pobudka ludzi rycerskich." Zamość 1621. 1615. Kraków
— „Sen duchowny na dzień Boż. Nar." Kraków 1600
— „Sapho słowieńska na grzmotną sławę zwycięstwa smoleńskiego Kraków 1611
— „Proporzec żołnierza Chrześciańskiego" Warsz. 1626.
— „Zgoda tułająca się Cyryusza Theodora" Kraków 1605. (z greckiego przetł.)

Szymon Szymonowicz Bendoński (Simonides) Ur. 1557 + 1622. (29?) poëta laureat

Zyg. III. posm. Kor.

— „Sielanki i nagrobki w Zamościu drukowane u Marc. Łęskie" 1614.
Sielanek 20.
— dto — Kraków 1640 — Kraków 1650 u Cezarego
— Warszawa u Grölla 1770, — 78. — 1805 — 1836.
— Lipsk . . . 12° (w Bibl. Klassyków)
— Elegia na śmierć Zofii Sieniawskiej.
— „Poëmata aurea" Simoni Simonidis (Wyd: Joachim Morseus) w Lejdzie 1619.
+ „Opera omnia quae reperiri potuerunt, dum sparsim edita, nunc in unum collecta ac denuo typis consignata procurante Angelo Maria Durini Nuntio Aplico. Varsaviae, Mitzner. 1772. 4°

+ „Joël, prorok starozakonny z łać. wiersz. polsk. nie-rytmowym przełożony. 4°
w oryg. 1593 (E.D.) Warszawa. Gröll. 1772.
E.D. wymienia wyd. 1771

./. —

(— Aug. Bielowski znalazł niektóre płody Szymonowicza w rękopisie:

Obacz: (Sielanki polskie z różnych autorów. (Lipsk, Breitkopfa druk.) Warszawa, ~~[illegible]~~ Nakład Grellów. 1778 4°

dto (Wyd: Tadeusza Mostowskiego.) Warszawa 1805. – 8° + defekt.

ED. — Epithalamium Sigismundi III. et Annae Caroli Arch.cis Austriae F. – Lwów 1592

— Imagines diaetae Zamoscianae. – Zamość 1604
dto Warszawa 1777 (wraz z „Hercules.")

— Hercules prodiceus. – Zamość 1602.

— „Pentesilea." Zamość 1618

— dto w przekładzie polskim Warszawa 1778.

— In nuptiis Sim Birkowski. – Zamość 1604.

— Stanislaus Caerus. Kraków 1604.

— Flagellum livoris continens omnia fere metrorum genera quibus usus est Horatius. – Kraków 1583.

— Ode in repotiis Ill. conjugum Thomae de Zamoscio. Zamość 1620.

— Thomae Zamoscio Odea. – Zamość 1612

— Wiersze do Tom. Drzeznera i dzieło Sykta zamieszczone w Wiorze Duriniego oraz 1771 przedrukowane (E. D.)

Pierwszy drukarz: Jan Haller.

1465. 1sza książka Polska

1521. – „Rozmowy, które miał król Salomon mądry z Marchołtem grubym a sprośnym." Kraków. – Hier Vietor drukarz poświęca Annie z Jarosławia Kasztelance Wojnickiej Starościnie Zatorskiej.

Tłum. z łac. przez bakałarza Jana z Kosyjańczek

„miąsy" = mięsy

Przysł.:

„Sęp dla tego łupi ptaszka
Żeby go zjadł nieboraka."

– „Co opatka usłyszała
To dębowi powiedziała."

o 2gim książce u Vietora drukowanej, on wspomina
w 3ciej: „Żywot Chrystusa Pana" że wydał wprzód „Zwierciadło" umarcia pamięci

1506 [illegible] przy Statucie Łaskiego (po łac.) pieśń polska.

---

1. Pieśni nabożne. –
2. — historyczne. – Bitwa pod Grunwaldem (1410) opisana 1510
   – O Witoldzie
   – O zdobyciu Zdanisika po Rzeź. Batoreg.
   – O Chmielnickim.
   – O potrzebie pod Suzowem (Rokosz Zebrzydowskiego) 1608
   – O klęsce Cecorskiem przez Szwedów
   – O klęsce pod Chocimiem
   – O Sobieskim
3. – Dumy. – (Jan Sobiecki: wiele dumy pisał)
4. – Rycerze-poeci:
   – Adam Czachorowski za rodem zyg. III.

1600

21wa połowa Stary Żołnierz. – „Rozprawa przygody starego żołnierza" (Bitwa z Tatary
– 17go za króla Korybuta w Michała: Skrzeń. – Mythologii pełen. Dziełnie opisana
5. Pieśni nabożne (od 16go wieku)

Poezja historyczna:

Pomniki: Rej „Zwierzyniec"
Jan Kochanowski: „Hołd Pruski" – „Przygody Jana z Tęczyna" &
Sęp Szymonowski: „Podróż zyg. III. do Szwecyi.
Wierz. Kochowski: (Epigram.), Krotkowski, Miaskowski &
Samuel Twardowski. (o wojnie Moskiewskiej pod władztwem W. Krasicki: („Chochlik" nad. Henryady Woltera Piasecznem) 1635.
Marcin Mołodi „Stanisławida" podobno! – Sudebski. – Ożarowski
Kromian, Wężyk – w odpowiedzi
Woroniczowi – – Malczewski, Mirbel &
wrazie nowsze

(Rzeczpospol. Babińska) obaj starcy.
Założyciele: „Burgrabia" Przonka i „Kanclerz" Kaszowski
Krak. Zyg. August.
Rej, Kochanowski, Sęp Szarzyński, Jan Zamojski, Kmita &c.

Satyra. Jan Kochanowski (bez żółci) (ani dowcipu satyrycznego) są to raczej rady)
Klonowicz
Ig. Ryżiński (chłoszcze obyczaje i nadużycia trybunałów.) za Zyg. III.
Łuk. Opaliński (pisał samą żółcią, wierszem nierymowym bez dowcipu)
Krasicki.
Naruszewicz
Węgierski

Elegia. - Treny.
(Sać) Klemens Janicki. - (Jan Kochanowski „4 Księgi Elegij Łacińskich" (Kaz. Brodziński przełożył.)
Polski „Na śmierć Orszulki"
Naślad: Stryjkowski, Gruszczyński, Kmita, Gawiński, Morsztyn
- Kniaźnin: („Żale Orfeusza po śmierci Eneydyki")
Karpiński: („Powrót na wieś." - „Żale Ludgardy". &)
(Woronicz.)

Fraszki. t. j. Epigrammata i Burleszki
Jan Kochanowski. i Rej.
1586. Malcher Pudłowski
1674 Wespazyan Kochowski
1749 Cadaryl Nowokracki

Bajki. Bajki mam przerabiać Mikołaj Rej („Zwierzyniec" 1564.) .....
Bartosz Paprocki („Koło Rycerskie" 1576.)
(zarzucone bajkopisarstwo.

1731. w Lipsku. (2 Wyd: 1767) Jan Stan. X. Jabłonowski („Nowy Ezop polski" 101 bajek) przypisał swej żonie
(2 Wyd. Warszawa 1750) 8°
Józef Minasowicz: tłum. Bajki Ezopa, Gabryawa, Fedra. -
Wojc. Jakubowski: tłum. Bajki La fontaina (1774) Obiady Czw.
Krasicki
Adam Naruszewicz: " " " i pisał oryginalne
Franc. Dyonizy Kniaźnin tłum. i własne.
Zabłocki, Trembecki, J. U. Niemcewicz, Karpiński
Antoni Górecki
Franciszek Morawski
Stan. Jachowicz (szczególnie dla dzieci)

Φλαβιου Ιωσηπου τα ευρισκομενα. –
Flavii Josephi opera. Graece et Latine recognovit Guilelmus Dindorfius. – Parisiis 1847. (Volum. I^mum 1845.) – – – 8° maj.
Volumen primum: (Praefatio) [illegible] –)
Antiquitatum Judaicarum lib. XX. – Flavii Josephi vita (: autobiographia :)
Volumen secundum: (Praefatio Dindorfii:) (Ex Photii Bibliotheca).
De bello Judaico lib. VII. – De antiquitatem Judaeorum contra Apionem lib. II. – De Maccabaeis liber (: IV^ta ks. Machabejska :) seu de Rationis Imperio (: εἰς Μακκαβαιους λογος ἡ περι αὐτοκρατορος λογισμου :). –

Na język polski tłumaczone są „Starożytności Żydowskie" przez Jana Lippomana. Warszawa 1829. III. T.^y 8°, lecz nie z oryginału, ale z tłumaczenia rossyjskiego przez Samoyłowa (kapelana Katarzyny Wielkiej) dokonanego a 1781. w Petersburgu drukowanego. – Tłumaczenie nienajlepsze, niedokładne; początkowych ksiąg tylko treść nadmieniona. W przedmowie pisze tłumacz że istnieje polski przekład „Historyi Zburzenia Jerozolimy" Józefa Flawiusza.

Naruszewicz w objaśnieniach do swego tłumaczenia Tacyta umieścił ustępy z Flawiusza tłumaczone przez się. –

Esseni [Essaei, Ἐσσηνοὶ] Judaeorum secta.

Excerpta ex „Bello Judaico."

Lib. II. - Cap. VIII. - 1. „... Judas Galilaeus Judaeos hortatur ut a Romanis deficiant - „erat autem hic propriae sectae sophista nulla in re aliis similis." - [: A. J. XVIII. 1, 1. (6.): secta quae in plerisq rebus cum Pharisaeis consentit, sed in eo ab iis differt, quod ante omnia libertatem esse tuendam statuit. -:]

2. „Nam tria hominum genera apud Judaeos „philosophantur (εἴδη φιλοσοφεῖται). Et unius quidem „asseclae sunt Pharisaei, alterius vero Sadducaei, „tertium vero quod sane vitam severiorem exercere videtur (: ὃ δὴ „καὶ δοκεῖ σεμνότητα ἀσκεῖν :), Esseni appellantur „gente quidem Judaei, at mutuo sese amore magis quam „alii complectentes. (φιλάλληλοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων πλέον.) „Isti a voluptatibus tanquam a scelere abhorrent, continentiam „(ἐγκράτειαν) vero et cupiditatibus non succumbere pro „virtute ducunt. - Et ipsis quidem despectui habentur „nuptiae, alienos vero liberos, dum ad disciplinas molles „adhuc sunt, suscipientes pro cognatis suis reputant, suisq „moribus informant, non tamen matrimonium et ex eo „successionem tollentes sed sibimet a procaci mulierum „petulantia caventes, nullamq uni viro fidem servare „persuasum habentes." - [: Confer :

Lib. II. - Cap. VIII. - 13: „Est et alius porro Essenorum ordo, „qui cum prioribus quidem, quod rationem vivendi moresq „et instituta consentit, sed in una de nuptiis opinione „ab iis discrepat. - Maximam enim vitae partem „quae a successione pendet, eos amputare arbitrantur „qui a nuptiis abstineant, multo vero magis desituum „humanum genus

„vero singulis unum pulmenti ejusdem vasculum. – Sacerdos
„autem antequam cibum capiunt preces adhibet (προκατεύχεται
„δὲ ὁ ἱερεὺς τῆς τροφῆς) nec ulli ante precationem quicquam
„gustare fas est. – Finito prandio iterum precatur; et quum
„incipiunt et desinunt Deum venerantur ut qui omnia ad
„victum largiatur. – Tunc vestibus quasi sacris depositis,
„rursum ad opera sua redeunt usque ad vespertinum crepusculum;
„atque inde reversi coenam (Δειπνοῦσι) eodem ritu sumunt,
„considentibus simul hospitibus, si qui forte advenerint.
„Neque vero clamor unquam aut tumultus domum contaminat,
„sed loquendi vices ordine allii alliis concedunt: illisque qui
„foris sunt horrendi instar mysterii (μυστήριόν τι φρικτὸν)
„videtur silentium eorum qui intus sunt. – Hujus autem
„rei causa est perpetua sobrietas et cibi et potionis ad
„satietatem dimensio."

6.) „Et ceterorum quidem nihil est quod sine curatorum
„mandato faciunt (ἐπιμελητῶν): duo vero ista in ipsorum
„potestate sunt, alios juvare, curatorum (ἐπικουρία καὶ ἔλεος) eorumq. misereri. Nam dignis,
„quandocunque aliquid ab iis peterent, suo arbitrio cuique
„licet ut et egentibus alimenta porrigere: sed cognatis
„aliquid donare nisi jussu curatorum non permissum est.
„Irae dispensatores justi sunt, iracundiae coercitores,
„fidei antistites, pacis administri (Ὀργῆς ταμίαι δίκαιοι,
„θυμοῦ καθεκτικοὶ, πίστεως προστάται, εἰρήνης ὑπουργοί)
„Et quicquid ab ipsis quidem dictum est, firmius est
„jurejurando: jurare autem vitant ita ut perjurio pejus
„estiment (Καὶ πᾶν μὲν τὸ ῥηθὲν ὑπ' αὐτῶν ἰσχυρότερον
„ὅρκου, τὸ δὲ ὀμνύειν περιίστανται χεῖρόν τι τῆς ἐπιορκίας
„ὑπολαμβάνοντες.) Jamjam enim eum damnatum dicunt
„cui absque Deo nequaquam creditur (ἤδη γὰρ καθηγνῶσταί
„φασι τὸ ἀπιστούμενον δίχα Θεοῦ). Mirabile autem studium
„collocant in veterum (τῶν παλαιῶν) scriptis, ex quibus ea
„maxime deligunt quae animae corporiq. conducant. Hinc
„diligenter investigant et radices remediis afferendis idoneas, et

7.) lapidum

„lapidum proprietates quibus medicinam morbis faciant."

7. „Porro ei qui hujus ~~stud~~ sectae studio tenetur non
„continuo patet ingressus, sed foris annum integrum
„manenti genus idem vitae praescribunt, et dolabellam
„(ἀξινάριον) et cingulum praedictum (προειρημένον
„περίζωμα) et vestem candidam (λευκὴν ἐσθῆτα) tradunt.
„Postquam vero hoc temporis intervallo continentiae suae
„documenta dederit, propius quidem ad instituti communio=
„=nem accedit (πρόσεισι μὲν ἔγγιον τῇ διαίτῃ) ac purioribus
„aquis una cum ceteris lustrari incipit: necdum tamen ad
„convictum (εἰς τὰς συμβιώσεις) admittitur. Nam per duos
τῆς καρτηρίας ἐπίδειξιν
„ulterius annos, postquam tolerantiam suam palam
„fecerit, mores ejus explorant; et si dignus apparuerit
„tum demum in consortium admittitur (εἰς τὸν ὅμιλον).
„Priusquam vero communem cibum attingat (τῆς κοινῆς...
„...τροφῆς) horrendis semet illis juramentis adstringit,
„primum quidem pie se culturum Deum (εὐσεβήσειν
„τὸ θεῖον); deinde et jus servaturum cum hominibus;
„(τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια φυλάξειν); et neque se
„laesurum quendam sive sponte sive ex imperato;
„(κατὰ γνώμην τινὰ ---- ἐξ ἐπιταγματος); injuriosos vero
„omnes odio perpetuo habiturum; et justis adjutorem fore
„(μισήσειν δὲ ἀεὶ τοὺς ἀδίκους καὶ συναγωνιεῖσθαι τοῖς
„δικαίοις). Fidem se semper omnibus servaturum, maximeq
„iis qui imperant, quod nemini sine Deo obveniat
„imperandi potestas. (τὸ πιστὸν ἀεὶ παρέξειν πᾶσι, —
„μάλιστα δὲ τοῖς κρατοῦσιν· οὐ γὰρ δίχα θεοῦ περιγίνεσ=
„=θαί τινι τὸ ἄρχειν.) Quodsi ipse imperium fuerit *)
„adeptus non superbe et petulanter uti potestate neque
„vestitu aut ornatu ceteros subditos exsuperare. – Veritatem
„semper amare, propositumq habere mentientes ~~[illegible]~~

/. „redarguere

*) E.g. Joannes, Essaeus. Thamnae praefectus.
„B.J." II. 20, 4. – In proelio cadit III. 2, 18.

„redarguere (Τὴν ἀλήθειαν ἀγαπᾶν ἀεὶ καὶ τοὺς ψευδομέ=
„ἐλέγχειν προβάλλεσται). Manus a furto et animum ab
„iniquo quaestu purum custoditurum. Nihil se celaturum
„sodales, neque alliis aliquid indicaturum, nec si ad mortem
„cogatur. (Καὶ μήτε κρύψειν τι τοὺς αἱρετιστὰς μήτε
„ἑτέροις αὐτῶν τι μηνύσειν, κἂν μέχρι θανάτου τις
„βιάζηται). Praeterea jurant quisque nemini quidem se
„aliter dogmata proditurum quam ipse acceperit: se vero
„abstenturum latrociniis, pariq reverentia servaturum
„sectae suae libros et angelorum nomina (συντήρησειν
„ὁμοίως τά τε τῆς αἱρέσεως αὐτῶν βιβλία καὶ τὰ
„τῶν ἀγγέλων ὀνόματα). Hujuscemodi quidem juramentis
„(ad coetum suum) venientes sibimet devinciunt."

8.) „Deprehensos vero in peccatis gravioribus (ἐπ' ἀξιοχρέοις
„ἁμαρτήμασιν) ex ordine suo ejiciunt (τοῦ τάγματος),
„isque cui contigit e coetu ejici, non raro mortem obit
„miserrimam. Nam juramentis et vitibus obligatus ne
„aliorum quidem escis uti potest, sed dum herbas comedit
„corpus fame tabescit, atq ita interit. - Quam ob rem
„etiam ipsi plurimos miserati, extremum jam agentes
„spiritum receperunt, pro peccatis satis poenarum, quod
„at mortem usque fuerint cruciati, dedisse existimantes."

9.) „Judicia autem accuratissime exercent et juste (: —
„ἀρκιβέστατοι καὶ δίκαιοι :): et judicant quidem centeni ad
„minimum congregati. Quod vero ab iis decretum fuerit
„fixum manet et immobile (ἀκίνητον) fixum et immobile. - Venerationem
„(Σέβας) post Deum maximam apud eos habet legislatoris
„nomen (τὸ ὄνομα τοῦ νομοθέτου): et morte mulctatur
„quicunque ei maledixerit. - Aetate grandioribus (πρεσβυτέροις)
„numeroq pluribus obtemperare pulchrum esse ducunt, adeo
„ut quum decem consederint, non loquatur aliquis,

./. si id

„si id novem invitis fuerit. – Cavent etiam in medium
„eorum vel in dextram sui partem exspuere et sabbatis
„(ταῖς ἑβδομάσιν) manum operi admovere fugiunt maxime
„omnium Judaeorum. – Nam non solum pridie ejus diei
„cibum sibi preparant, ut illo die ignem non accendant
„sed neq vas ullum loco movere audent, nec alvum
„exonerare. Aliis autem diebus scrobem ad unius
„pedis altitudinem sarculo excavantes (τῇ σκαλίδι)
„[: datur enim ejusmodi securicula (ἀξινίδιον) iis qui
„recens admissi sunt :] et circumtegentes amiculo (ἱμάτιον),
„ne Dei radiis injuriam facerent, in eam excernunt,
„deinde effossam terram in scrobem retrahunt, idque
„faciunt loca secretiora diligentes. – Et quamvis a natura
„sit ista sordium corporis excretio, illis tamen solenne est
„ut post eam abluantur, haud secus ac si polluti
„fuissent." –

10.) „Distincti autem sunt juxta tempus (κατὰ χρόνον τῆς ἀσκήσεως), quo sese
„exercuerunt in quattuor classes (εἰς μοίρας): atq juniores adeo
„senioribus (οἱ μεταγενέστεροι τῶν προγενεστέρων) inferiores
„habentur (ἐλαττοῦνται), ut, si aliquis eorum forte
„contigerint, illi, ac si alienigenae sese commiscuissent
„semet abluant. – Et longaevi quidem, ita ut multi
„ultra centesimum annum extendant aetatem, propter
„victus simplicitatem (διὰ τὴν ἁπλότητα τῆς διαίτης), ut mihi
„videtur, et adhibitam in omnibus moderationem (τὴν εὐταξίαν)
„Rerum vero adversarum contemptores et dolores vincunt
„animi magnitudine, mortemq, si cum gloria accedat,
„etiam immortalitati praeferendam ducunt.
„(Καταφρονηταὶ δὲ τῶν δεινῶν, καὶ τὰς μὲν ἀλγηδόνας
„νικῶντες τοῖς φρονήμασι, τὸν δὲ θάνατον, εἰ μετ' εὐκλείας
„προςίοι νομίζοντες ἀθανασίας ἀμείνω.) Imo, quali in omnibus
„animo fuerint egregio documento erat bellum cum
„Romanis gestum: in quo torti et distracti, flammisque

/. usti

„ flammisque.
„ usti et fracti, et ceteris omnibus cruciatuum machinis
„ tentati, ut vel legum suarum auctori maledicerent, vel
„ cibi aliquid inconsueti comederent, alterutrum ut facerent
„ induci non potuerunt, nedum ut tortores suos blandiunt
„ alloquerentur, aut unam effunderent lacrimulam, sed
„ in mediis tormentorum doloribus subridentes, ipsosque
„ carnifices irrisione excipientes animas alacriter dimiserunt,
„ tanquam denuo eas recepturi." („Διήλεγξε δ' αὐτῶν ἐν
„ ἅπασι τὰς ψυχὰς ὁ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμος· ἐν ᾧ στρε=
„ =βλούμενοι καὶ λυγιζόμενοι, καιόμενοί τε καὶ κλώμενοι, καὶ
„ διὰ πάντων ὁδεύοντες τῶν βασανιστηρίων ὀργάνων, ἵνα ἢ
„ βλασφημήσωσι τὸν νομοθέτην, ἢ φάγωσί τι τῶν ἀσυνήτων,
„ οὐδέτερόν τι ὑπέμειναν παθεῖν, ἀλλ' οὐδὲ κολακεῦσαί
„ ποτε τοὺς αἰκιζομένους, ἢ δακρῦσαι μειδιόντες δὲ ἐν
„ ταῖς ἀλγηδόσι καὶ κατειρωνευόμενοι τῶν τὰς βασάνους
„ προσφερόντων εὔτυμοι τὰς ψυχὰς ἠφίεσαν ὡς πάλιν
„ κομιούμενοι.") "

11.) „ Nam et ista apud eos obtinuit opinio, corpora quidem
„ esse interitui obnoxia, nec materiam eorum permanere,
„ animas vero immortales in omne aevum durare, et ex
„ aethere subtilissimo ~~[illegible]~~ prodeuntes in corporum
„ complexum tanquam in custodiam includi; [illegible]
„ naturali istuc attractas. Postquam vero carnis vinculis
„ solutae fuerint quasi de longa servitute liberatas, tum vero
„ laetari et in sublime evolare: et pias (qui) idem convenienter
„ iis quae Graeci sentiunt, vitam ultra Oceanum manere
„ dicunt, locumque nec nive nec imbribus nec aestu
„ gravem, sed quem placidus jugiter ab oceano spirans
„ temperet Zephyrus; impias vero sub terram in
„ obscurum gelidumque antrum relegant, aeternorum
„ cruciatuum plenum. (Καὶ γὰρ ἔρρωται παρ'

/. αὐτοῖς

παρ'.

„αὐτοῖς ἥδε ἡ δόξα φθαρτὰ μὲν εἶναι τὰ σώματα καὶ τὴν
„ὕλην οὐ μόνιμον αὐτοῖς τὰς δὲ ψυχὰς ἀθανάτους ἀεὶ
„διαμένειν, καὶ συμπλέκεσθαι μέν, ἐκ τοῦ λεπτοτάτου
„φοιτώσας αἰθέρος ὥσπερ εἰρκταῖς τοῖς σώμασιν ἴυγγί
„τινι φυσικῇ κατασπωμένας. Ἐπειδὰν δὲ ἀνεθῶσι τῶν
„κατὰ σάρκα δεσμῶν, οἷον δὲ μακρᾶς δουλείας ἀπελλαγ=
„=μένας τότε χαίρειν καὶ μετεώρους φέρεσθαι. Καὶ ταῖς
„μὲν ἀγαθαῖς, ὁμοδοξοῦντες παισὶν Ἑλλήνων, ἀποφαί=
„νονται τὴν ὑπὲρ ὠκεανὸν δίαιταν ἀποκεῖσθαι, καὶ χῶρον
„οὔτε ὄμβροις οὔτε νιφετοῖς οὔτε καύμασι βαρυνόμενον,
„ἀλλ' ὃν ἐξ ὠκεανοῦ πραΰς ἀεὶ ζέφυρος ἐπιπνέων
„ἀναψύχει ταῖς δὲ φαύλαις ζοφώδε καὶ χειμέριον
„ἀφορίζονται μυχὸν, γέμοντα τυμωριῶν ἀδιαλείπτων.
„Videntur mihi autem juxta eandem sententiam Graeci
„suis etiam viris fortibus et magnis, quos heroas
„appellant et semideos, beatorum insulas attribuisse,
„improborum vero animabus locum apud inferos
„improborum proprium, ubi et quosdam tormentis
„vexari fabulantur, Sisyphos et Tantalos et Ixiones
„et ~~[illegible]~~ Tityos, primo quidem immortales esse
„animas ponentes, deinde ad exhortandum homines
„ad virtutis studium et dehortandum a vitio:
„nam et bonos inde in hac vita meliores fieri,
„spe praemii etiam post mortem; et malorum impetus
„cohiberi metu, ut qui exspectent etiamsi lateant
„dum vivunt, fore ut post obitum aeternos subeant
„cruciatus. Atque ista quidem sunt quae Esseni
„de anima divinitus philosophantur, ejusmodi
„demittentes escam, quae captos usque teneat qui

./. „semel

qui
ἄφυκτον δέλεαρ τοῖς ἅπαξ γευσαμένοις τῆς σοφίας αὐτῶν ἐγκαθιέντες.
„semel eorum degustarunt sapientiam. –

12.) „Sunt autem inter eos, qui etiam futura
„praenoscendi spem faciunt, (οἳ καὶ τὰ μέλλοντα
„προγινώσκειν ὑπισχνοῦνται), ut qui a pueritia
„quum sacris libris, tum variis lustrationibus,
„prophetarumq dictis assidue versati fuerint, raroq
„admodum suis in praedictionibus a vero aberrant.
„(σπάνιον δὲ εἴ ποτε ἐν ταῖς προαγορεύσεσιν ἀστοχήσουσιν)

E.g.: Judas Essaeus, vates (vaticinium de Antigoni morte)
Ant. Jud. XIII. 11, 2. – Bel. Jud. I. 3, 5.

Excerpta ex „Antiquitatibus Judaicis." –

Simon Essaeus (Archelao, ethnarchae somnium interpretatur)
Ant. Jud. XVII. 13, 3. – Bel. Jud. II. 7, 3.

Manahemus Essaeus, „praeter alia in vitae instituto
„ob morum honestatem bene audiens et qui futura divino instinctu
„praevideret. – Hic conspicatus aliquando Herodem, puerum adhuc
„in ludum literarium commeantem, dixit regem fore Judaeorum.
„Herodes ejus rei spem nullam habebat, submonuitque eum
se privatum esse ... „Manahemus ei nates manu feriens": *
... „memento ictuum Manahemi" (dixit) „ut hoc tibi sit indicium
mutationum fortunae" ... dixit ei postea „ut justitiae et pietatis oblivionem
capturus erit ... & ... Herodes postquam paulatim ad regnum
evectus est ... Manahemum ac deinceps Essenos omnes
habuit in honore. – „Atque haec quidem licet fidem pene
„superent, nobis tamen visum est lectoribus indicare
„et de nostris id palam facere, quod multi eorum
„in hujusmodi rebus propter vitae honestatem honorati
„erant rerum divinarum peritia." (Ant. Jud. Lib XV. Cap. 10. – N° 5.)

Populus semper irritatus et perturbatus quasi ejus religio tolleretur
et mores dilaberentur, Herodi infensus aegre eum ferebat. – Quomodo
Herodes tumultis providet ..... mutos „compulit ut sacramento se
„astringerent fidelitatem ei in imperio conservaturos esse." –
praeter Pollionem Pharisaeum, Sameam et complures alios ...

Tum *
„nates manu feriens" =
„τύπτων τῇ χειρὶ κατὰ τῶν γλουτῶν."

/ „Ab hac eandem

Ant. Jud. XV. 10. 4

—„ Ab hac eandem necessitate excepti fuerunt etiam qui
„ apud nos Esaei appellantur. Sunt autem genus
„ hominum, qui similli vitae instituto utuntur ac
„ Graecorum Pythagoraei. – Et de illis quidem planius
„ et apertius alibi verba facio. – De Essenis vero,
„ quamobrem eos honore affecerit et plus iis tribuerit
„ quam mortalis ferat natura, jam dicere convenit: non
„ enim ab historica narratione alienus videbitur hujusmodi
„ sermo, praesertim quum ostendat quae de iisdi opinio
„ obtinuerit." (Ant. Jud. Lib. XV. Cap. 10. – 4.) 5.) „ Erat Essenorum quidam
„ nomine Manahemus, praeter alios" &. (vacat.)

„Antiq. Jud." Lib. XIII. Cap. V. 9. „ Sub hoc autem tempus tres erant
„ Judaeorum sectae, quae de rebus humanis diverse sentiebant,
„ quarum una Phariseorum dicebatur, altera Sadducaeorum,
„ tertia vero Essenorum. – Et Pharisaei – &. – (non omnia)
„ . . . Esseni vero omnia in fati potestate esse affirmant,
„ nec quidquam hominibus praeter fati decretum accidere."
Sadducaei: nihil in fati est potestate. – (Fatum = „εἱμαρμενη")

Ant. Jud. XVIII. Cap. 1. – 5.) „ Esseni autem omnia Dei in manu
„ relinquenda esse censent. Animas immortales faciunt,
„ praemiisque justitiae magnopere expetendos ducunt. In
„ templum autem donaria dum mittunt ibi sacra non faciunt,
„ propterea quod lustrationes habeant sanctiores: hac de causa
„ communi delubro arcentur, et sacra sua seorsum faciunt.
„ (Ἐσσηνοῖς δ' ἐπὶ μὲν θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα
„ ὁ λόγος – Ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχάς, περιμάχητον
„ ἡγούμενοι τοῦ δικαίου τὴν πρόοδον. Εἰς δὲ τὸ ἱερὸν
„ ἀναθήματα στέλλοντες θυσίας οὐκ ἐπιτελοῦσι
„ διαφορότητι ἁγνειῶν ἃς νομίζουσιν καὶ δι' αὐτὸ
„ εἰργόμενοι τοῦ κοινοῦ τεμενίσματος ἐφ' αὑτῶν τὰς
„ θυσίας ἐπιτελοῦσι. –) Ceterum homines sunt optime
„ morati (Βέλτιστοι δὲ ἄλλως ἄνδρες τὸν τρόπον,) et agriculturae
„ prorsus addicti. – Convenit autem illos mirari, supra

/. „ omnes qui

„supra. [: Fl. Jos. „Ant. Jud." Lib XVIII. - Cap. I. - 5.) :] 57

„omnes qui virtutis laudem sibi tribui volunt, propter
„justitiam τὸ δίκαιον minime quidem inter Graecos aut barbaros
„cultam, ab illis tamen non ad breve tempus, sed a multis
„retro annis usurpatam, qua modis omnibus agebant
„ne quid eos impediret quominus habeant bona inter
„se communia, ita ut dives suis bonis non magis
„fruatur quam qui nihil possidet: suntque super
„quattuor hominum millia qui haec faciunt. - Et neque
„uxores ducunt, neque servos habere student, quod hoc
„iniquum (εἰς ἀδικίαν φέρειν), illud jurgiosum
„arbitrantur (...τὸ δὲ στάσεως ἐνδιδόναι ποίησιν·), sed
„separati vivunt et alii aliis ministrant. (...αὐτοὶ
„δ' ἐφ' ἑαυτῶν ζῶντες διακονίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλους ἐπι=
„=χρῶνται.). - Quaestores (Ἀποδέκτας) etiam suorum proventuum
„et terrae frugum creant viros bonos sacerdotes (ἱερεύς)
„qui frumentum parant et edulia. - Vivunt omnes
„uno eodemque modo" [: Conf: „Bell. Jud." Lib. II. Cap. VIII. 13.) :] „et
„quam maxime referunt Dacas qui Polistae appellantur.
6.) „Praeter has tres sectas, Judas ille Galilaeus
„quartam introduxit, cujus sectatores cetero quin cum
„Pharisaeis sentiunt, sed libertatem sic amant ut
„eam mordicus tueantur, Deum unum pro rectore
„et domino habentes: varias etiam mortes subeundas
„cognatorumq supplicia et amicorum nihili faciunt,
„dummodo hominum neminem dominum appellent.
„Quum autem ista multis perspecta fuerint, de firma
„eorum in ejusmodi rebus animi praesentia quidquam
„amplius dicere omisi non enim veritus sum ne
„mea de illis verba fidem non inveniant sed e contra
„ne minus quam debuit tam insignem patientiam
„et doloris contemptum assequatur oratio. - Et ista
„ex amentia aegrotare coepit gens, Gessio Floro praeside,
„dum potestate sua abutitur, eos ex desperatione adigente
„ad defectionem a Romanis. Atque ita philosophatum
„est ab Judaeis." [: Conf: „Bell. Jud." Lib. II. Cap. VIII. 1.) :]:
(„Judas Galilaeus propriae sectae sophista nulla in re aliis similis.")

(: Flavii Josephi Vita 2. :) ..... „Quum autem ad annos ferme
„ sedecim pervenissem, decrevi sectas nostras experiri
„ et tentare, (illae vero tres sunt Pharisaeorum prima,
„ Sadducaeorum altera, et tertia Essenorum, uti saepius
„ diximus:) ita enim fore putabam ut optimam eligerem
„ si mihi omnes cognoscere daretur. Vita igitur duriter
„ acta, multisq laboribus exercita tres sectas perlustravi:
„ et ne istarum quidem experientia satis mihi factum
„ ratus, quum audissem quendam, Banum nomine
„ in deserto agere, amictum sibi ex arboribus parantem,
„ alimentisq sponte provenientibus vescentem, crebrisq
„ noctu et interdiu lavacris frigidis utentem in
„ sanctimoniam, Esseni ejus instituta sectari;
„ exactisq in ejus contubernio tribus annis, quum jam
„ ea, quae expetiveram perfecissem, in urbem redii.
„ Jamque annos undeviginti natus, vitam instituere
„ exorsus sum convenienter Pharisaeorum sectae,
„ quae proxime accedit ad sectam Stoicam Graecis dictam. „

Eleazarus Josephi historici aequalis, daemones ejiciendi peritus. - (: vitae Salomonis :) Ant. Jud. VIII. 2, 5. -

„Ant. Jud." Lib. VIII. Cap. III. 4 „ Pilatus autem Judaeae praetor
„ quum exercitum e Samaria eduxisset et Hierosolima
„ in hiberna transtulisset ut Judaicas leges aboleret,
„ Caesaris effigiem in militaribus signis curavit intra
„ urbem inferendam quum lex imaginem habere non
„ vetet: quam ob causam ejus decessores praetores solit
„ erant in urbem intrare cum signis quae hujusmodi
„ carerent ornamentis. – Sed Pilatus primus, ignorante
„ populo, quippe nocte facto introitu illatas imagines
„ Hierosolymis statuit. – Quam rem ubi populus
„ rescivit, magno agmine Caesaream profecti sunt,
„ Pilatumque per complures dies oraverunt ut eas imagines
„ alio transferre vellet. Illoque non concedente, utpote
„ quod ea re Caesari fieret contumelia, postquam illi
„ eum urgere non desinebant, die septimo quum
„ militem occulte armasset, suggestum conscendit in
„ circo factum: quae res collocatum in insidiis exercitum
„ tegebat. Quumque Judaei eadem rursus ab eo
„ flagitarent, signum militibus dedit ut eos
„ circumvisterent, eisque praesentem mortem minatus
„ est, nisi quieti domum discederent. At illi humi
„ prorumpere, detectisque cervicibus dicere se longe
„ mori malle quam ut auderent quid quam contra legem
„ sapientiam committere. Atque Pilatus admirantium
„ constantiam et firmitatem in legibus conservandis
„ miratus imagines e vestigio Hierosolymis Caesaream
„ referri jussit." (Conf. „Bell. Jud." II. 9. 2.)

2.) Paravit etiam Pilatus aquam derivare Hierosolyma
„ Aqua sacrarum pecuniarum impensis, petito fontis
„ capite ducentesimo ab urbe stadio. Sed Judaeis

/. „ displicebat

" Judaeis.
" displicebat quod circa aquam egerat: convenerunteque
" hominum multa millia, qui vociferarentur ut ab
" instituto desisteret; nonnullis etiam, id quod in turba
" promiscua fieri solet, convicia et contumelias homini
" dicentibus. Itaque ille magnum militum numerum
" habito Judaico, qui occultas sub veste clavas ferrent,
" misit in locum unde possent circumdare Judaeos; deinde
" Judaeis ut se inde recipierent imperavit. - Quumque
" Judaei convitiis eum petere incipierent, signum quod
" convenerat militibus dat: illi vero longe atrocius
" quam jusserat Pilatus quietos aeque ac seditiosos
" castigarunt. - Isti autem de pertisacia nihil remittebant, adeo ut, inermibus inclementer accepti
" ab armatis eos adorientibus, multi ex illis hoc modo
" perierint, alii vulnera discesserint. Atque ita compressa
" est seditio." -

3.) " Eo etiam tempore fuit Jesus, vir sapiens, si
" tamen virum eum appellare fas est. - Fuit enim
" mirabilium operum effector, magister hominum qui
" verum cum voluptate accipiunt: multosque Judaeos,
" multos item gentiles ad se pellexit. - Hic erat
" Christus. - Quem quum Pilatus, ab hominum nostrorum
" primis delatum, cruci supplicio addixisset, eum tamen
" amare non desierunt qui primum amaverant. -
" Apparuit enim eis tertio die redivivus, divinis
" vatibus et haec et mille alia de eo mirauda effatis.
" Atque ab eo denominata Christianorum natio durat
" usque ad hunc diem." [: Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν
" χρόνον Ἰησοῦς, σοφὸς ἀνήρ, εἴ γε ἄνδρα αὐτὸν
" λέγειν χρή. Ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητής,
" διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ
δεχομένων

Regula processus granicialis campestris regni Poloniae secundum praxim moderni saeculi ad distinguenda bona regalia, spiritualia & terrestria. - Adusum publicum. - Cum additamento legum & constitutionum regni. Mithore Martino Paciorkowski Officii Castrensis Opocznensis subdelegato jurato. - Lublini. - Typ. S. R. M. Collegii S. J. Anno D. 1760. - 4°. - (U Kallenbacha. - 1 fl. 15 kr. CM.)

Nowy Testament. Pana Naszego Jez. Chr. z Greckiego języka na polski wiernie i pilnie przetłum. a teraz podług Halickiej Edycyi przedrukowany. - Roku MDCCLXVIII. - (wszystko drukiem gockim, drobnym) Stron bez rejestru przystronnego 329. - Przy końcu dodane: Str. 20 znów znaczonych 1.) Passya albo .... z 4 Ewangielistów zebrana. - 2.) Hystorya o żałosnym zburzeniu Miasta Jeruzalem. - (ten sam druk). - 8°. (U Kallenbacha. - 1 fl. 30 kr. CM)

mam

Na końcu: - 7. Księgi ... (brak dalej po skończeniu Jestto poprawiony Paliurus Gdański z 1632. „Zburzenia Jeruz.")

„τάλαντῳ.

„δεχομένων· καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ
„καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. - Ὁ Χριστὸς οὗτος
„ἦν. - Καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ'
„ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύ-
„=σαντο οἵ γε πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. - Ἐφάνη
„γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων
„προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ
„αὐτοῦ εἰρηκότων. - Εἰσέτι τε νῦν τῶν Χριστιανῶν
„ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον."

4.) „Circa eadem tempora etiam mali quiddam aliud
„Judaeos perturbavit, Romaeque accidit ut in Jano
„Isidis res agerentur cum turpitudine conjunctae" &

---

abbé Gillet „Nouvelle traduction de l'historien Joseph. - 6e remarque sur le 18 livre tome III. Paris 1757. — à równiéż

Basnage „Histoire des Juifs" livre 5. ch. 8. tome V. - La Haye 1716.

— — twierdzą że ustęp powyższy (3.) jest interpolacyą. - Manuskrypta wprawdzie III wieku zdaje się że go jeszcze nie zawierały, gdy Origenes twierdzi że Józef Jezusa nie uznawał za chrystusa. - Zwłaszcza Hieronim słowa mianowicie: „Ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν" przytacza w ten sposób: „credebatur esse Christus." - a żyjący Hieronim około r. 400.

Józef w powyżej przytoczonym ustępie 3.) przemawia jak Żyd szczerze a prawdziwie jakim on był zydem gorliwym. - Ustęp ten tem bardziej brzmi gdy go porównamy z ustępem V. Ant. Jud XX. 9. 1. gdzie się dosłownie o Chrystusie mowy wprawia. - Również niepodobieństwem wydaje się, ażeby Józef mógł go między dwa skandalizne ustępy 2.) i 4.) wtrącić.

Tegoż zdania: Patrice Larroque „Examen critique des doctrines de la religion chrétienne." Leipzig 1860. Tom I. Str. 135. &. -

Ant. Iud. XX 9. 1.) „ Caesar autem, audita Festi morte
„ Albinum in Iudaeam misit praesidem. Ceterum rex
„ Ioseph quidem pontificatum abstulit Anani vero
„ filio, ipsique Anano vocato, concessit ut in istum
„ principatum succederet. ----------
„ ..... Interea Ananus iunior, quem pontificatum
„ accepisse iam diximus, ferox erat ingenio et insigniter
„ audax; sectam etiam Sadducaeorum sequebatur, qui
„ prae ceteris Iudaeis in iudiciis sunt acerbi et immites,
„ quemadmodum antea indicavimus. Talis igitur
„ quum esset Ananus, opportunum sibi tempus adesse
„ ratus, eo quod Festus quidem vita cessisset, Albinus
„ vero adhuc in itinere esset, concilium iudicum
„ cogit; inductoque in iudicium fratre Iesu qui
„ dicitur Christus (Iacobus ei nomen) et cum eo
„ quibusdam aliis, in eos ut legis violatae reos
„ quum accusationem instituisset, lapidandos
„ tradidit. - Ἐ..... καθίζει συνέδριον κριτῶν, καὶ [redacted]
„ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ
„ λεγομένου Χριστοῦ (Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ) καί
„ τινας ἑτέρους ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν
„ ποιησάμενος, παρέδοκε λευσθησομένους. - Sed
„ quicunque inter cives [redacted] aequissimi legisque observandae
„ studiosissimi habebantur graviter hoc tulerunt: atque
„ clam legatos ad regem mittunt, hortantes ut Ananum
„ per literas monere vellet, ne quid deinceps simile
„ moliretur; neque enim prius illud recte ab eo factum
„ fuisse. Horum nonnulli etiam Albino, ab urbe
„ Alexandria iter facienti, obviam erant; eumque
„ monuerunt non licuisse Anano absque ipsius
„ consensu concilium iudicum convocare. Horum
„ oratione Albinus persuasus literas plenas furoris
„ et iracundiae

„furoris.
„et iracundiae Anano scripsit minatus se de illo
„poenas sumpturum. Proinde rex Agrippa, adempto
„ei pontificatu quem per tres menses gesserat, Jesum
„Dannaei filium constituit." —

Ant. Jud. XVIII. 5-1.) „Sub it autem tempus inter
„se dissidebant Aretas rex Petraeae et Herodes hujus modi
„de causa. — — .... — — Inde aute ab eo (Herode)
„inimicitiarum facto initio, accedente de finibus agri
„Gamalitici contentione, postquam utrique erant
„copiae conscriptae, bellum inter eos conflatum est
„qui vicem suam duces suos miserunt. Commissoque
„proelio Herodes victus est et omnis ejus exercitus
„caesus, quippe proditus a quibusdam profugis
„qui quum essent ex Philippi tetrarchia, merebant
„Herodis stipendia. — — .... — — ...."

2.) „Erant autem quidam ex Judaeis qui existimarunt
„Dei ira periisse exercitum Herodis, qui justas
„ob interfectum Joannem, cognomento Baptistam,
„poenas dabat. (:... Καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου
„κατὰ ποινὴν Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλλουμένου
„Βαπτιστοῦ :) Hunc enim Herodes necari jusserat,
„quum esset vir bonus ~~(ἀγαθὸν ἄνδρα~~ :), Judaeosque
„ad virtutis studium excitaret, praecipiens ut
„juste quidem inter se, erga Deum autem pie
„agentes ad lavacrum accederent. Deo enim ita acceptum
„iri lavacrum, quum eo non ad expiationem
„criminum uterentur, sed ad corporis munditiem utpote
„mentibus jam ante per justitiam purificatis. (: Κτείνει
„γὰρ τοῦτον Ἡρώδης, ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοὺς Ἰουδαίους
„κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦντας καὶ τῇ πρὸς
„ἀλλήλους δικαιοσύνῃ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ
„χρωμένους, βαπτισμῷ συνιέναι· οὕτω γὰρ καὶ
τὴν βάπτισιν

„γὰρ καὶ.
„τὴν βάπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί
„τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ'
„ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς —
„δικαιοσύνη προεκκεκαθαρμένης.:) Quumque multi
„ad eum undique confluerent, (hujusmodi enim
„sermonibus mirum in modum elati erant,) Herodes
„veritus ne tanta hominis auctoritas subditos ad
„defectionem impelleret, (videbantur enim omnia
„de consilio ejus facturi esse,) satius esse duxit,
„priusquam novi aliquid ex illo oriretur, illum
„e medio tollere, quam ut mutatione rerum facta
„ipse in discrimen adductus poenitentiam ageret.*
„Atque ille quidem ob hanc Herodis suspicionem
„in vincula conjectus, missusque ad castellum
„Machaeruntem, cujus supra meminimus, ibidem
„caesus est: Judaei vero persuasum habebant in
„ultionem necis ejus deletum esse exercitum (ἐπὶ
„τιμωρίᾳ τῇ ἐκείνου τὸν ὄλεθρον ἐπὶ τῷ στρατεύματι
„γενέσθαι:) Deo propterea Herodi infenso."

*) (:„Καὶ τῶν ἄλλων συστρεφομένων (καὶ γὰρ
„ἤρθησαν ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκράσει τῶν λόγων)
„δείσας Ἡρώδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῦ
„τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ φέροι,
„(πάντα γὰρ εἴκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες,)
„πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται, πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ
„γενέσθαι, προλαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς —
„γενομένης εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσὼν μετανοεῖν.:)

« humanum genus quam citissime si omnes in eandem
« de istis ire velint sententiam. - Verum tamen sponsas
Δοκιμάζοντες μέντοι
τριετίᾳ τὰς γαμετὰς.
« per triennium probant. - Quum autem ter purificatae
« fuerint, ad explorandum possintne parere, tum eas
« uxores ducunt. (ἐπειδὰν τρὶς καθαρθῶσιν εἰς πεῖραν
« τοῦ δύνασθαι τίκτειν...). - At cum gravidis non coeunt,
« obstendentes quod nuptias non voluptatis ergo, sed liberorum
« causa fecerint. - Feminae autem lavantur indusiis
« circumamictae, quemadmodum viri quum subligacula
« induerint. Hujus quidem mores sunt hujusmodi. - »

Lib. II. Cap VIII. - 3.) « Etiam divitias contemnunt, et
« admiranda plane inter eos obtinet bonorum communio,
κοινωνικὸν
« neque quisquam apud eos inveniri potest qui plura
« aliis possideat. - Lege sancitur enim ut qui isti
« sectae nomen suum dare velint, facultates suas
« sodalitio communes faciant: adeo ut inter omnes
« neq egestatis humilitas, nec opum vis immodica
« appareat, sed permixtis singulorum facultatibus,
« unum omnium sit tanquam fratrum patrimonium.
Κηλῖδα δὲ ὑπολαμβάνουσι τὸ ἔλαιον
« - Labis autem instar oleum habent, et si quis
σμηχεται
« vel invitus unctus fuerit, corpus abstergit. - Nam
« squalere (αὐχμεῖν) et veste candida semper indui
Χειροτονητοὶ δὲ οἱ τῶν κοινῶν (ἐπιβ.)
« (λευχειμονεῖν). - Designatos autem communium
ἐπιμεληταὶ
« rerum procuratores habent, et ad usus omnium
« singulos indiscretos. - »

4.) « Illis non est una civitas certa (μία δὲ οὐκ ἔστιν αὐτῶν
« πόλις, ἀλλ' ἐν ἑκάστῃ κατοικοῦσι πολλοί), sed domicilia
« habent multi in singulis; ac suae sectae hominibus
« aliunde advenientibus, quicquid habent aeque
« patet, ac si proprium esset, et ad eos quos nunquam
« viderant

« viderant, quasi maxime familiares ingrediuntur. -
« Quare cum peregre proficiscuntur, nihil omnino in
« victum tollunt, contra latrones tamen arma gestant.
« In singulis vero civitatibus τῆς ταγματος ἐξαιρέτως
« constituitur, qui vestes aliaq necessaria suppeditet.
« amictus autem cultusq corporis qualis puerorum
« in metu et sub cura magistrum egentium esse solet.
« Imo nec vestem nec calceos mutant, donec priora
« vel discissa omnino fuerint vel vetustate detrita.
« Nihil inter se emunt, nec vendunt quicquam,
« sed egenti unusquisque e suo largiens, vilissimo ab
« eo, quod sibi usui sit, accipit: et si nihil mutuo
« rependant, eos tamen a quibus cunque velint, accipere
« nihil vetat. « —

53 « Ceterum erga Deum pietate sunt singulari: nihil enim
« profani ante solis ortum loquuntur, sed patria quaedam
« vota ei nuncupant, quasi ut illucescat obsecrantes. - Tum
« ad eam quam quisque novit artem a curatoribus (ὑπὸ
« τῶν ἐπιμελητῶν) dimittuntur, in qua perpetuo et continenti
« ad quintam horam labore versati, eundem rursus in locum
« denuo convenient, ac lineis praecincti velaminibus (ζωσάμενοι
« τε σκεπάσμασι λινοῖς), ita corpus frigida ablumunt: noxque ab
« ea lustratione (μετὰ ἁγνείαν) proprium in domicilium quo
« alterius vectus nemini pedem inferre licet, una omnes confluunt;
« ipsiq ab omni labe puri (καθαροὶ) non aliter ad coenaculum
« (δειπνιτήριον), quam ad delubrum quoddam sanctius,
« accedunt. - Atque ubi placide et quiete consederint,
« pistor quidem panes suo cuique ordine apponit, coquus
vero

Prócz Józefa Flavius'a wspominają z starożytnych pisarzy następujący:

Tacitus. Annales. lib 15. – § 44. – (: Paris 1842. :)

Suetonius. Vita Claudii. Cap. 25. – (: Paris 1835. :)

Plinius jun. – Ep. 97. lib. X. – (: Paris 1836. :)

Obacz: Patrice Larroque: „Examen critique des doctrines de la religion chretienne." Lipsk. 1860. Tom I. Str. 140. &.

64

(Jezuicki zakon znosi
1773 Klemens XIV.)

Radunszyc Mnemonik 1504
Ciołek optyk
Jan z Głogowy Frenolog 1501
Struś. Sphygmista
Kopernik Astronom.

Mori
Gall
Chol
Radłuch
Dzierzew
Długosz
Miechowice 1521
Kromer

Frenologia: XVI w.
Wojciech z Głogowa (nie Jan?)
Szymon z Łowicza
obaj akademicy Krak.
Obacz: Wiszn. „Charakt. Roz. &"
str. 2.

Statut Wiślicki
E. D. str. 61

Wł. B.: Poezye subjectywne podmiotowe nie można ganić w ogóle, tylko (jeśli które z nich to najprędzej już indywidualne. Subjectywne mogą ze stanowiska piszącego jako podmiotu malować uczucia podzielane przez wszystkich w tym liryka (E. D. 112 Porównaj.)

Zyg. III
WT IV J. K
1643

Wasiański opisał ostatnie lata życia Kanta. (Obacz: Wiszn. „Charak. Rozum.“ Str. 135)

Prof. J. Jankowski: autor „Logiki" Erlangen 1828

— Succincta logices in Polonorum scholis historia. – Cracoviae 1829.

o jego Logice i uwagach przysłanych wzmianka w „Götting. gelt. Anzeig." 1822. str. 205.

Krug: „Allg. Handwörterbuch der philos. Wissensch." Leipzig 1833. – T. III. pag. 392 jest wzmianka o filozofii w Polsce.

— System der Philosophie. przekład z niem. ks. Ign. Zubelewicza

Świadecki Jed. „Teorya jestestw organicznych"

— tłum. na niem. ks. J. Morich. – Królewiec. 1800.

— tłum. na niem. ks. Neubig. – Norenberg. 1821.

Andrzej S. Towarzyński

— „Polska w kształcie Dykcyonarza historyczno-statystycznego." 1833.

Muchanow

— Autentyczne świadectwa o wzajemnym stosunkach pomiędzy Rossią a Polską. Moskwa 1834. —

Tyt. Działyński Zbiór Praw lit. 1389–1529 Poznań 1841.

— Dziennik Podróży Kopcia. Wrocł. 185[illegible]

Mik. Kopernika. de Revolutionibus orbium coelestium w przekładzie polskim weszło pod prassę w r. 1851. (Warsz.?) za staraniem Pani Niny Łuszczewskiej. (Szule 79.)

WB

+ Statuta Serenissimi Dni Ioannis I. Ad Reg. Crac. (Mei Astor.) 1329 pr.

+ Tomasz Samosiński 1602 pr.

Prawo

Herburt Jan

+ Chronica, sive Hist.ae Polonicae desp. Basileae 1571 4o

brak tytułu + Statuta Regni Poloniae. Crac. 1567 fol

+ Dto. Prostant Dantisci 1620. fol

+ Dto [illegible] 1693 fol

brak tytułu + Dto. Lublini 1736.? Typ. S. J. fol.

+ Cyrograf Herburta (Bewers za pożyczenie 90. talarów od Pana Michałowskiego) (Obacz „Bibl. starożytn." Tom I.)

+ Statuta polskie Ko.ca Kaz. (wydaw. Wojz. Wolnych 1847 8o

+ Statuta W. X. L. Wilno 1693 fol

+ Dto ——— 1744 fol

+ Dto ——— 1786 Wilno fol

67

Chrześciańska porządna Odpowiedź na tę Confessię która pod titułem Branij Zakonu Chrystusowego niedawno jest wydana

Benedykta Herbesta Kan. Pozn.

z początku 24 kart

Przykładem :

Drukowano w Krakowie u

Mattheusza Siebeneychera. R. P.

1567.

Zarzuty przeciw Aryanom.

Zbijał je Jan Niemojewski Sędzia Kujawski

68

W r. 1631. nadszedł list Hugona Grotiusa z Paryża z 10 Maja do Rakowa — z podziękowaniem za sprostowanie pojęć o samodzielności charakteru. (Szulc)

W Niederlandach przełożono dzieło Jana z Bukowca z przedmową Sieniuskiego do Zyg. III:
„Tat poolish beschreven; opdracht van Jacobus Sieniuski an Sigismund III."

Spangenberg. „Brief geschrieben an eine Schwester der Polnischen Brüdern 18 Mai 1610." —

Edw. Demb. o Skargi „Żywotach i [illegible]"

„Wielką wziętość tego dzieła przypisać należy duchowi
„stronnictwa katolickiego, które je rozdwytywało, znajdując
„w niem dla swojego fanatyzmu pożądaną strawę.
„W ogóle duch nieprzyjazny wszelkiemu postępowi
„i niechęć nawet dla rozważania dogmatów,
„główną barwę tego dzieła stanowią."

Str. 160: „Język Skargi pełny, jędrny, czysty
„a płynny, pozostanie zawsze wzorowym, niemniej
„rodzaj jego wyrażania się pełen mocy a zwięzłości,
„pełen słodyczy i prawie rzewności, a raźny i szczególniej
„w miejscach polemicznych pełen mocy i uniesienia,
„przechodzącego w obrazowość. – We względzie wymowy
„stylu i języka, dzieła Skargi są zawsze bardzo
„ważnym badań i wnuczania się przedmiotem,
„lecz zastanawiając się nad niemi, kształcąc
„swoje wyrażenia i formę oddania według nich,
„jakaś boleść przejmuje nas, że taka postać
„zewnętrzna ostania i wydaje treść czczą zupełnie."

Pisarze Łacinscy w Polsce 1600—1700 Ed. 242 & sec.

Poezya: Woj. Ines S. T. :— Aerumnata, Sd. 1655; Lechiad Krak 1655 pod wzgl. dzej. ważne.

Ustrzycki Sobiesciados, Wen. 1676. —

Skórski wydaje Lesla praetor. z Tad.

Mac. Kar. Sarbiewski. „Lyricorum" Kolonia 1625, Wilno 1628, 1747, 1757, Antwerpia 1630, 1632, 1634, 1643, 1646 Rzym 1643, Krak 1647, Paryż 1647, 1759, Kolonia 1648, 1682 1692, 1721, Wrocł. 1649, 1753, Kalisz 1681, Lond. 1684, Gdańsk 1727, Warsz. 1769.

Dto. Oratio in translatione corporis Sti Casimiri Wilno 1636 — Epwordag. obraz. 1643 przy wyjeździe. — Dto Laetus Marcellinus Wilno 1635. — w rękopiśmie według E.D. 8 druków Pad.

Polityczne: Kasper Niemek Lacon, studia Rep. rzeczy w Norymberg. Krak 1635.

Koryciński Perspectiva politica pro Reg. Pol. Gdańsk 1652.

Franc. Marini (pseudonim; Tomkowicz) de secreto Reip. Pol. &

Historyczne: Mik. Mosiński, Łukasz Opaliński, Wac. Bodecki, Krasnodębski, Morawski, Matkowski. Jan Jan Petrycy Hist. nat &. — Lellar. Sierakowski, Wojciech, — Hist. nat. Jelimalow Jagiellończyk, Klein, — Fiz. i Chem. Lędziński, Tylkowski, Mat. i Astr. Proscius, Tomicki, Hevelius. — Sztuka wojsk. Freytag, Siemienowicz. —

Prawo Str. 255 sec. Chwalczewski, Hartknoch, Lengnich, Braun, Herdegen &

Historyczne. Str. 258 & sec. Zbiór Jana Pis Koryckiego „Polonicae historiae corpus." Basylea 1582.
Zbiór Mer. Żwagnicza „Rerum polonicarum tomi 2." Frankf. 1584.
Zbiór Elzewirski: „Resp. sive status Reg. Pol." Lugd. 1626 cum suo Krauze'go wyd. Diugosza wraz z innymi Lipsk 1712.
Historya Prutenica Kolonia 1584. z innymi
Fryc. Wilh. Sommersberg'a „Silesiacarum rerum scriptores" Wrocł. 1729—32
Zbiór Wawrz. Mielera „Historiae Pol. scriptores collecti" Warsz. 1761.
Macieja z Dogiela Codex diplomaticus, Wilno 1758.

Salomon Neugebauer, Wojc. Wijuk Kojałowicz S. J. (Hist. Lith. Gdańsk 1650, 2nd ed. Amst. 1669)
Jan Fastrowicz de Hirtenberg (Slomo polonicus 1641). Landerbach, Solignac
Wolfenberg, Piasecki, Kirchkowski, Kobierzycki, Lubieniecki, Zebrzydowski
Cotelki, Okolowski, Zerneicke, Laboureur (Lubienski), Linange,
Piasecki, Bartenay, Boyer. Kromer. — Horat. Rosinski, Orbis
Zeopol. Manwod, Smiglecki, Jonis, Zeitler, Cellarius, Maseius, Krak. 1641
Decemplex Zegrus

Pisarze łacińscy w Polsce od 1500 – 1600 (E. D.)
str. 169 &.

Poezya:
— Paweł Krośniania. — 7 dzieł
— Jędrzej Krzycki. — 3 d.
— Jan Flachsbinder. (von Hoffen, a Cuiis, Linodesmon Dantiscus) biskup Warmiński. 10 d.
— Klemens Janicki. dzieł 4, wydań 11.
— Grzegorz Wigilancyusz Samborczyk. 14 d.
— Wacław Szamotulski. 4 d.
— Adam Schroeter z Nissy 5 d.
— Jędrzej Schön z Głogowy

Knobelsdorf, Gorycki, Kobyliński, Gize, Rakwic &.

Filozofia
Ant. Radunszyc (Bernardyn) ? „Opusculum de arte Memorativa" krak. 1502 4° (I^sza Mnemonika)
Jan Stobnicki 7
Adam Burski z dziewicą Cicerona
Szymon Marycki 1
Jan Ramult 2
Erazm Glicyner 6

Historya
Mieszkowita najprawej drukowana hist. polska krak. 1521.
Kromer wyciąg z Długosza
St. Sarnicki z Anki Abego
Dodatek o Zygm. p. Wapowskiej

Lekarstwo
Cyprian z Łowicza
Szymon z Łowicza
Piotr Wedelecki
Józef Struś

5 Zbiory prawa między 1646 i 1753
(Obacz E. D. 235.)

Botanik nasz /: (słow. czy pol?) :/
Załuziański na 150. lat przed
Lineuszem spostrzegł dwupłciowość
roślin. — (: Odczyty Mick. I. 7. :)

„Polskę uważano (w średn. wiek.) za ostatnie
schronienie wszystkich myślicieli."
(: Lauterb. Nr. 78. :)

„Ubi sentire quae velles, et quae sentires
dicere licebat."
(Dudith ad Lasici. in Bib. Fr. Pol.) Dudycz na Horoszkowicy?...

Posłowie Jagiełły (a. na ich czele Zawisza Czarny)
wstawiają się o złagodzenie losu Hussa
za co ten w liście do przyjaciela przed zgonem
pisanym każe dziękować „dominis Polonis." (Szulc)

Jakub Przyłuski. „Leges seu Statuta ac Privilegia Regni Poloniae omnia collata
Cra. 1553 fol.

Vadianus Joachimus (właśc.: von Watt) Helvetius Poëta laureat.
+ „De Vadianorum familiae insignibus a sig. I donatis. Cra. (Hier. Victor) impr. 1515 4°

~~Zbyszkowski Andrzej (Wojc. II 402)~~
~~Mikołaj Lubomirski~~
~~Tomasz Wiśniowski Woj.~~
~~Jan~~
~~Maciej~~ } ~~[illegible]~~
Grochowski Ob.
~~[illegible]~~ Gorczyn (Woj.)
~~[illegible]~~
~~Danielski~~
~~Jakubowski~~
~~Kotkowski~~
~~Witkowski~~
~~Szymonowicz Ob.~~
~~[illegible]~~

Weidlego Rozwadze

[1543 de Revs orbis coel.]

tytuł = nadpis

(miłośnica, mistrzyni, metresa)

„Niema ten nic z umarłemi
Który brzmi sławą na ziemi"
(Stan. Grochowski)
Pieśń o Hołubku...

Źródła bibliograficzne.

(Do strony 96 Luk. III.) E.D. 271 sec.

Jędrzej Węgierski. „Systema historico-chronol. Eccl. Slavonicarum 1652. - Amst. 1679.

Hiacynt Praszcz. „Forteca duchowna." Kraków 1662.

Stan. Lubieniecki. „Historia reformationis polonicae." 1685

Sandius (Aryanin) „Biblioth. Anti-Trinitariorum, sive catal. script. et narratio de vita eorum auctorum qui dogma de tribus in unico Deo personis impugnarunt 1684.

Hopius. „De scriptoribus hist. pol." Gdańsk. 1707.

Mart. Hanke. „De Silesiis eruditis. - Lipsk. 1707.

Braun. „De scriptorum Poloniae."

Lengnich. „Polnische Bibliothek." (czasopismo)

Jakób Wójt. „De incrementis scriptorum per Polonos.... Lipsk. 1723.

Sam. Lauterbach. „Ariano socinismus olim in Polonia." Lipsk. 1725.

Jan Daniel Hoffman. „De typographiis in reg. Pol." Gdańsk. 1740.

Efraim Olof. „Polnische Lieder-Geschichte." Gdańsk 1744.

Ringeltaube „Nachricht von den polnischen Bibeln." Gdańsk 1744.

Szymon Starowolski. „Scriptorum Polonicorum Hecatontas seu centum ill. Pol. script. elogia & vitae." – Frankf. 1625. – Wenecya 1627. – Wrocław 1734.

dto. „De claris oratoribus Sarmaticae." Florencya 1628. Warsz. 1758.

dto. „Monumenta Sarmatorum viam universae carnis ingressorum." Krak. 1655.

(: Przechowuje nagrobki z których wiele dziś zniszczało już :)

&. i we wszystkich swych dziełach nieco

Józ. Alex. Jabłonowski. Museum Polonum. Lwów 1752.

(: alfabet. wypis niedokładny pisarzy pol. :)

Jan Daniel Janocki.

– „Literarum in Polonia instauratores." Gdańsk 1744.

– „Lit. in Pol. propagatores. – Gdańsk 1746.

– „Polonia literata nostri temporis." Wrocł. 1750. – 56.

– „Specimen catalogi codicum manuscriptorum Bibl. Zaluscianae." Drezno 1752.

– „Excerptum Polonicae literaturae." Wrocław 1764. – 1766.

– „Musarum Sarmaticarum specimina nova. Wrocław. 1791.

– „Sarmaticae literaturae fragmenta." Wrocław. 1773.

Z.

(Jan Daniel Janocki.)

— „Janociana, sive clarorum Poloniae auctorum memoria." Warsz. 1776.-1779.

— „Kritische Briefe." Drezno 1745.

— „Nachricht von varen polnischen Büchern." Drezno. 1747.

— „Lexicon derer itzt lebenden Gelehrten in Polen. Wrocław 1755.

— „Polnischer Büchersaal." Wrocław 1756.

(+ „Stan. Aug. civibus fidelissimis a parricida ereptus, redditusque." Warsz. 1772.

(ostatnie dzieło nie tyczące się bibliografii bynajmniej.)

<u>Wawrzyniec Micler.</u> wydaje czasopisma:

1) — „Warschauer Bibliothek." Warsz. 1754.

2) — „Acta literaria reg. Pol." 1755 & 56.

Lelewel.

prócz wymienionych w Łukaszewiczu z 1848go z Ed. Dem.:

— „O historyi, jej rozgałęzieniu i naukach związek z nią mających." Warsz. 1826.

— „Dzieje Litwy i Rusi." Lipsk 1839.

— „Rozbiory dzieł przez autora dziejów polskich ogłoszone." Poznań 1844.

— „Observations sur les types du Moyen-Age sur la monnaie des Pays-bas." 1835.

— „Pytheus de Marseilles. 1836.

— „Monnaie des Jous." 1837.

— „Vingt trois pièces des monetaires Merovingiens." 1837.

— „La Numismatique du Moyen-Age." 1838.

— „Etudes numismatiques et archeologiques." 1840.

Tłumacze Homera

Kochanowski Jan
Dmochowski
Staszyc Stan.
Przybylski Jacek
Słowacki Jul. (?)
Siemieński Lucian

WB Olizar, Gorecki, Sparzowski, Trusiecka, Paszkowski, Andrzejczyk Mich. i Wincenty, Konopacki, Fertes, Salli

Przekłady Ossyana

Krasicki
Tyminiecki Konst. (woj. III.)
Kiciński Bruno
Goszczyński Sew.
Brodziński Kaź.
Kniaźnin

~~Alois Osiński.~~

Brodziński Kazimierz.

Rozprawy i wnioski o ortografii polskiej przez Deputacyę od tow. przyjaciół nauk wyznaczoną. Warsz. 1830.

Gabriella (Żmichowska)
– Wolne chwile. Poznań 1845 (Wyd. Szczęsnego [illegible])
– Wszystkie podobieństwa [illegible]
i w Bibl. Warsz.
[illegible]

Jan Nepomucen Bobrowicz (?) (Ks. E. D.)
w Dziennikach i Albumach
[illegible]

Ryszard Win. Berwiński
– Powieści wielkopolskie. Wrocław 1840.
– Poezye. Poznań 1844
(i dalsze)

Józef Korzeniowski.
– Pan Starosta [illegible] Wilno 1841
– Julia i Maria (powieść) Wilno 1841 poezye
– Dzieje [illegible] (Czarnota?) Wilno 1843.

Moraczewski „Gima" Tom I
Wrocław 1841.

Pisma czasowe polskie.

Monitor pierwsze pismo periodyczne w mowie polskiej. przez lat 12. od 1764.

Zabawy przyjemne i pożyteczne. 1769–1777. Wyszło Tów 16. – Naprzód pod Red. Naruszewicza później pod Red. Albertrandego.

Pamiętnik polityczny i historyczny, przypadków, ustaw, osób miejsc i pism wiek nasz szczególniej interessujących. (Miesięcznik) Red. Piotr Switkowski. Warsz. 1782–1792.

Magazyn Warszawski pięknych nauk, kunsztów i różnych wiadomości dawnych i nowych dla zabawy i pożytku osób obojej płci wszelkiego stanu i smaku. – Warszawa. 1784 i 1785.

Polak patryota. Warszawa. 1775.

Biblioteka Warszawska literatury zagranicznej i narodowej. – Warszawa. 1788.

Nowy Pamiętnik Warszawski. 1801–1803 Red. Franciszek Dmóchowski. –

Dziennik Wileński. Wilno. 1805 i 6. Red. Jęd. Sniadecki, Jundziłł i Józ. Kossakowski

Powszechna Gazeta literacka. – Wilno, 1806. pod Red. sławnego Hellenisty G. E. Groddecka.

Pamiętnik Warszawski. – Warsz. 1809 i 1810. – Red. Ludw. Osiński.

Gazeta narodowa i obca. Warsz. 1791. pod Redakcyą Niemcewicza, Mostowskiego i Weissenhofa.

Gazeta Warszawska pod Red. A. Lesznowskiego.

Kwartalnik naukowy. Kraków. 1835–37. Red. Zyg. Helcel
ms. rozprawy filozoficzne Kremera.

Powszechny pamiętnik nauk i umiejętności. 1834–5. Kraków
Red. Leon Zienkowicz. polit = estet. rozprawy Mochnackiego, Mickiewicza i Romana.

Pamiętnik naukowy. Kraków. 1837. – Red. Lesław Łukaszewicz
ms naukowo. belletryst. – wiele przekładów.

Dwutygodnik literacki. – Kraków 1844 – ...
Red. Waleryan Kurowski. belletryst.

Tygodnik Krakowski

Gazeta Krakowska

Zbieracz rozrywek umysłowych 1838. Kraków

Rozrywki umysłowe. 1840. Kraków

Dziennik mód paryskich. – Lwów. 1840 – ...
Red. Tomasz Kulczycki. beletryst.

Biblioteka Zakładu Ossolińskich. Lwów 1842 –
Red. Adam Kłodziński.

Zlewonia (: Zbiorowo = belletryst. :) Tom 1szy 1834. – Tom 2gi 1837
Tom 2gi przedruk 1839 i 44. Lwów

Prace literackie 1838. Lwów. – Red. Józef Borkowski

Album. Lwów 1844. Józef Borkowski red. +

Rozmaitości Lwowskie. Lwów

Lwowianin. Red. Zieliński Lwów

Słowianin. Red. Jaszowski. Lwów

Przyjaciel Ludu. Leszno. od 1834 do .... redag. p. Poplińskiego zaś od ... do .... p. Józ. Łukaszewicza.

Tygodnik literacki. Leszno. od 1838 do

Red. Ant. Woykowski (przez dwa pierwsze lata wpływa nań Józ. Łukaszewicz) później zaś Libelt.) od 1842 więcej krytyczny. wpływ Julii Woykowskiej.

Orędownik naukowy. od 1840 — Red. Józ. Łukaszewicz i A. Popliński. — Leszno. (artykuły Grabowskiego, Maciejowski i belletryst. ± arystokrat.)

Dziennik domowy. Leszno 1840. — ... Red. Napol. Kamieński (np. artykuły Libelta)

Rok. Leszno. ..... — 1843 dwumiesięczne pismo, później od 1843 miesięczne. Red. Jęd. Moraczewski. — (artykuły p. Libelt, Trentowski, [illegible] Goszczyński, Cieszkowski)

Magazyn powszechny. Warsz.
Muzeum domowe. Warsz. - Red. Fr. Dmóchowski.

Majera Uniwersum. Warsz.

Panorama literatury krajowej i zagr. Warsz. 1836.
Red. Antoni Szabrański. (przekłady z niemieckiego)

Gazeta Poranna z Pismem Dodatkowem (literackiem)
Warsz. 1837 - ½1841. Od .... Red. ....
później Red. Hipolit Skimborowicz, który owe „Pismo dodatkowe" na „Piśmiennictwo krajowe" zmienia i ruch czasopisarski w Warsz. wzbudza. -

Przegląd Warszawski. 1840-42. Hipolit Skimborowicz wraz z Jak. Budziłłowiczem red. w Warsz. belletryst = kryt.

Przegląd naukowy. Warsz 1842 - .... Red. Hip. Skimborowicz wraz z Edw. Dembowskim, - a sam Skimborowicz od r. 1844.

Czas. Warsz. 1841. Red. Skimborowicz.

Roczniki krytyki literackiej. - Warsz. 1842. Red. Lewestam.

Dziennik krajowy. Warsz. 1843. - Red. Karol Witte. lit = polit.

Humorysta. Warsz. hum.

Statek parowy. Warsz. hum.

Gazeta Warsz.ka polit.

Kuryer Warsz.ki polit.

Swiatowid. - Warsz. beletr.

Echo. - Warsz. beletr.

Niezapominajki. (noworocznik) Warsz.

Pierwiosnek. - (noworocznik) Warsz.

Biblioteka Warszawska. Warsz. 1841 -

Jutrzenka. Warsz. 1842 - ... Red. Piotr Dubrawski (panslaw.)

Pielgrzym. Warsz. 1842 - ... Red. Eleonora Ziemęcka. katol.

Athenaeum. Wilno 1841 - J. J. Kraszewski.

Wizerunki i Roztrząsania naukowe. - Wilno ...
Red. Ign. Szydłowski.

Znicz. Wilno.

Bojan. Wilno.

Rusałka. Wilno. Red. Groza

Rubon. Wilno. Red. Bujnicki

Radegast. Wilno. Red. Rimembranza

Tygodnik Petersburski. - Red. Józef Przecławski
polit. i lit. urzędowe.

Niezabudka. Petersburg. (beletrystyka zbiorowa)

Rocznik literacki. Petersburg 1843 -
Red. Romuald Podberski.

Kto jest właściwie autorem „Ody do młodości"? Taki był tytuł niefortunnej (pamiętnej) rozprawy p. Heliodora, która mnie z nim poróżniła.] Pomimo kilkakrotnych usiłowań (z mej strony,) aby zerwany tą (studencką) sprzeczką przyjaźni nasz słowami napowrót nawiązać, [illegible] drwinami memi do żywego dotknięty, poufałe „ty" zmienił na „pan, pana, panu" i stale mnie unikał.

— Heliogabalu!?...... — zaczynałem do niego po dawnemu, wyciągając dłoń przyjaźnie. Nazywaliśmy go „Heliogabalem" od chwili, gdy „Łysy Maciuś", zapytany przez profesora historyi o następcę Caracalli, nazwał cezara rzymskiego Heliodorem. „Łysy Maciuś" przechrzczony został na pamiątkę tego „zasypania się" na Karakallę, a Heliodor (zwany dotąd „Łyską", z powodu wysokiego wzrostu i (fenomenalnej) chudości,) został „Heliogabalem".

— Heliogabalu! - odezwałem się czule po raz wtóry, gdy pierwsze wezwanie okazało się bezskuteczne.

Obrócił wreszcie ku mnie dużą swoją (niekształtną) głowę, umieszczoną na długiej cienkiej szyi jak na drążku.

[illegible]

(Z) [illegible]

* [illegible]

* — [illegible]

Ale on [illegible] Stał w oknie [illegible] Heliodor [illegible]

Φ I [illegible] na Heliodora, [illegible] a [illegible] wyskoczył na wzrok [illegible] Nagle [illegible] i laseczkę [illegible] szybę.

— [illegible]!
— [illegible]!
— [illegible]! *

(Z) [illegible]

7 Wśród gorącej sprzeczki i ostrych zobie stron przycinków, szliśmy przedmiejską ulicą, wracając z niedzielnej przechadzki, gdy w tem (trzy psy rogate) przechodząc koło małego (drewnianego) domku (stróża) usłyszeliśmy nieludzkie (wydobywające się z wewnątrz) krzyki i ręki jakiegoś podrostka (przerywane) odgłosem (srogich) plag spadających na jego plecy. Mimowoli zatrzymaliśmy się przed oknem. [illegible] już [illegible] i sąsiadek. Na ich twarzach różne malowały się uczucia: niektórzy [illegible] widocznie bawiła, uśmiechali się jak na komedyi, kobiety zdawały się przerażone.

— A to mu fryckę palą! a mocno! a jeszcze!
— Matko najświętsza, zabije dziecko! już tak pół godziny bije, bije!

Kto jest właściwie autorem „Ody do młodości"? Taki był tytuł wielce niefortunnej rozprawy poczciwego Heliodora, uniwersyteckiego mego kolegi, która mnie z nim poróżniła. Posprzeczaliśmy się, rozeszli i życie już nas nie zbliżyło.

Pracował nad tą rozprawą blisko przez miesiąc w największej tajemnicy przede mną i przed Maciusiem, z którym obaj żyliśmy w serdecznej przyjaźni. Przesiadywał po całych dniach w bibliotekach, czytał rozmaite dzieła, wertował obcych autorów, robił wypisy; dumał po całych ~~pisał po~~ nocach (przechadzał się po pokoju, wołała do łaski, pisał potem zapalczywie, potem) przekreślał, poprawiał, zmieniał. Zajęty swoją myślą, ~~jak bezprzytomny słuchał wykładów uniwersyteckich~~ zaniedbywał wykłady uniwersyteckie, słuchał ich bezprzytomnie, w wesołym kółku towarzyskim nie słyszał co do niego mówiono, nie brał udziału w zabawie, nie odzywał się ani słowem, zapomniał się śmiać. Szeroka jego twarz wybladła, pożółkła, policzki obwisły, wychudł, pomizerniał. Zadawaliśmy sobie napróżno pytanie nad czem tak zawzięcie pracuje, nie zwierzył się nikomu nawet z swoich najbliższych. Snadź przygotowywał nam niespodziankę.

Niespodzianka w samej rzeczy była niepomyślna. Znaliśmy wprawdzie jego umysł dziwaczny, paradoksalny, ale podobnego niezmiernego dziwactwa, jakiem była rozprawa, nie mogliśmy się spodziewać.

Doręczył mi ją wreszcie pewnego dnia po wykładzie. Rozwinąłem zeszyt a przeczytawszy tytuł – osłupiałem. Dojrzał snać zdziwienie na mej twarzy, bo ścisnął mi rękę i rzekł:

– Nic nie mów, dopóki nie przeczytasz. Do jutra! – I odszedł.

Beniowski.

Nr. 4 – Doświadczenie

Str. 11. – Mi Polak ale istny Dajronista.

– Panu Bogu skruszę dręcząc

14. Niech żyje – [illegible]

– Ma kas za trupa ten szubel i wrona

19. Dla niezgody słońce królem mierząc

33 Co ma pod ręką katolickich wieszczy ... &

36 Ja przebaczyłem już – ale mi smutno

42, ... żem jest śmiały

44. Miałem ja drogi i kraje – w miłości Filozofa

46 Gdybym chciał wszystkie d... być zatarte

48 Krytyka – odkrycia – Poezya już w druku

– Bardzo mi nadto serdecznej pogody

49. Co lepsza nigdy nie mówił nie pisał &

... Nigdy się w myślów dzwon nie rozkołysał &

Zdziwiony w nim nie było nowej

50 Potem się ustawił głupi stojąc płazem

51 – Jak jest niebezpiecznie z Demokratami

79. ... W pomnej życiu wiosnie

Gdy wszystko tyczę bez niego się mienie

Błotem. –

80 ... Ty sam też wiersze nieszczęsne w kraj marzenia

81. ... To chmura piorun – W Chwurze

82. Był czas żem lękał się pospolitości

86 ... Zaczęła Epos niezdały
Może nie skończę ...

96 ... I. to jest moja poetyczna droga —

97 Żeby umrzeć z kiedy tkaną twarzą.

— Iść co dnia drogą rozpaczy odkładną &.

... Miłe osobne!

103 Ambicja serce z pod żebra wykradła

Prymypyja

... Tak dziwnie i w serce wre i pęka

106 Arystokracja.

Ach! nie serce pęka śmiech mnie bierze.

— Żeby też jedna pierś była zrobiona

Co będzie z Wami prosto wam nie powiem

... Wszystko pękło! —

107. Niech się komedja gra... Może mi przyjdzie
Grać inną. Wreszcie wszystkim przeszkadzam

Mo ze wam pokoi
Dalsze piorunów ustu piersi — trzeba.
Może zamilkną jak lewica przeciwna ... &
I rzeczy ...

108 Bądź zbawiony! — dumny — bezpokutny
Ale to wszystko sen — i może smutny!
Na Boga Muzo trochę śmiechu — Tyle &

109. Ochoczo miłości uczyć! Gdzie jest rzecz?
odbiegła

110 ... Gdy serce moje z pod zasłon odległe
Widzę że nie jest jak słońce z burzowym
A jakoś miało kiedyś świecić dzień
Dawniej miłości winne ...

110 O Autorowie i ludzie! ...

111 I mógłbym... Mógłbym, lecz nie chcę... A może
[illegible] dosyć serca, żarów.

113 Rozpacz co wszystko [illegible] — [illegible]

116 Będzie miał w sercu władzę odpychania
Ludzi — a więcej dość się zbiegać będą

122. A więc niech wszystko [illegible]! Wstańcie burze &.

124. A jednak gdyby Twoja o Młodości!
Żelazna niegdyś wola, dumna, twarda
Gdybyś nad sobą miał więcej litości
Gdyby mi nawet w krew nie przeszła wyganda
Tego co teraz jest i co wymyślności
Być może...

— Lecz późno! późno już [illegible]

129. Byle mi tylko czytelnik przebaczył
Że [illegible], [illegible] przyczynę
Widzę się w [illegible] rzeczy

131. [illegible] Bóg &.

132 O krwi gorąca [illegible]
Utrzymać nigdy między [illegible] zgody!

O! młodzi! młodzi! pod waszą ostrogą
Trzeba [illegible] wody [illegible]

133. ... O takąż rzecz chodziło świecką?
Warto by o tu dyscyplinę [illegible]!
Wstydź się Wny Hrabio..! jakoś dziecko!

139 jak Bocian —
Gdzieś [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] i [illegible].

— Ufaj mi synu! — jeśli wytkniesz sobie
Drogę a prostą — to [illegible] do [illegible]
Zalecisz
... Żeć że [illegible] bez końca.

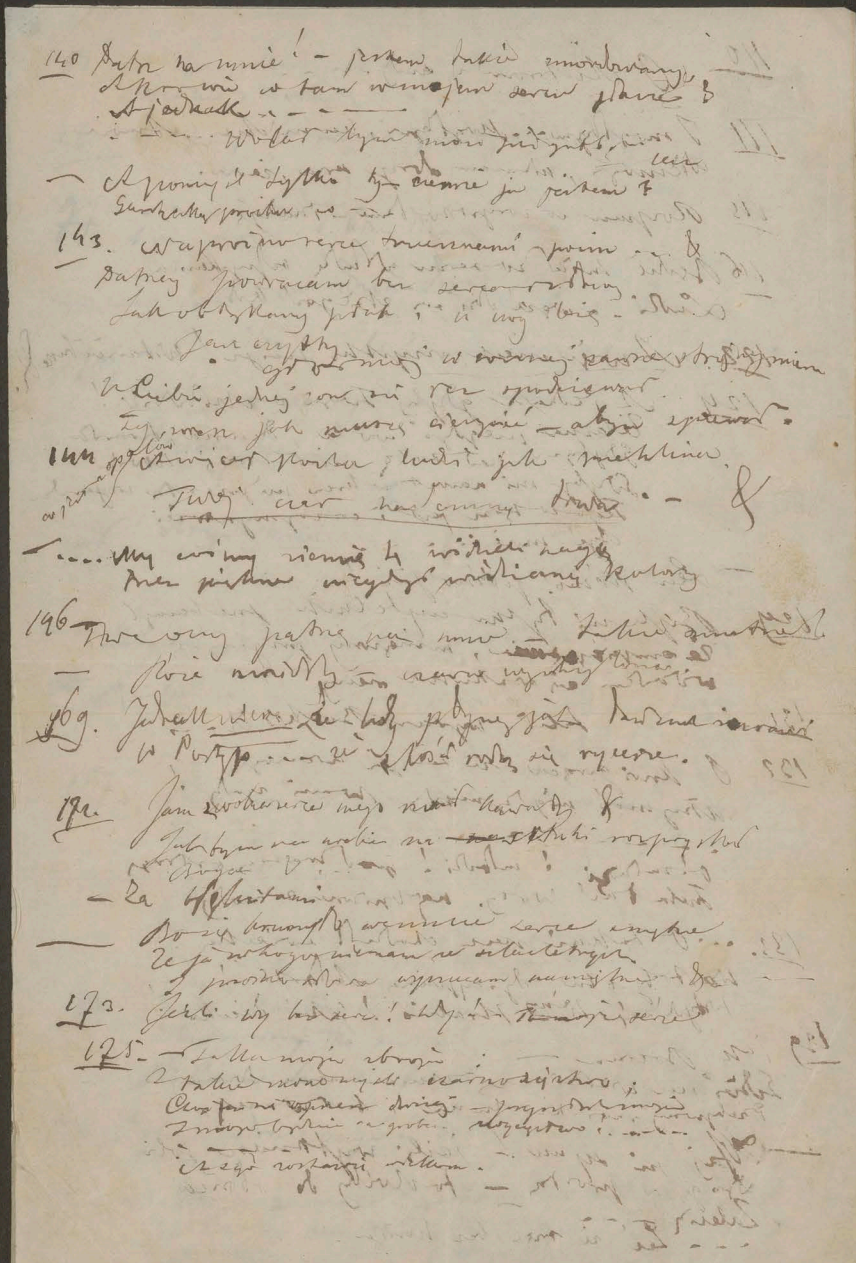

Jakże jasna noc majowa! – Niebo tak błękitne jakby w najpogodniejszym dniu, gdy słońce jeszcze ~~blask swój~~ odzwierciedla się w całej naturze ~~[illegible]~~: na tle źródeł i strumieni przejrzystych, w rozkwicie czarownych kwiatów, w ruchu i gwarze wszelkich istot żyjących. – W dniu tak pogodnym niebo błękitniejszem nie jest jak w tej nocy – ziemia nieoddycha wonią bardziej czarodziejską – głosy świata nie wiążą się w zgodniejszą harmonię. – Na czystem, bezchmurnem niebie melancholijnem światłem jaśnieje Księżyc; – gdzie padnie bladawy promień wszędzie wyradza fantastyczne kształty – a gdy ~~[illegible]~~ na twarz człowieka upadnie fantastyczne w nim rodzi marzenia: mrzonki i to czy przeczucia? – – Spoziera na to ponocne, ciemno-błękitne szafirowe niebo – niebo tej barwy i piękności jak mi fantazya maluje owe błękity co zachwycają duszę mieszkańców południa i miłością ojczyzny ~~[illegible]~~ serce Włocha zapalają: – samotnie po drugiej ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ sunie się zwolna Księżyc ... samotny a świetny bieg jego wśród błękitów tak jak samotnem a świetnem jest życie Geniusza wśród świata – o wiem! nie zamglą go chmury, blask jego się nie rozpryśnie, życiem tęczy, nie wzleci i nie przepadnie jak kometa – ale bieg rozpoczęty dokończy jak mu przeznaczono ... Samotny – czemuż? czy go gwiazdy opuściły? czy też może on gwiazdy wokoło pozaćmiewał? – O biedni geniusze! tak wy samotnie się ~~[illegible]~~ przesuwacie w tem życiu – bratniej duszy znaleźć nie możecie

bo nikt zwami jednym lotem się wznosić nie zdoła, nikt podobnym się blaskiem rozbłyszczeć. — Niepojętym jesteś (Geniuszu!) dla ludzi — a nawet i sobie samemu niepojętym ~~pojąć nie zdołasz~~ — o! boś ty nieskończonym — bezmiernym tak jak ta przestrzeń błękitna .... jak ta otchłań niebieska. — Wzrok sięga tak daleko! ale śmiesznaż jego władza naprzeciw siły ~~[illegible]~~ Myśli ... a myśl (słabnie!) pojąć cię niezdoła — o Nieskończoności! gdyż (zwięcej!) myśli! jakże Twój lot ~~nikły~~ ~~[illegible]~~ naprzeciw lotu Wyobraźni .. .... a i Wyobraźnia wytężyć się ~~[illegible]~~ nie zdoła w Nieskończoność! .... nawet Przeczucie co i Wyobraźnię stokrotnie prześciga ~~[illegible]~~ błyskawicznem swoim światłem — nawet Przeczucie zakrywa sobie wzrok przed Tobą i zwrócić się nieważy ku Tobie — o Nieskończoności!

W nieskończonej więc Przestrzeni — ty księżycu! dążysz ~~Drogą przeznaczenia~~ jak Geniusz dąży wśród świata Od twego światła wszelkie inne światło blednąć będzie póki ty od słońca niezbledniesz, — gdyż dwa ogniska jasności nie zwiększają się wzajemnie ale jedno przygasza drugie — dwie harmonie nie wiążą się w jedność ~~[illegible]~~ nie wzrastają w sile ale się głuszą — z dwóch Geniuszy albo gaśnie jeden lub obydwa giną ...

Noc tak pogodna! kraina w koło tak rozkoszna! (tak szeroka!) zabrzmiał słowik majową pieśnią — i jeden tylko śpiewa w tak rozległej przestrzeni ... a mnie smutne myśli porywają: dziedziczna ~~[illegible]~~ narodu (jakby owa ~~gromowa~~ halka Dawida) niema lutnisty — wichry przelatujące i burze uderzają o jej struny zamiecią — mgła ~~[illegible]~~ z krwawych wznosząca się mogił owiewa jej wieko ... i struny same przez się czasem rozjęczą się zapomnianą pieśnią ~~[illegible]~~

(Nowsza ziemia) 85

pękły były echem przeszłości ... Niema lutnisty narodu!
nikt że strun nie dotknie? — niktże nie godny? — niktże
nie został natchniony aby w proroczej ~~...~~ rozchwiać
jej pieśni? — Czyż może struny pękły z żałoby?
czyż może ta pieśń ostatnia była to jęk pęknienia,
był to żal że pękło i serce narodu? czyż może ~~...~~
struny wszystkie głosu nie wydają i odwilżyć je trzeba
łzą ~~...~~ ~~...~~? — Nie — łzy otarte słone, łzy by
przegryźć mogły wszystkie struny naszej lutni miasto je
odwilżyć ... — Nie łzami odwilżać je trzeba —

...... Ziemio! jedna ziemio ojczysta! czemuż ile
razy wzrok na cię porzucę — żwa piękność do płaczu
mnie porywa a nie do rozkoszy — woń twoich kwiatków
na krwawe mnie wraca mogiły — śpiew słowików tak
miłosny i zachwycający — przenika mnie ~~...~~ boleścią?!

... Odwracam oczy od Ciebie — ziemio moja — bo łzy mi
z oczu spłyną — a Tobie nie łez potrzeba. — Spoglądam
w bezdeń błękitu ... może tam znajdę gwiazdę ---- tam
mi ją ludzie wskażą każą. — Czemuż ile razy [bracia moi myśl] ~~...~~ wracają ku temu
do ~~którego wszechmocności i sprawiedliwości~~ źródłem jest naszej
nadziei — czemuż o ludzie! zawsze ziemskim oczom ~~...~~
[wznosim] ~~wskazujecie~~ ten błękit nieba i tę półkulę niebieską
nad ~~...~~ [nami]? — Czyż Ten co jest wszędzie i wszystko
przenika nie mógłby być i na tej ziemi równie jak
w przestrzeniach nad naszą głową? Lecz ~~...~~!
[myśl o Bogu na ziemię potrzebna nie uważa] to jest kiedy niewiarą serce nasze oddycha — o to wtedy najbardziej
gdy spojrzymy na tę ziemię — na kraj ten — na tych ludzi
to i wtedy najsilniej zwątpienie duszę naszą owłada gdy
we wnętrze tej ziemi [wskazującym wzrokiem] ~~spojrzymy~~ i wśród tych ludzi ... gdy
rozgrzebiemy ~~te~~ mogiły wiekowe i znajdziemy zmurszałe
umarłych kości przelecimy myślą w przeszłości dzieje i
dusza wznosi się zarazem wyższym polotem jakoby duch
pradziadów podniósł się z mogiły i obwiał nas swoim tchnieniem
... a natenczas nas z bijącym sercem. ~~...~~
~~...~~ rozmarzonych w olbrzymów, nas z potężniejszą odwagą
nadziei — [nas] obudzonych a marzących — rozgrzewają i zapalą

w otchłań niewiary i ziemskości — śmiech ohydny ludzi dzisiejszych, naszych współbraci! — O słusznie ludzie gdy myślę o Bogu — słusznie że każecie nam wzrokiem odwracać się od ziemi, od was — bo wtedy my Go niewidzimy choć On jest wszędzie....

O ludzie! czyż nie dość i to niskość dusz waszych odsłania, czyż nie wskazuje dostatecznie że wy co raz niżej spadacie postępem czasu gdy wam poznania przez wieków tyle a chwały ubyło tyle a czucie i wiara zatrute niesie owoce?... O! mówiąc się wznieśli nad wiarę ową Rzymian lub Greków? wszakże i oni szukali Jowisza swego nad obłokami tak jak wy niscy, wy ziemscy szukacie Boga waszego Boga który jest wszędzie, — wszakże i oni chcieli ułagodzić Jowisza złotem i kadzidłem i ofiarą a nie sercem skruszonem, a nie myślą wzniesioną — tak jakby On co posiada wszystko prócz serc waszych i czynów waszych jakby on mógł czego od was żądać, mógł zapragnąć ludzką chucią, mógł ludzkim podlegać namiętnościom! — o! wszakże wy nie wyjdziecie od owych pogan co sądzili że płacz i żałoba miłe są Bogu — który przecież chce rozumu i szczęścia waszego — wszakże i Bramy wyznawców się zdało że morzenie się głodem, krwawienie ciała od uderzeń bicza miłe są Bogu! — wszakże i im się zdało że duch ich uleci ku niebu po śmierci jeśli zerwą z ludźmi stosunki i żyć wśród nich przestaną a zatem jeśli przestaną żyć i dla nich.... O Egoizmie! jakże ty nierozsądnym jesteś w Tobie samym i w Twoich wynikach!

Biada temu, kto się Tobie rzuci w ramiona, modlitwa jego przekleństwem się stanie, a miłość nienawiścią mierzyć będzie.

1849

Improwizacja ~~Poezja~~ Poetyczny Poezja Dyrekt Dyrg.

wszystkie wyrażenie wyrażone ale nie tworzące całości
postawić może by wyrażenie wszystkie wyrażenia
otworzyć wokół. Co ostatnie ... &
wszystkie.

Niektóry: Wyjściowy zarys improwizacji widziny poetki otwierającej się wyobraźni przed burzą w chacie prostej z Tacytowej książki wróżki będącej się.
Poetka przychodzi do wróżki w postaci wieśniaczki – lecz w tłumie słyszy głos przemawiający do niej słowami Galileja „E pur si muove" – i widzi pewne zjawiska zwiększające jak Epoteozy kontakty co chwila lecz w coraz piękniejsze. Postać ta odzywa się: „Jam jest Poezja – jam syn ruchu!" i budzi ujęcia Nowe otwarcia! w stopie pierwiastki poetki – widzi przez to rozpoczęcie otwarcie, tęsknot wszystkich: powyżej pieśni wróżki na górze życia na której szczycie stoi ramach dziejów świata. Tam wysoko gdzie wszystkie składają się wkoło – postać Poezja nagim Inspiracja do pleców dla ujęcia 6. córek – wieńce ex. Otrzymał arkadę – otwarcie dużej sali, marmurowe wielkie sale ich twarzy – cisza przedziwna ~~[illegible]~~ pogodne brzeg, błyszczący jak jasnym wzrok. Nad arkadą z kryształu otrzymuje postać magicznym światłem blask prawdy strzela. – W sali drzwiach widzi dzieciom (które wyjmują oczy świata w otwarciu z wielkim pomysłem) – otwory wiele Poezja które jej zawiera zbawiciel wołania ~~[illegible]~~ postawia blade dziewczęta. ~~[illegible]~~ Patrzy zmiennie w stronę Pawilonu otwiera.

W tym wszystkim wyjdzie nauczyciel
– Wtr jej ~~[illegible]~~ a płacze a obejdzie ony
Zbliżają się gwiezdnym wkoło wielu tonu... Drugie
w stopie rycerskim zjawia Wódz – Króla. (?) Trzecia jak poezja
klasyczny jak symbol Wódz przemysłowy ex:

Inna Mała nibiarza – nie wierni dziwka
Obok malarza – albo budowniczka –
Uśmiech postaci – a serce prosty.
To kontakt plastyczny
Ery ekstatyczny ~~[illegible]~~ ; i t. d. Poetka w zachwycie
wraca ~~[illegible]~~ się potem nie dostrzegłszy by nie mów – bez Poezja jej dziewczę

że drugi dział dziejów ma potrójną erę tak kształt swój idealny wydoskonalić wśród duchowej sfery jak trzy pierwsze ery sferę zmysłową wydoskonaliły. – Poetka zwraca oczy i widzi wzniesieniem w czwartej sanie... klęczącą postać ~~[illegible]~~

W której się odbił cień Madonny samej. –

To średniowieczna czwarta ziemi era.

Co drugi pochód postępu otwiera. a ma ta postać trzy serca

serce dziewicy, mnicha i rycerza. –

– – piąte i szóste

Ramy – jeszcze puste

Piąta – teraźniejsza w tarcza i żale pod arkadą

Aryst. i Demokr. w powieściach

Ktoś z nas wracając myślą w niepowrotne lata młodości — wspomni i owych pensionarskich wiktów, którymi nas tak niemiłosiernie jednostajnie karmiono — czy w kollegium OO. Jezuitów, czy na pensji Pa X., czy w domu PPni Y., czy w szkole wojskowej. Nieszczęsna owa wieczna na śniadanie kaszka na mleku.... pot mi występuje na czole gdy mi się przypomni ta nieszczęsna kaszka niezmierzona jak fale Oceanu i jak fale Oceanu nie słodka ale słona.

Nagły wyjazd naszych namiestników z stołecznego miasta kres położył temu co się nieodmiennem [illegible] — niezłomną konsekwencją być zdało. Requiem kaszy zaśpiewaliśmy. Wreszcie: Oddani samo sobie, bez wszelkiego dozoru w tych burzliwych czasach korzystaliśmy z ogólnego zamętu po naszemu — po studencku. Na śniadanie zrazu piło się kawę — a na drugie wódeczki się próbowało. W krótkim czasie skończyło się na tem że obie [illegible] w szkarni się piło.. Wreszcie wynaleźli dzienniki! a przecież każdym (nich się zaczął aż nawet [illegible] się dopiero na brodzie miał zarost), wydawało się że jest mężem politycznym. A dzienników [illegible] tyle i tyle! — Ale cóż! w ostatnich swych artykułach zabawnie podobne są te dzienniki naszej OO. [illegible] jakby w owym czasie — tak te karmiły kaszą: co rano [illegible] się w każdym niezliczonej [illegible] artykuł jednej i tej samej treści — to rankiem artykuł o demokracji i [illegible] arystokracji! Przypomniało mi się kaszkę na mleku! Ale o de mortuis nil nisi bene —* Jakto? więc to już do historji należące zagadnienie — rozwiązane na stole [illegible]? Nie nam to odpowiadać pytanie. Przedtem [illegible] zakres pisma literackiego — zaciekawiony [illegible] to zapytanie bez zastrzegania czytelnikowi.

[illegible] polityczny [illegible] artykułów [illegible] w tym samym temacie! Zresztą [illegible] [illegible]

* Przestały wychodzić owe dzienniki — zabrakło „Czasu” jeden wychodzi z ogólnej powodzi mały [illegible] wszego [illegible] w swoim [illegible] po egzemplarzu nadzwyczajnym [illegible]: [illegible] łatajcie i płaczcie... Zresztą wypadkami dzienniki nie [illegible] się

poruszaniu owego zagadnienia bowiem nazwaliśmy uzupełnienie kaszty
na ulicy... Dziś literatura powieściowa przerosła inne ilością dzieł a bardziej
jeszcze ilością czytelników. Węzeł nad którego rozwiązaniem mozoliły się pisma
polityczne pokolei dostał się powieściarzom. Niejedno każde z nowszych powieści
bojuje ~~jako~~ jako szampion tej lub owej ~~[illegible]~~ zasady społecznej.

Pensées ingénieuses.

pan z chłopów
pan z panów

Et c'est être innocent que d'être malheureux.
(La Fontaine.)

Miserum te judico quod nunquam fuisti miser.
Celui qui n'a pas souffert, que sait-il? (: Staël. Corinne: p. 343.) (Seneca)

Esse, quam videri bonus malebat (: Cato :); ita quo minus gloriam petebat eo magis adsequebatur. (Salustius. Bell. Catilin.)

Dii tibi dent annos: a te nam caetera sumes. (Ovidius) De Pont. lib. 2. Epist. 2.

To więc szaleni co się zawsze śmieją
I każdą rozpacz farbują nadzieją. (Słowacki: „Poema o Piekle" Str. 61.)

O curas hominum!

ad vota = według życzeń

§ ± Le bonheur plaît à tous, même aux rois; comme nous, ils ont besoin d'être heureux (: Mme de Maintenon :)

§ Le bonheur tient plus aux affections qu'aux événements.
(: Mme Roland :)

Szanujmy mądrych, przykładnych, chwalebnych
Śmiejmy się z głupich choć i przewielebnych. (: Krasicki :)

magno confluxu populi. –

Festina lente

„traduttore traditore" = zdrajca tłumacz

Infandum regina jubes renovare dolorem!
Desine meque tuis incendere teque querelis.

Si bene quid de te merui

And whispering: „I'll never consent!" – consented.
(Byron: Don Juan)

Seneca. Epistola XLIII.

Seneca Lucilio suo salutem.

Quomodo hoc ad me pervenerit? quaeris, quis mihi id te cogitare narraverit quod tu nulli narraveras? Is, qui scit plurimum: Rumor. Quid ergo? inquis; tantus sum ut possim excitare rumorem? — Non est quod te ad hunc locum respiciens metiaris: Quidquid inter vicina eminet magnum est illic ubi eminet. Nam magnitudo habet modum certum: Comparatio illam aut tollit aut deprimit. Navis, quae in flumine magna est, in flumine parvula est. Gubernaculum quod alteri navi magnum est, alteri exiguum est. Tu nunc in provincia licet contemnas ipse te magnus es: quid agas, quemadmodum coenas, quemadmodum dormias, quaeritur, scitur. — Eo tibi diligentius vivendum est.

Tunc autem felicem te esse judica, quum poteris in publico vivere, quum te parietes tui tegent non abscondent; quos plerumque circumdatos nobis judicamus non ut tutius vivamus, sed ut peccemus occultius. — Rem dico ex qua existimes mores nostros, vix quemquam invenias qui possit aperto ostio vivere. Sed vivimus ut deprehendum sit subito aspici. Quid autem prodest recondere se, et oculos hominum auresque vitare? — Bona conscientia turbam advocat, mala etiam in solitudine anxia et sollicita est. Si honesta sunt quae facis omnes sciant, si turpia, quid refert neminem scire quum tu scias? Ofte miserum si contemnis hunc testem! —

„Lepsza szkódka od szkody"

Ut sementem feceris, ita metes. (Cic)

Facies perpetuo quod fecisti. (Cic)

Ut voles me esse, ita ero. (Plaut.)

An censes, me tantos labores suscepturum fuisse, si iisdem finibus gloriam meam quibus vitam essem terminaturus! (Cic.)
Charakter Cycerona! Dla sławy !!! Respublica (!)

Ubi istum invenias qui honorem amici anteponat suo? (Cic)

Quis dubitet quin in virtute divitiae sint? (Cic)

Utinam tam facile vera invenire possim quam falsa convincere! (Cic)

Nihil audio quod audisse, nihil dico quod dixisse me poeniteat. (Plin.)

Nimium ne crede colori. (Virg.)

Rogari non debeo ut faciam, quod mihi non facere turpissimum est (Plin)

..... ἥ τ' ἔστί δίκη θείων βασιλήων·
ἄλλον κ' ἐχθαίρῃσι βροτῶν, ἄλλον κε φιλοίη. –
(Homer: „Odyssea" Lib. IV. v. 691–2)

(Tantum scimus quantum memoria tenemus)
(Ohowmach)

Ingeniosis non admodum fida est memoria.

„Et cognoscetis veritatem, et veritas liberabit vos."
(Ew. St. Jana VIII. 32.)

Sic volo, sic jubeo, – sit pro ratione voluntas. –

Atra bilis ex calamo fluens furorique admixta.

Regnare dignum est ambitu, etsi in Tartaro. (: Grotius :)

Ride si sapis – (Śmiej się jeżliś mądry.) (: Martialis :)

Felix qui potuit rerum cognoscere causas

grzeczność i t. p. „Leniores virtutes" (Caesar) | Senescit et se nescit.

Homo sum humani nihil alienum a me puto. (Terentius)

O Homo, qui natus es inter stercus et urinam !!!

„Πάταξον μέν, ἄκουσον δέ" = „To bij ale i słuchaj" (Themistokles)

„Niech to będzie w sekrecie u czytelnika, co teraz powiem; ale
„to jest prawda wiele dowodów mająca, że między wielkiemi
„panami mało jest prawdziwych Polaków."
(: Kitowicza „Pamiętnik do pan. Stan. Aug. – T. I. str. 211 :)

~~NB. Psałterz Wróbla~~

NB. Przedmowa do Psałterza Wróbla

„Sie sind ewig - denn sie sind“

(: Goethe :)

Mikołaj Sęp Szarzyński „Rytmy albo wiersze polskie"
po jego śmierci wydane 1601 (przez jego brata Jakuba).
Jan. Maciejowski odszukał, wydał i poświęcił Tytusowi Działyńskiemu
Poznań. 1827. — 12° [Linne]
[: Pieśni bohaterskie, tkliwe, Psalmów, ... Sonety, Nadgrobki, Epigramy, &c. :]

Str. 35. „O cnocie starożytnej":

„Zaczni się ludzie rodzić takie z żacnych,
Grać w kwiatach sztuki ojczyste, cnotliwych
Mężna orlica gołębi nie rodzi,
Ani miły zając z dzikich kurów pochodzi."
„Wszakie rozmnaża cnoty przyrodzone
Ćwiczenie; czynna, serca utkwierdzone
Piękne nauki, tych kiedy dostaje:
Szlachetne plenie, — szpeca, złe rujnuje.
. . . . . .
. . . . . bo wołać dziecinności
Sława, żynąć, niżli rodzaju zacności.
. . . . . .
„Droga ku sławie: — w sławnym urodzeniu . . . .
Domu, — nie sama sława . . . . . "
. . . . . .
„Nie na herb przodków patrz, ale na sprawy."

Str. 43. „O sławie":

„. . . . . Nietylko we zbroi,
Jest śmierć i na łożu. — I tak pierzchliwego
Śmierci grobiec jest odkryt, jak pierzi śmiałego."

Str. 58. — (Nagrobek)

„. . . . . .
*) „Dalekich, nieznajomych taż żałość strzaskała [„strzaskała"?]
Płakałby nieprzyjaciel: — ach! go nie miała!.."

Str. 42. „O sławie"

„. . . . . Prawdziwiejsza żywie
Sława tego, który z samym nieprzyjacielem
Podjął się nieszczęściem, i stałą krwawemu
Pokazał zwyciężcy twarz. . . . . "

Hasło: Kwiatki Kwiatkowi.

*) Z przekładu wyrwia się wydrzeźniony Szymonowic w sielance 19ej „Roxnicia":
„Wszyscy śmierć Twoją czuli, wszyscy Cię płakali;
I nieprzyjaciele i wilcy po Tobie wzdychali." —

Str. 35. „O cnocie starożytnej":

„Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquilae columbam"
Horat. Lib IV. Ode 4.

„Est in juvenis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquilae columbam"
Horat. Lib IV. Ode 4.

„Virtus recludens immeritis mori
Coelum, noverca non iners"
Horat. Lib II. Ode 2.

Wyprawa Igora na Połowców. Wydanie I^sze w pierwotworze staro-ruskim przez hr. Mussin=Puszkin ± 1800.
(Tłum. Au: Bielowski 1833. Lwów. 8°)

„Waśń książąt ludziom skracała żywota." (str. 16.)
„Lżej być pociętym, niż dźwigać kajdany!" (str. 12.)

...„Jeno powietrze głuchą mącąc wrzawą,
Nad trupem — kruków tłumiła się zgraja,
I kawki gwarząc leciały za strawą....."
.....
A czarny obszar końskiemi kopyty,
Zorany, kośćmi zasiany, krwią zmyty,
Wydał dla Rusi plon bujny — niedolę"..... (str. 17.)

„Ze snu mordercze zbudziły się wieki,
Ustał boj z wrogiem, a brat bratu w zrzędzie
Rzekł: i to moje, i to moje będzie;
I wszczęto wielką waśń dla rzeczy małej,
Swoi na swoich nieszczęścia kowały.

Karpiński Franciszek. – (Dzieła. – Wrocław 1826.) 8° IV Tomy.
(+16 Wrzesień 1825)

Płakać potrzeba było, – ja czczym śmiechem zbyłem! (I. Str. 11.)

Karpińskiego charakter Ob: I Str. 50. – „Wszystkie nasze dzienne sprawy" & 235
„Kiedy ranne wstają zorze &" 201

Czego ten biega strzaskany?
Rwie włosy łzami zalany, –
Za tem mu się płakać zdało,
Co być koniecznie musiało.
Niechaj się jeszcze choćby sto lat smuci
Na jeden fenig szkody nie powróci.
. . . . . (I. Str. 80.)

Niedosyć jest zrobić, – ale dobrze zrobić. (I. Str. 253)

Na cóż się smucić? co jest albo było
Wszystko przedwieczny wyrok uściło (I Str. 80)

I dziś wierzę
Że co dał los, to los bierze. (I. Str. 291)

Łańcuch od wieków związany
Każdej na świecie odmiany. (I. 80)

To szczęście, umieć znosić nieszczęścia na ziemi. (I. 302.
...Wszystko tak jak było.....
Tylko się ku starości więcej pochyliło! (I. 302.)
I Str. 303 ... „Żył na świecie bez wieści, umarł bez nagrobku."

.....Chciałem nieopatrzony płynąć przeciw wody....
I widząc na me oczy, jak drudzy tonęli,
Tam sobie myślił: „Oni płynąć nie umieli." – (I. 303.)

... Kraj, gdzie śmiać się zapomniano
I gdzie płakać zakazano! ... (I. 308) ... I. 307.

Gorzkie wspomnienie, gdy szczęście przeminie,
Czemuż i pamięć o niem nie zaginie? .. (I. 332 i 121)
(z żalu nad grobem Zyg. Aug. – wiele pięknych w tem kawałkowa.)

„Już miesiąc zeszedł psy się" & (Ob: I. 18.)
„Duma Ludgardy." (I. 108.) [„Otóż dom mój ubogi.. &" (I. 302.)

Otóż dom mój ubogi, &

(ubogi) Ale nie chce jałmużny, ani prosi chleba....
Są nędzni, których tylko łzami wspomódz trzeba. (I. 315)

(Fanatyzm.) Krzyż w jednej ręce, żelazo ma w drugiej,
Zasłonił oczy, pozatykał uszy! *
Tak świat obiega, jak jest w sobie długi,
Wszystkiego dotknie i z gruntu poruszy. (I. 141.)

II.) zawiera tłumaczenie psalmów Dawida, wierszem.

III.) zawiera a.) Tłumaczenie pół wierszem, pół prozą „Ogrodów" Delilla
b.) „Judyta, Królowa polska, Trajedya" – c.) „Czynsz" Komedya. – d.) „Alcesta" opera
e.) „Podróż do Krakowa" przeplatany wiersz z prozą. – (list.)
f.) „Mowa na pochwałę Jana Sobieskiego."

Fanatyzm (*.) Ob: Tom. Kaj. Węgierskiego „Wiersze różne" –
Wydanie Tom. Mostowskiego. – Warsz. 1803. 8vo
„Fanatyzm" ten sam wiersz. Str. 446.

(I. 314.) wspomina o jakiejś „cnotliwej Dzieduszyckiej." (?)

Jan Zawicki:

„Zephtes, Tragoedia. – W Krakowie, w Druk. Lazarzowey. 1587."
+ Przedr. w „Bibl. Starož." Warsz. 1823. T. 13. str. 271–339.

Tragedya wzięty Szkockiego Buchanana z dziejów Izraelskich, naśladowanie Eurypidesa „Ifigenii w Aulidzie." – (Enk: Wyd. IV.)
Według Cl. Wiszniewskiego najpiękniejsza polska Trag. tego okresu.
wiersz niestopkroć bardzo gładki 11-to najwięcej jak też 13-to zgłoski albo
w cale krótszy. – Wiele bardzo pięknych myśli w drugim, mowach które też
poetyckie prawdziwie cuszerają opisy (szczególnie w Act. Wojciechowego wybrane 1. III)
Działania niewiele sprawdzie i dramatyczności teez porównujący z imieniu rzeczy =
zwłaszcza!!! ... (Pobrzucone stan.ni Miskiewicz.) – Autor ma Prolog. – Osoby zas:
– Zephtes, Hetman; – Storge Matka; – Iphis, córka; – Limachus, przyjaciel Zephtesa. –
Kapłan; Poseł; Chorus kantyczych panien.

(Autor) „Jako zle wyrodny Koń pozdrzea nieczyste,
Oślep biega scaleńcze: nic się nie kamijąc;
Aż kiedy towarzy mistrzuie przystąpi z ostroga,
Toż dopiero iść musi nie pierzchliwie droga,
Posłuszny Panu swemu: – Ten lud też jest taki." &c.

„Sama swawola i porzuca kłopot ukazuje:
Latwie człowieka poznać kiedy się frasuje."

(Storga) „Jak się wały biją na bystrej wodzie,
Tak następuje przygoda przygodzie.
— Jako dzień za dniem zwykłym płynie torem,
Tak się frasunki ścigają z uporem,
Zatoć radości zastawem zostaje:
A człowiek od nich jak wosk w ogniu taje."

(Chorus) „Jeżlibyś usnasz (dosnasz) co wesołego
Zakusznicze, jako złoża za ramiego
Rumiane zorze, światło swe dające,"
Lecz do południa zdrowie trwające."

(Zephtes) „[redacted] Odmienność sprawuje,
Że statek to smutek to wesele bywa:
Z tych dwie stron żywot jest zwojów człowieczy,
I takim torem płyną wszystkie rzeczy."

(Limachus) „Jeśli niemasz szczęścia wszystkiego
świat: jakoś jest mnyślą mistrza."

Simona Simonidesa (Rymowania Rymotworza Bendosińskiego „Sielanki" w Drukarni Akademii Zamoyskiej. Mar. Szyki 1614.

Sielanki: Zaplutki, Wesele, Silenus, Kosarze, Baby, Mopsus, Melon, Dziewka, Kiermasz, Wierby, Slub, Kolacze, Mopsus, Pomarlica, Czary, Orpheus, Pasterzy, Żeńcy, Rożnica, Epithalamion Heleny. – (20) Poprzedza „Poświęcenie dzieł. Wolskiemu. – Potem w Dodatku: „Nagrobki zebrane, dorzucone (27.) Czterowiersze. (Są to nagrobki różnych wieszczów, które nam jak zginęło co prawda z czasem Epigram a czasem bajka, N.P. „Powiść:" (N.P. „Tarnotki" = Epigram).

„Kiedym konał w paznokciach pasterskiego,
Mówiłem zatrzliście ze słowa do niego:
Niewinnym ja śpiewaczek, mało na mnie mięsa, –
A on: Idź precie w gardło, dobry kęs do kęsa."

„Komorek:

„Dajadałem ja krowie, on przemądrość moją,
Ale mógł mi nic nerzynąć; gdy proporzec swoje
Rozwijam, wpadłem w siatkę płazkiem tłustego:
Mały wielkim dogryza, ginie od mniejszego."

Najpiękniejsze: „Zaplutki" („Tu lecy, a po lecicek &c Melon Cichó &.)
10. „Wierzby."

„ . . . . . Jako (prawi) ta woda za wodą upływa:
Tak lata nasze biegą, nigdy nieodmienione;
Lecz wody za wodami idą nieustannie:
Ale żywot mojego skoro czas przeminie,
Inszy nie przyjdzie ani wiek nowy nadpłynie, &."

„Żadne pamiątka moja na wieczny czas, strata,
Bo wieczyć — po tym piękna planeta nie zostaje."

„Jeśli na Kostohryzach wiek mi nie bawić (sławą) &
Ale nowe pieśni w usteczek moich brzmiały
Ze grzeczk.

12. „Kolacze": „(Sroczka wrzeszcze na płocie, bydź gołąb nowi &")
13. „Czary." 16. „Żeńcy."

Epithalamiami

„Małym trzeba obdarzać wiele: kto zatuje
Mała dla wiela, czasto na wszystkim szkodzaje." (z „Kiermasza")

Słowne za to ozdobie nietypy gdy pasterze na przemian śpiewają wcześnie wieczór

„Wiem ja to, że nie wiele mam u nich przyjaźni:
Ale i pies nie kąsa, gdy go kto nie drażni." i t. d. i t. d.
i t. d. - - - - - - -
(z „Orfeusza")

„Co często jest na myśli, toż i w uściech bywa:
Z pełnego mówią, serca i do warg upływa" (z „Orfeusza")

„Większy żal z wielą cierpieć, bodaj mnie samego
Doległo....."
(z „Pomarańczy")

„Skowroneczku, już śniegi na polach &c" (śliczny ustęp z „Pastuszy")

Quand l'histoire serait
inutile aux autres hommes,
il faudrait la faire lire aux
princes ... (Bossuet.)

Sapientia ars vivendi prima est
Bene vivere (Cic)

Alcibiades Cliniae filius (47)

Si dii immortales corporis tui (zły nałóg w Dat.) animi parem esse voluissent, orbis te non caperet. Altera manu Orientem altera Occidentem contingeres. ——

Hoc concupiscis quae non capis.

Quid tu ignoras arbores magnas diu crescere, una hora excti rpari

Stultus est qui fructus earum spectat, altitudinem non metitur. Vide ne dum ad cacumen pervenire costendis, cum ipsis ramis, quos comprehenderis, decidas.

Leo quoque aliquando minimarum avium pabulum fuit, et ferrum rubigo consumit.

Nihil tam firmum est cui periculum non sit etiam ab invalido

Nec vivere ulli possimus, nec impetrare desideramus.

Vous devez donc savoir qu'il y a deux manières de combattre, l'une avec les lois, l'autre avec la force. La première est propre aux hommes l'autre nous est commune avec les bêtes. —

On se figure souvent des republiques et d'autres gouvernements qui n'ont jamais existé. —

..... rien n'est plus difficile ni d'un succes plus douteux, ni plus dangereux a executer que que l'introduction de lois nouvelles.....

Les principaux fondements des états, soit anciens, soit nouveaux soit mixtes, sont les bonnes lois et les bonnes troupes, mais il ne peut y avoir de bonnes lois sans de bonnes troupes. —

Il faut detruire les ennemis ou les combler de bienfaits. —

Machiavel

Rendons grâces à Machiavel et aux écrivains de ce genre; en feignant de donner des leçons aux rois il en a donné aux peuples.....

Bacon

Omne Praesens est Imperfectum,
Perfectum est Plusquamperfectum est Futurum.

Tyle szczęścia — co człek prześni! —
Tyle życia — co jest w pieśni! —
I tak mija życie całe —
Z wielkich bolów pieśni małe! —

Wincenty Pol

.... Nasz naród, jak Chrystus na krzyżu
W pośrodku dwóch zbójców na żalu —
W pośrodku dwóch światów, w trumiennem okrzyku
Wciąż cierpi, wciąż w mękach, wciąż w żalu....
Szczęśliwy — bo w świata wewnętrznej rozterce
Duch Boży i wiara go grzeje —
I wszystkich narodów boleściom ma serce —
I wszystkich nadziejom — nadzieje! — ....
I krąży pogłoska pomiędzy narody,
Iż prędzej nie zejdzie dzień wielkiej swobody,
Aż on nie powstanie w swej chwale. —

Karol Szajnocha.

"Sprach ich vernünftig, wie ich's angeschaut,
"Erklang der Widerspruch gedoppelt laut;
"Musst ich sogar vor wiederwärtigen Streichen
"Zur Einsamkeit, zur Wilderniss entweichen;
"Und um nicht ganz versäumt, allein zu leben,
"Mich doch zuletzt dem Teufel übergeben."

Einsamkeit.

Meph. "Und hättest du den Ocean durchschwommen,
"Das Gränzenlose dort geschaut,
"So sähst du dort doch Well' auf Welle kommen,
"Selbst wenn es dir vor'm Untergange graut.
"Du sähst doch etwas. Sähst wohl in der Grüne
"Gestillter Meere streichende Delphine;
"Sähst Wolken ziehen, Sonne, Mond und Sterne;
"Nichts wirst du sehn in ewig leerer Ferne,
"Den Schritt nicht hören den du thust,
"Nichts Festes finden, wo du ruhst. pag. 122

Faust. ...
Behandelst mich, dass ich, wie jene Katze,
Dir die Castanien aus den Gluthen kratze.
Nur immer zu! wir wollen es ergründen,
In deinem Nichts hoff' ich das All zu finden. 122

Marschall. "Was ihr für Künste braucht ist einerlei,
"Der Kaiser will dass alles fertig sey." 123

Astrolog. "Mit Augen schaut nun was ihr kühn begehrt
Unmöglich ist's, drum eben glaubenswerth. 124

Meph. In solchem Wust und Moderleben
Muss es für ewig Grillen geben 126

... Doch hilft es nichts mich so zu nennen
Wo sind die Leute die mich anerkennen?! 126

Aus den alten Bücherkrusten
Logen sie mir was sie wussten,
Was sie wussten, selbst nicht glaubten,
Lich und mir das Leben raubten. (: Baccalaureus :) Pag. 127.)

- - - - - - - - - - - - - -

Damals schien er zwar gewandt
Als ich ihn noch nicht verstand,

Meph. „Die Raupe schon, die Chrysalide deutet
Den künftigen bunten Schmetterling." 127.

Baccalaureus: „Mein alter Herr! wir sind am alten Orte
Bedenkt jedoch erneuter Zeiten Lauf.
Und sparet doppelsinnige Worte.
Wir passen nun ganz anders auf."

- - - - - - - - - - - - - -

Anmasslich find' ich, dass zur schlechtsten Frist
Man etwas seyn will, wo man nichts mehr ist.
|: Lob des Jugendalters. :| Pag 127.

- - - - - - - - - - - - - -

Indessen wir die halbe Welt gewonnen
Was habt ihr denn gethan? genickt, gesonnen
Geträumt, erwogen, Plan und immer Plan.

Meph. „Am Ende hängen wir doch ab
Von Creaturen die wir machten." Pag. 129.

Erichtho: „ - - - - - - - - - - Keiner gönnt das Reich
Dem Andern, dem gönnt's keiner der's mit Kraft
Und kräftig herrscht. Denn jeder der sein innres Selbst erwarb
Nicht zu regieren weiss, regierte gar zu gern
Des Nachbars Willen, eignem Stolzem Sinn gemäss.
Pag. 130.

Meph: „Zwar sind auch wir von Herzen unanständig,
Doch das Antike find' ich zu lebendig.
Das müsste man mit neustem Sinn bemeistern
Und mannichfaltig modisch überkleistern. Pag 130.

Es kann dich keine fremde Hand
Zum Dienst der ernsten Göttin weihen:
Nur jener weis, der selbst erkannt,
Erkennen heißt, nur sich befreien.

Betti Paoli

Goethe. „Faust"

Was glänzt, ist für den Augenblick geboren;
Das ächte bleibt der Nachwelt unverloren. (Vorspiel)

In bunten Bildern wenig Klarheit,
Viel Irrthum, und ein Fünkchen Wahrheit, & (Vorspiel.)

Ein guter Mensch in seinem dunklen Drange
Ist sich des rechten Weges wohl bewusst (Prolog.)

... Da steh' ich nun, ich armer Thor!
Und bin so klug als wie zuvor; .... (I Theil. 65.)

... Doch werdet ihr nie Herz zu Herzen schaffen,
Wenn es euch nicht von Herzen geht. (I Th. 67.)

Allein der Vortrag macht des Redners Glück;
Ich fühl es wohl, noch bin ich weit zurück! (I. Th. 67.)

Wer sie nicht kennte
Die Elemente,
Ihre Kraft
Und Eigenschaft,
Wäre kein Meister
Über die Geister. (I Th. 73.)

Stürzen wir uns in das Rauschen der Zeit,
Ins Rollen der Begebenheit!
Da mag denn Schmerz und Genuss,
Gelingen und Verdruss,
Mit einander wechseln wie es kann;
Nur wer sich rührt bethätigt sich der Mann. (I Th. 77.)

Ich fühl's, vergebens hab' ich alle Schätze
Des Menschengeists auf mich herbeygerafft,
Und wenn ich mich am Ende niedersetze,
Quillt innerlich doch keine neue Kraft;
Ich bin nicht um ein Haar breit höher,
Bin dem Unendlichen nicht näher. (I Th. 77.)

Des Denkens Faden ist zerrissen,
Mich ekelt lange vor allem Wissen. (I Th. 77.)

(Mephistopheles allein:)

– „Verachte nur Vernunft und Wissenschaft,
Des Menschen allerhöchste Kraft,
Laß nur in Blend- und Zauberwerken
Dich von dem Lügengeist bestärken
So hab ich dich schon unbedingt –" 78

Es erben sich Gesetz und Rechte
Wie eine ew'ge Krankheit fort;
Sie schleppen von Geschlecht sich zu Geschlechte
Und rücken sacht von Ort zu Ort.
Vernunft wird Unsinn, Wohlthat Plage;
Weh dir, daß du ein Enkel bist!
Vom Rechte das mit uns geboren ist,
Von dem ist leider! nie die Frage. 79

Meph.: „... Im Ganzen haltet euch an Worte!
Dann geht ihr durch die sich're Pforte
Zum Tempel der Gewißheit ein,
Schüler: – „Doch ein Begriff muß bei dem Worte sein."
Meph. – „Schon gut! Nur muß man sich nicht allzu ängstlich quälen
Denn eben wo Begriffe fehlen,
Da stellt ein Wort zur rechten Zeit sich ein,
Mit Worten läßt sich trefflich streiten,
Mit Worten ein System bereiten,
An Worte läßt sich trefflich glauben
Von einem Wort läßt sich kein Jota rauben." 79

Meph.: „Grau, theurer Freund, ist alle Theorie,
Und grün des Lebens goldner Baum." 79

Meph.: – „Ich hab' doch Recht!" –

Faust. – „Hör'! merk dir dies –
Ich bitte dich, und schone meine Lunge –
Wer Recht behalten will und hat nur eine Zunge
Behält's gewiß." 91

Meph.: „Man darf das nicht vor Neulichen Ihresgleichen nennen
Was Kritische Herren nicht entbehren können." 93

Faust. „Nenn' es dann wie du willst,
Nenn's Glück! Herz! Liebe! Gott!
Ich habe keinen Nahmen ~~dafür~~
Dafür! Gefühl ist alles;
Name ist Schall und Rauch,
Umnebelnd Himmelsgluth." 95

1. Chor. Denn, geht es zu des Bösen Haus
Das Weib hat tausend Schritt voraus
2. Chor. Wir nehmen das nicht so genau,
Mit tausend Schritten machts die Frau;
Doch, wie sie auch sich eilen kann,
Mit einem Sprunge macht's der Mann.
. . . . . .

. . . Der flieget nie, der heut nicht flog. 100. 1 Theil

Minister: „Jetzt ist man von dem Rechten allzuweit,
Ich lobe mir die guten Alten:
Denn freilich, da wir alles galten,
Da war die rechte, goldne Zeit. 101. 1 Theil.

General: „Wer mag auf Nationen trauen?" &c.

Kanzler: (: Gerechtigkeit :) u. Richter und Majestät. Faust." 2ter Theil. pg. 109.
„Ich malte schwarz, doch dichtern Flor
Zog ich dem Bilde lieber vor."

Heermeister: (: Soldateska :) . . . „Das Reich das sie beschützen sollten
Es liegt geplündert und verheert." . . . &c. 100

Schatzmeister: (: Bundesgenossen-Egoismus :) u. Meuchel 110

Kanzler: . . . „Natur und Geist – so spricht man nicht zu Christen.
Desshalb verbrennt man Atheisten
Weil solche Reden höchst gefährlich sind.
Natur ist Sünde, Geist ist Teufel;
Sie hegen zwischen sich den Zweifel,
Ihr missgestaltet Zwitterkind. – 110

Meph. Daran erkenn ich den gelehrten Herrn!
Was ihr nicht tastet, steht euch meilenfern;
Was ihr nicht fasst, das fehlt euch ganz und gar;
Was ihr nicht rechnet, glaubt ihr sei nicht wahr;
Was ihr nicht wägt, hat für euch kein Gewicht;
Was ihr nicht münzt, das, meint ihr, gelte nicht! 110

Meph. Ihr alle fühlt geheimes Wirken
Der ewig waltenden Natur . . . . &

Meph: ..... (...' Fast verfault aus Alters.) Das Weinstein schuff dem Wein ein Fass

„Im Finstern sind Mysterien zu Haus."

Kaiser: „Die lass' ich dir! Was will das Düstre frommen?
Hat etwas werth, es muss zu Tage kommen."

Wer kennt den Schelm in tiefer Nacht genau?
Schwarz sind die Kühe, so die Katzen grau. &

Meph.. ...Wie sich Verdienst und Glück verketten 121
Das fällt den Thoren niemals ein;
Wenn sie den Stein der Weisen hätten,
Der Weise mangelte dem Stein. — 112

Herold. Es bleibt doch endlich nach wie vor,
Mit ihren hunderttausend Possen,
Die Welt ein einz'ger grosser Thor. 112

Gärtnerinnen: Allerlei gefärbten Schnitzeln
Ward symetrisch Recht gethan;
Mögt ihr Stück für Stück bewitzeln,
Doch das Ganze zieht euch an. 112

Furcht: „Fort ihr lächerlichen Lacher!"

Plutus: — „Gesetz ist mächtig, — mächtiger ist die Noth." pag. 118

Schatzmeister: — „Das Alphabet ist nun erst überzählig
In diesem Zeichen wird nun jeder selig." 120

Faust: „Die Phantasie in ihrem höchsten Flug
Sie strengt sich an und thut sich nie genug;
Doch fassen Geister würdig tief zu schauen,
Zum grauenlosen, gräuenlos Vertrauen." 121

Papiergeld: 120 u. 121.

Meph: „Nicht zu Betretende; Kein Weg! Ins Unbetretene
„Nicht zu Erbittende. Ein Weg in Unerbetene
„..... Hast du Begriff von Oed' und Einsamkeit?"

Faust: „ -
„Musst' ich nicht mit der Welt verkehren
„Das Leere lernen, Leeres lehren? —

– Dicam ex animo quod sentio. Cic.

– De republica quotidie magis timeo. Cic.

– Vitium ni dies crescit. Cic.

– Ut istud se ita habeat, tamen pauci erunt qui credant. Cic *)

– Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas. (Ovidius)

*) ... qui se non opinari, sed scire non audivisse, sed vidisse, non interpretes, sed egisse dicat. Cic.

– Aliis alibi est periculum. Cic.

– Aliud alii videtur optimum Cic.

– Flere licet certe, flendo diffundimur iram.

– Interdum lacrymae pondera vocis habent

– Obstupui, steteruntque comae et vox faucibus haesit. Virgilius.

Hexameter: Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci

Pentameter: Utile qui dulci miscuit, omne tulit.

– Non equidem dorso, non fraenum depulit ore. –

– Cupidus vitare Charybdim, Incidit in Scyllam ... ! ... .

– Quem Deus vult perdere, dementat.

– Malo periculosam libertatem, quam tutum servitium.

– Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas, Gaudia, discursus, nostri farrago libelli. (Juvenal)

Di, talem avertite casum!

Variatio delectat. (Przyst.)

Sapientia ars vivendi putanda est. (Cic)

Bene sentire, recte vivere satis est ad bene beateque vivendum (Cic)

In consilio capiendo prudentia, in dando fides requiritur (Cic)

Omnis loquendi elegantia augetur legendis oratoribus et poëtis (Cic)

Videndum est non modo, quid quisque loquatur, sed etiam quid quisque sentiat. (Cic)

Non paranda nobis solum sed etiam fruenda est sapientia (Cic)
*) Sapientia ars vivendi putanda est. (Cic.)

Patria est communis nostrum omnium parens. Cic.

Tam mihi mea vita, quam tibi tua cara est (Plaut.)

Quod non dedit fortuna, non eripit (Sen)

Idem et docenti et discenti debet esse propositum ut ille prodesse velit, hic proficere. (Sen)

Non facile est invenire, qui, quod sciat ipse non tradat alteri (Cic.)

Fugiendum est illud ne offeramus nos periculis sine causa quo nihil potest esse stultius. (Cic)

Adnota quae corrigenda putaveris (Plin.)

An adolescentem discere ea mavis, quae cum praeclare didicerit, nihil sciat? (Cic.)

Sua quisque debet tueri. (Cic)

Quidquid ad summum pervenit, ad exitum properat. (Sen.)
Quid tu ignoras arbor magnas diu crescere, una hora extirpari? Vide ne dum ad cacumen & (Curtius) scyt. ad Alex.

Omnia sunt incerta quum a jure discessum est (Cic)

Opera danda est, ut verbis utamur quam usitatissimis. (Cic)

Deum non vides, tamen ut Deum agnoscis ex operibus ejus. (Cic.)

Edere oportet ut vivas, non vivere ut edas. (Cic)

Nulla major voluptas cogitari potest quam quae ex bona conscientia oritur. (Sen.)

*Quotusquisque tam patiens est ut velit discere quod in usu non sit habiturus. (Plin.)

.... Habes totum reipublicae statum, qui quidem tum erat cum has literas dabam. (Cic)

Was murrst du, müßiger Weiser u. staunst die Welt wie ein dunkles Chaos an? das Chaos ist geordnet – ordne du dich selbst. Im wirkenden Leben nur ist Menschenfreude – in Lust u. Liebe nur des Schöpfers Seligkeit. –

Tochter der Schönheit, hüte vor Neide dich: der Neid hat Engel vom Himmel gestürzt: er hat die holde Gestalt der Nacht, den Mond, verdunkelt.

Wenn Gott einen Jüngling liebet, so gibt er ihm die Hälfte, die sein ist, das Gebilde seines Herzens zum Weibe. Empfindend, daß sie für einander geschaffen worden, werden sie beide zu Einem Bilde in täglich neuer Zufriedenheit u. Jugendschönheit. Wer aber früh nach fremden Reizen ~~buhlt~~ blickt u. buhlt nach Wesen, die nicht zu einander gehören, empfängt zur Strafe eine fremde Hälfte. In Einem Leibe 2. verschiedene Seelen hassen sich einander, zerreißen sich u. quälen einander zu Tode.

Trentowski

111

H. Heine.
„Buch der Lieder."

Erklärung. (: Str. 313. :)

„Herangedämmert kam der Abend,
Wilder tos'te die Fluth,
Und ich sass am Strand, und schaute zu
Dem weissen Tanz der Wellen,
Und meine Brust schwoll auf wie das Meer,
Und sehnend ergriff mich ein tiefes Heimweh
Nach dir, du holdes Bild,
Das überall mich umschwebt,
Und überall mich ruft
Überall, überall,
Im Sausen des Windes, im Brausen des Meers
Und im Seufzen der eigenen Brust.

Mit leichtem Rohr schrieb ich in den Sand:
„Agnes, ich liebe Dich!"
Doch böse Wellen ergossen sich
Über das süsse Bekenntniss,
Und löschten es aus.

Zerbrechliches Rohr, zerstiebender Sand,
Zerfliessende Wellen, Euch trau' ich nicht mehr!
Der Himmel wird dunkler, mein Herz wird wilder,
Und mit starker Hand aus Norwegs Wäldern,
Reiss ich die höchste Tanne,
Und tauche sie ein
In des Aethna's glühenden Schlund, und mit solcher
Feuergetränkten Riesenfeder
Schreib' ich an die dunkle Himmelsdecke:
„Agnes, ich liebe Dich!"

J. Jedwede

Jedwede Nacht lodert alsdann
Dort oben die ewige Flammenschrift,
Und alle nachwachsende Enkelgeschlechter
Lesen jauchzend die Himmelsworte:
„Agnes, ich liebe Dich!“

Heinrich Heine. „Buch des Liedes.“ Fünfte Auflage.
Hamburg. 1844. – 8° – 362 Stron. – – zawiera pięć Przedmów:
1.) Junge Leiden. 1817–1821. Strona 1–100. –
2.) Lyrisches Intermezzo – 1822 – 1823. – Strona 101–165. –
3.) Die Heimkehr. – 1823–1824. – Strona 167–275. –
4.) Aus der Harzreise. – 1824. – Strona 276. – 296. –
5.) Die Nordsee. – 1825–1826. – Strona 297. – 362. –
„Lyrisches Intermezzo“ in den „Tragödien“ 1823. – u. „Die Heimkehr“ in den Reisebildern schon früher gedruckt.

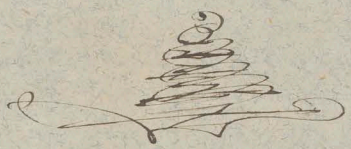

H. Heine „Romanzero." 4te Auflage. - Hamburg 1852. - 16°.

Inhalt: Nr. 1.- 115. „Historien." - Nr. 117.-202. „Lamentationen." - Nr. 203.-283. „Hebräische Melodien." - Noten. - Nr. 297. „Nachwort zum Romanzero." - 314 Seiten). -

---

~~Er regierte wie die andern~~

... Rampenit hat Wort gehalten,
Nahm den Dieb zum Schwiegersohne,
Und nach seinem Tode erbte
Auch der Dieb Aegyptens Krone.
Er regierte wie die Andern,
Schützte Handel und Talente;
Wenig, heisst es, ward gestohlen
Unter seinem Regimente. [: Rampenit. - Bd. 6. :]

... „Aus dem Abgrund deines Elends
Blüht hervor ein schöner Lorbeer.
„Nicht allein der Triumphator
Nicht allein der Sieggekrönte
Günstling jener blinden Göttin,
Auch der blut'ge Sohn des Unglücks,
„Auch der heldenmüthige Kämpfer
Der dem ungeheuren Schicksal
Unterlag, wird ewig leben
In der Menschen Angedenken." [: Der Mohrenkönig. Bd. 6. :]

So sprach der Astrolog, und wieder
Warf er sich dreimal zur Erde nieder.
Der König entließ ihn mit reichen Geschenken,
Und streckte sich aus, um nachzudenken.
Er dachte hin, er dachte her;
Das Denken wird dem Könige schwer.
Sein Aeffe sich zu ihm niedersetzt,
Und beide schlafen ein zuletzt. (: Der weisse Elephant. Bd. 15. :)

... Der Autor gewöhnt sich am Ende an sein Publikum,
als wäre es ein vernünftiges Wesen....
(: „Nachwort zum Romanzero." - Bd. 310 :)

..... Mit der eignen frechen Faust,
Seinen frechen Namen: Cortez
Unter des Columbus Namen
Schabt er ihm, ja dicht darunter
Und der Schulbub auf der Schulbank
Lernt auswendig beide Namen —
Nach dem Christoval Columbus
Nennt er jetzt Fernando Cortez
Als den zweiten grossen Mann
In dem Pantheon der Neuwelt.
Heldenschicksals letzte Tücke:
Unser Name wird verkoppelt
Mit dem Namen eines Schächers
In der Menschen Angedenken.
Wär's nicht besser ganz verhallen
Unbekannt als mit sich schleppen
Durch die langen Ewigkeiten
Solche Namens kameradschaft? ....

(v. Columbus) Mancher hat schon viel gegeben,
Aber jener hat der Welt
Eine ganze Welt geschenket,
Und sie heisst America.
Nicht befreien kommt er uns
Aus dem öden Erdenkerker,
Doch er wusst ihn zu erweitern
Und die Kette zu verlängern.
Dankbar huldigt ihm die Menschheit,
Die nicht blos Europa müde,
Sondern Africas und Asiens
Endlich gleichfalls müde worden —

/. Einer aus

Einer nur, ein einz'ger Held,
Gab uns mehr und gab uns Dessres
Als Columbus, das ist Jener,
Der uns einen Gott gegeben.
Sein Herr Vater, der hiess Amram
Seine Mutter hiess Jochebeth,
Und er selber Moses heisst er,
Und er ~~ist~~ mein bester Heros. (Witzliputzli S^{tn} 90 &c)

"..... .....
"... Doch ich sterbe nicht; wir Götter
"Werden alt wie Papageien,
"Und wir mausern nur und wechseln
"Auch wie diese das Gefieder." (Witzliputzli S^{tn} 114.)

~~Ein~~ .....
Eine grosse That in Worten,
Die du einst zu thun gedenkst! –
O, ich kenne solche Sorten
Geist'ger Schuldenmacher längst.
Hier ist ~~[illegible]~~ Rhodus, komm' und zeige
Deine Kunst, hier wird getanzt!
Oder trolle dich und schweige,
Wenn du heut nicht tanzen kannst.
Wahre Prinzen aus Genie-Land
Zahlen baar was sie verzehrt
Schiller, Goethe, Lessing, Wieland
Haben nie Credit begehrt.
Wollten keine Ovazionen
Von dem Publico auf Pump,
Keine Vorschuss-Lorbeerkronen,
Rühmten sich nicht keck und plump.
(: Plateiniden. S^{tn} 151. :)

Lazarus. I.; Weltlauf.

Hat man viel, so wird man bald
Noch viel mehr dazu bekommen.
Wer nur wenig hat, dem wird
Auch das Wenige genommen.
Wenn du aber gar nichts hast
Ach, so lasse dich begraben —
Denn ein Recht zum Leben, ~~hat~~ Lump,
Haben nur die etwas haben. (6te 167.)

Zwei Ritter odpisane na Leon Krajewski

Heinr. Heine „Buch der Lieder." Hamburg 1844.

Doch jetzt ist alles wie verschoben,
Das ist ein Drängen, eine Noth!
Gestorben ist der Herrgott oben,
Und unten ist der Teufel todt. (Nr. 207)

Zu fragmentarisch ist Welt und Leben!
Ich will mich zum deutschen Professor begeben,
Der weiss das Leben zusammen zu kleben,
Und er macht ein verständlich System daraus;
Mit seinen Nachtmützen und Schlafrockfetzen
Stopft er die Lücken des Weltenbaus. (223)

Braver Mann! Er schafft mir zu essen!
Will es ihm nie und nimmer vergessen!
Schade, dass ich ihn nicht küssen kann!
Denn ich bin selbst dieser brave Mann. (228)

Mir träumt': ich bin der liebe Gott,
Und sitz im Himmel droben,
Und Englein sitzen um mich her,
Die meine Verse loben.

. . . . . .

Doch Langeweile plagt mich sehr,
Ich wollt ich wär auf Erden,
Und wär' ich nicht der liebe Gott,
Ich könnt' des Teufels werden. (230)

LXXVIII. „Selten habt Ihr mich verstanden,
Selten auch verstand ich Euch,
Aber wenn wir in Noth uns fanden
So verstanden wir uns gleich." (242)

Salamanka's Damen glühen,
Wenn er durch die Strassen schreitet,
Sporenklirrend, schnurrbart kräuselnd,
Und von Hunden stets begleitet. (244)

Der May ist da . . . . . .
Die . . . . . .
Die Männer ziehn die Mankieshosen an,
Und Sonntags prükt' mit goldnen Spiegelknöpfen.
Die Frauen kleiden sich in Unschuld weiss,
Jünglinge kräuseln sich den Frühlings schnurrbart. (250) ff.

Auf einem Throne sitzt der bleiche Gott,
Reisst sich vom Haupt die Kron', zerrauft sein Haar. (253)

. . . . Es ist eine alte Geschichte,
Doch bleibt sie immer neu;
Und wem sie just passiret,
Dem bricht das Herz entzwei. (138)

Und die armen Götter, oben am Himmel
Wandeln sie, qualvoll,
Trostlos unendliche Bahnen,
Und können nicht sterben,
Und schleppen mit sich
Ihr strahlendes Elend.
Ich aber der Mensch;
Der niedriggepflanzte, der Lod-beglückte,
Ich klage nicht länger. (305:)

Ich weiss es wohl, die Eiche muss erliegen,
Derweil das Rohr am Bach, durch schwankes Biegen,
In Wind und Wetter stehn bleibt, nach wie vor.
Doch sprich, wie weit bringt's wohl am End' solch Rohr?
Welch Glück! als ein Spazierstock dient's dem Stutzer,
Als Kleiderklopfer dient's dem Stiefelputzer. (92:)

(Fresco-Sonette an Christian S. :)

Aforyzm klasyczny.

Gdyby było rzeczą dowiedzioną, że piśmiennictwo bez wynalazku alfabetu rozrosnąćby się do dzisiejszej potęgi niemogło, w takim razie wdzięczność nasza dla wynalazcy alfabetu o tyle więcej byłaby uprawnioną, iż bez tego daru, złożonego przez niego na ołtarzu ludzkości, nietylko samo piśmiennictwo uważane jako całość, ale także i poszczególne jego gałęzie – jeśli się tak wyrazić wolno – niebyłyby tem czem są. –

Sincerum nihil est vas quod
infundes accipit.

Należy zwrócić Wielmożnemu Panu

Z tych odtrąca się za sprawunki jak rad

d° Szewcowi zapłacone

Oddaję reszte Wielmożnemu Panu

+ Do dziś dnia psychologowie uczucia
— to poeci. — (M. R.)

+ Wszyscy Byrona bohaterowie wyglądają
— na Włochów. (M. R.)

(: Adr. Krzyżanowski „Dawna Polska" str. 358 :) 120

„Do nadzwyczajnych należy zjawisk człowiek, który swojej wiary,
„choćby ta była najgorsza, nie ma za najlepszą. Wielkim
„tej prawdy dowodem są nasi Aryanie

121

Gens aeterna in qua nemo nascitur... —
Ama-ama — post morte nulla voluptas! —

Boileau.

Que me sert en effet qu'un admirateur fade
Vante mon embonpoint, si je me sens malade?

~~[illegible]~~

Kiedy duszę Bóg opłynie
Kryje smutek wdzięki świata
Pol (Obrazy z Życia i Podróży)

I tak mija życie całe
Z wielkich bólów pieśni małe
Pol (Obrazy z Życia i Podr[illegible]

~~[illegible]~~

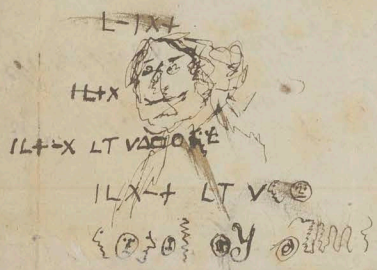

Rzeczywistość się pomału
Wświat przemienia ideały,
W sen ze srebra i kryształu:
Daj mi teraz marzeć daj!

Konstanty Gaszczyński
(„Przedświt." Str. 9)

Non autores sed rationum
momenta quaerenda sunt.
(Cicero.)

Wer den Dichter will verstehen,
Muss in Dichters Lande gehen.
(Goethe)

So feyert ihn! – Denn was dem Mann der Leben
Nur halb ertheilt, soll ganz die Nachwelt geben.
(Goethe) o Szyllerze.

Po tatarsku: (Obacz: Kolenati: „Bereisung Hocharmeniens u. Elisabethopols &c." Dresden 1858.

Papucie t.j. sandały = Babucz
Buty, ciżemki = dżesma
Suknia-wierzchnia = opończa = Japundża
Szerokie szarawary = ~~[illegible]~~ szalwar
Krótka strzelba, karabin = karabina (za winnych europ. [illegible] z tatar.)
Kos (Amsel) = kossala
Stimodlus = Berkut, Bjürkut
(Onomatop.) Kukułka = kukua, kukoe
Dosłu = czauka. | gęś = kas, chas. :)
Sturlut, czeczuga = czugoe
Człowiek = adam, kobieta = arwad

„Laudat Deum trinum
Bibit bonum vinum"

„Civitas Dei in quadro posita (: Apoc.)
Milton mówi o 4 granicznym państwie Bożym"

„Uwrogowanie
u Kiry?..."

Proza = część poezyi, która ma za przedmiot spostrzeżenia i rozbiór tego co nam się wydaje rzeczywistością być, rozbiór wypoetyzowanej rzeczywistości i prawdziwej, bez fantastycznej a rzeczywistej. Takiej bowiem dla nas niema gdyż nie istnieje, a dla nas rzeczywistość [illegible] która w poezyi może istnieć.

Na odludnej wyspie z jedynym tylko człowiekiem, a ten człowiek — warjat! . . . . .

A. z wdową po X. a Ojciec A. z córką X. żenią się albo też Pan E. z córką Pana T. a Pan T z córką Pana E.

— Nikt serca żelaznego mieć nie może, bo (ciężkie) — Gdyby kto miał serce żelazne to by bez niego albo (umarłby) bo by mu piersi całą rozstrzaskało serce wszystko

Ludzie są albo ludźmi serca (poddający się węzłowi, który związani nierozerwalnym węzłem z współbraćmi i z światem, egoiści w najmniejszym stopniu, poeci i nawet prorocy niejasno ale wiele wiedzący bez dociekania) albo ludźmi rozwagi (oddzielający się od związku którym stopniowego, lecz wciąż węzeł ten wzmacniający dociekający rzeczy i przyczyn, a przez to odrywane się i myślenie abstrakcyjne od związku którym związani (z [illegible]) wiedzący mało a jasno, a że niedowiarstwo [illegible] niczego nie wiedzący jasno i mniej mogący kochać bo...) i w najwyższym stopniu filozofowie. — Każdy człek mieszaniną tych dwóch kierunków ale zależy od tego w jakich stosunkach oba kierunki są w niem. — Zresztą ten stosunek może być u 2ch ludzi ten sam lecz u jednego kierunek każdy z osobna silniejszy niż u drugiego. — Czem bardziej oba kierunki w zgodzie i czem oba mocniejsze tem bardziej człek zasługuje na nazwę mędrca. — Więc wiemy mędrców?

— „Czyż nie pomyślałem że tam był [illegible]?" — wszak tam krew widziałem jedynego.

Słowiań (rwie – a jej rosną)
Bogu mi splotła z warkoczy swych łodzi kosz, – na morzu gdym zasnął i
drudzy mi jak to kołem ujrzałem że kosz z łoziny.

Nieby widzieć nie można, gdybyśmy niewidzieli naraz
kilka rzeczy, [illegible] części tego co widziemy. – Równie też
nieby myśleć nie można gdyby o kilku rzeczach naraz
nie myśleć. – Nieby nie istniało gdyby układem nie było.

Nie tylko ciału więzy narzucić można i niewolę, ale
i duchowi, bo [illegible] duch wolnym by był
zupełnie i niedo przymuszenia gdyby nie magnetyzm
zwierzęcy, – odkrycie Mesmera choć i Egypt [illegible]
i w życiu wciąż się używa o tem wiedział
n. p. [illegible] miłość

Ilias: Sinstrucknudus Tod; – usta zmarłego przymknąć;
marą objąłem rękami i z rąk mi wypłynęła, nie
oparłem się o piersi.

Herkules = moc [illegible] Hebe = młodość
Herkules = lud = wolność pod władzą słabego króla 12. robot. chętnie
Sisiphus = Filozofia. Tantal = Poezya.

Ixion?

Gdy słońce skrywa się za chmury – i cień znika wtedy
Niema cieniów tylko wtedy gdy jest jasność

1848/9

„uszczypnąć" kwiatek.

Wesele – wykwintne naprzeciw – noc
Pogrzeby. – dwuznaczne [illegible] – [illegible]
[illegible] – [illegible]

Poezje te zdaje mi się są dowodem że pozbycie się ~~tak~~ uczuć zwanych religijnemi nie pociąga za sobą zaprzeczenia w sobie uczuć szlachetnych mianowicie uczucia najwyższego: Miłości ludzi – i Poezji. Czyżby uczucie Miłości mogło mieć podstawę (na wyrażeniu) realną, rzeczywistą – czyżby mogło być Prawdą jeśliby słusznem było zdanie owych którzy twierdzą „że z ustaniem „wiary w Bóstwo co nagradza za cnotę a za występek karze ~~w nieśmiertelność duszy – wierną nagrodę~~ „~~lub karę~~ – ustać musiałaby wielka Miłość – gdyż nie mielibyśmy „rozumnej przyczyny aby kochać, – Kochanie bowiem połączone koniecznie „z ustawicznem poświęceniem i zaparciem siebie... A na cóż poświęcać „się jeśli nikt nie nagrodzi? na cóż strzedz się zbrodni jeśli nikt „nie ukarze? – Używać – ubiegać się za rozkoszą – to Mądrością wtedy –

[illegible] i/o tak każe Rozum

" Rozum wszelkie depce uczucie i wytępić je

" każe. Rozum wyłącza uczucie, to wróg ich najzawziętszy

Teologja nie roztrząsająca zasadniczych swych przypuszczeń, które za axiomata poczytuje – tak w dalszem zaciekaniu postępuje jak owa akademja uczonych, która badała przyczyny „faktu" przez kogoś podanego: „czemu ilość wody taż sama z rybami lub bez ryb pływających w niej w dodatku – jednako waży ....
– a nie zgłębiła czy tak jest w samej rzeczy. –

Znaczenie jednostek coraz słabsze: i historya taktyki to udowadnia. – Napady nieregularne (wszystko od osobistej siły i waleczności zależy) – regularne wojska (pierwsze w rozsadku rycerstwa...) – odkrycie prochu strzelniego (osobista waleczność pojedyńczego człowieka bardzo mało co znaczy)

Niegdyś waleczność jednego pojedyńczego rycerza mogła bardzo wiele pokonać, a dziś? jedna kulka którą tchórz wystrzeli unicestwi jego zapędy.

Obecnie pojedyńczy człowiek tylko siłą rozumu – geniuszem może wielkie mieć w świecie znaczenie [:] Ale z wznoszeniem się oświaty i możności dla każdego osiągnięcia nauk i stopnia stosownego i to znaczenie osłabnie, bo geniusze w przyszłości najwyższe nawet niebędą mogły tak gwałtownie działać na świat jak dawniej działały: będzie mniejszych talentów bez prawie liczby nie wypchną naprzód a geniusz o mało co. – Wodzów dobrych będzie wiele a środki średniowieczne fanatyzowania, żelaznego despotyzmu & moc swoją straci.

(:[: a więc masy im z własnej woli stają się podległemi)

Cóż będzie dawać przewagę? Ilość większa zręczniejsza jedność w działaniu [illegible] przejęcie się celem jednym które przy wyższym stopniu oświaty niebędzie wyjątkowem oddzieleniem wielkiem przez wodza.

Rozum coraz więcej ma znaczenia. – Niegdyś moc fizyczna i waleczność – później i chytrość – później rozum geniusz pojedyńczych ludzi – a teraz rozum ogólnym coraz większej liczby bo coraz więcej potrzeba dobrych wszystkich oficerów.... Niegdyś rozum wszystkich (który wybiorąc będą tego co najwięcej będzie miał rozumu) – Postęp.

Ilość wielka bytów słowiańskich wewnętrznej dobrej ich organizacyi zatem przewagi rozumu

Nędzy i często największy utalentowany poeta nie miał sposobności
i w skromnych nie był okolicznościach, nie mogąc wprowadzać w czyn
swego rozumu, który tak był zgłuszany brakiem oświaty u nas.
Dziś to o wiele mniej. –

(Nb. Porównaj i popraw: Obacz: Art. „Narodowości" i Notatkę
z „Hist. lit. w. XIX" Maur. Mochnackiego str. 5. :)

Wyobrażenie urojeńców o jakiejś nieziemskości geniuszów która im nieznanie zaginąć niedozwala i wszelkie trudności i przeszkody w rozwoju i dojściu do przeznaczonego celu da usunąć: — jest czczym wymysłem mającym ~~służyć~~ na celu zagrzanie jakieś, zelektryzowanie owych „geniuszów" do czynu, do zwalczania przeszkód na tę myśl że oni ją zwalczyć muszą jako „geniusze"... ~~[illegible]~~ Wymysł ten nawet ku swemu celu niesłuszny ba, jest mu nawet na przeszkodzie: — Wielu ludzi wierząc w to fatum mające niby rozumową przyczynę przy trudnościach w drodze stających tak rozumować będzie: „Jeślim geniuszem — to mnie trudności zwalczyć nie mogą. A jeśli nim nie jestem — daremne by były moje usiłowania" bo wszakże nikt pewnym tego nie jest na całym globie że jest „geniuszem". Tak więc owa Hypoteza o nieziemskości geniuszu zamiast ludzi do zwalczania trudów zagrzewać — raczej ich ~~[illegible]~~ sprężystość do czynu osłabia. — Zarzut mój słusznym by był i wtedy gdyby istotnie ta Hypoteza (która wiecznie Hypotezą pozostać musi:) była prawdziwą bo wtedy nawet i wielkie talenta niebędące geniuszami opadały by w energii wskutek powyższego rozumowania. — Lecz i owa Hypoteza jest fałszywą, niema bowiem ~~[illegible]~~ ale przepaści między stopniami rozumów ludzkich, ani między szczeblami ich uzdolnień. — Wszak nawet owi filozofowie-urojeńcy przypuszczają „nie frequentativisches Genie" co ma pośredniczyć między „wielkim talentem" a „geniuszem." — A ja wyrzekam śmiało: są wielkie, niepojęte (dla mniejszych talentów) talenta ale geniuszy — niema. — Przejdźmy dowody filozofów-urojeńców ~~[illegible]~~ wyspekulowane gwoli tej hypotezie:

Wasserlehre, Verschanzungskunst

voranzugehen

Gdy niemamy stałego zatrudnienia
to i najmniejszej rzeczy zrobić nam
się nie chce. – MM. Bogaci i Ubodzy
Grudzień Marca

Ciemnictwo Dzieci
Próżniactwo
a nie odwrotnie

Naród bez narodowości – ciało bez kości
nic go nie trzyma w spójni – rozbić się może –
pokrajać go można bez oporu. – Ojczyzna –
Wolność – Niepodległość – to tylko dla ~~[illegible]~~ jego
stan wygodny w którym byt dobry (człowieka) osiągnąć
można, spekulacje finansowe a przedsiębiorstwa
handlowe udają się. – Ameryka – W Belgji
podobieństwo. Narodowość Flamandzka coraz
się zawiera. –

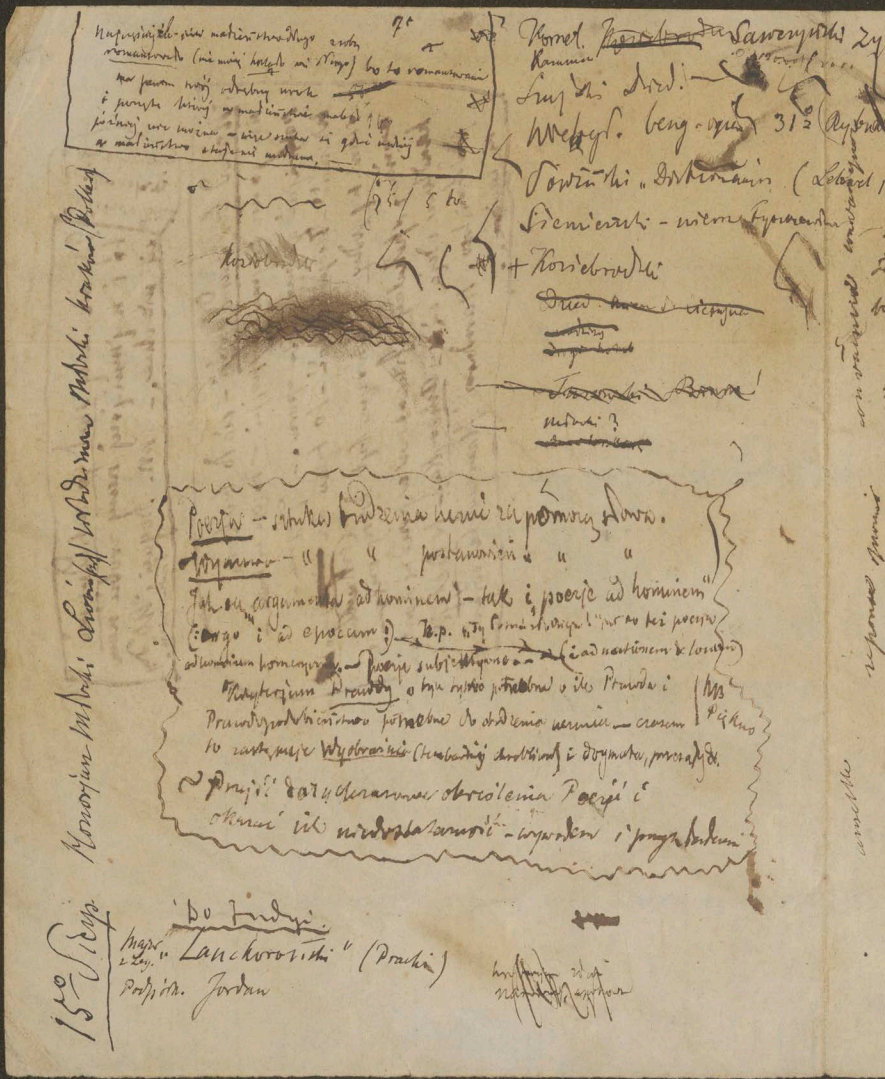

Zygmunt ~~Wood Wrota~~

Aluszero 1857

beur lond lądu

Sierp. 27 o 4tej po południu wyj. z Przem.
28 o 1szej po południu przyj. do Tar.
29 o 6tej rano przyjechałem do Kr.
30 przyjechali Dz. z Stępiny.
31 w Ludwinowie

Wrześ. 1 NB! o 3ciej popołudn. wyj. Mnie Dz. do Cieszyna.
2 wyjechałem z Krakowa o ½ 9 rano
3 o 6tej rano stanąłem w Berlinie wyjech. o 6½ wieczorem
4o o 4tej popołudniu stanąłem w Bruxeli
5o o 6tej popołudniu wyjechałem – o ½ do 10tej stanąłem w Ostendzie
6o pierwsza kąpiel w morzu.
9o środa (o)
10. czwartek (IV.)

Paźdz. 15 o ½ do 8 wiecz. z Ostendy o 8 w Bruges
16 o 8 wiecz. z Brugo. o 10 w Gand

Potocki Bernard
Sruszczyński
Generałowa Kicka
Pa Łuszczewski Deotyma.
Xiążę Golicyn. – Hr. Sołtykowie
X. Radziwiłł i Xżna (żona Michałowa)
Kozłowski Włodzimierz. Em. z Turcji i Galicji
Komirowski Ex Towiańczyk z Poznańskiego
Pomiński Hr. z Wrześni z Pozn.
Borkowski Leon. Mniszek i żona!
Olizarowski – Senatorowie
Szajnocha
Dr. Gałęzowski
Kurnatowski Stobliński z Pozn.
(Kowalski Ap. Dulken Poseł
Biernacki Walter Scott
Taborowski
Turkułowa z Łowicza
Wawrzyńskiej z Wołynia
Łoski archeolog z Królestwa
Lesser malarz z Warsz.
Zakrzewski Wspól. Prac. "Gaz. Warsz."
Buszczyński
Krasiński Ludwik

Do Str. 5. „Literatury wieku XIX." przez Maur. Mochnackiego.

134

Zacierają się różnice charakterystyczne narodów: — idea ludzkości jednej, idea kosmopolityzmu coraz bardziej potężniej, wszędzie te same widoki i wyobrażenia — przenoszą się mniemania z jednego kraju do drugiego. — I toż nie jest postępem?

Mniej teraz geniuszów ogólnych niż dawniej, Mędrców w prawdziwym tego słowa znaczeniu — prawie niema .... są tylko Uczeni, to jest ludzie biegli i światli w pojedyńczych nauk gałęziach. — „Zdrobniały pojęcia"? — Fałsz! ludzki umysł taki jam jakim był zawsze, lecz nieprzebrane mnóstwo wiadomości doprowadziło do tego, iż ~~[illegible]~~ człowiek całej wiedzy jaką pojedyńczy /.

ludzkość obecnie posiada – objąć
małą miarką swego rozumu nie
zdoła. – Umiejętności w swym rozwoju
musiały się rozrosnąć w nieprzeliczone
konary i gałęzie. – A dla zgłębienia
dodzisiejszego stanu choć jednej takiej
gałęzi pojedynczy człowiek ~~[illegible]~~ mocen.
Ludzkość postępuje – już jej wiedza
i piśmiennik jej ~~[illegible]~~ (oświaty) nie zależy od
rozumu jednego wyższego nad braci
indywiduum, – z postępem jej
słabieje coraz bardziej władza pojedynczego
człowieka choćby nawet geniuszem był.
Na polu umiejętności teraz uwiecznić
można swe imię pracując li w jednej
gałęzi nauk – gdy dawniej można było być
Mędrcem i łączyć wszelką wiedzę ludzkości
w sobie. – Kiedyś Indywidua zupełnie
zniknęły z widowni dziejów – będą to
dzieje ludzkości prawdziwe – (literatury) bo ludzkość
sama czynną będzie wtedy. –
Jakteraz indywidua są świetlnemi punktami w dziejach
oświaty tak kiedyś będą umiejętności ~~[illegible]~~ jednej do drugiej
(wyższe rozjaśnienia się) (epokami)

M

NB. myśl o cierpieniu i o cierpiących przemawia niemiłym uczuciem
(: pomimo że zły może uczuwać pewną jakąś rozkosz – nie z tego że
które cierpi lecz najczęściej z tego że cel jego się ziścił zaszkodzenia komuś
lub że nie widzi szczęścia w kim innym którego sam łaknie a nie że
niemoże dostąpić ... Szczęśliwy bowiem w swej duszy szczęśliwy, pragnie aby
wszyscy szczęśliwymi się czuli [NB. Schillers] :) pamięć o cierpiących przez nas
jest tedy bardzo niemiłą tak jak niby poczucie własnej winy w doznawanem niemiłem
uczuciu i chęć przygłuszenia tego „Sumienia" NB. – Lecz uczucia
tego niemiłego może i musi w mniejszym stopniu doznać i każdy kochający
Ztąd cierpienia cnotliwych (: często fałszywie jako dowód głupstwa cnoty
cytowanych :) – nieodłączalność cierpienia od Miłości – ale przytem stan
spokoju ... –

(Bez foremne myśli)

Czemu z żalem spozieram na nocne ogniki
Błąkające się w oczeretach?
Czemu żalem mnie przejmie każdy wykrzyk dziki
Ale ciżby w szlachetnych podnietach?

Czy dlatego że ognik jak błyszczał tak zgaśnie
Wśród ~~[illegible]~~ północy ~~tej~~ bezgłośnie?
Czy dlatego że jako ognik ten, tak wołośnie
Taki wykrzyk w czyn nie urośnie?

Zkąd taki żal już ~~we mnie~~ ~~[illegible]~~ nie wiem – ale zawsze
Niedościgły opadający
Owoc z jabłoni obudza we mnie najkrwawsze
Role – Pol rozpaczy trzęsący.

1

W czem jest wartość narodowości?–

— ~~[illegible]~~ w tem, że bez niej niema obyczaju tego Anioła = Stróża Moralności, Cnoty.–

A gdyby wszystkie narody w jeden spłynęły i zlały się?

(Obacz: Mochnacki „Liter. Pol. w. XIX." str. 5.

— W zupełności stać się to nigdy nie może dla geogr: klimatycznych, i t. p. stosunków i różnic między ludźmi, ale ażeby to się stać mogło n. p. co do języka, literatury i t. p. = kierunku – to by dla oświaty w tem pozorna była korzyść że nowoczesna filologia tyle nam nauki absorbująca i zaprzątająca niepotrzebnie głowę – odpadła by. Ale dla postępu oświaty (w głąb – w dal – nie wszerz) nie dla szerzenia się jej – niekorzyść wielka.– Bo różność narodowości i języków – chroni ludzkość od jednostronności w myśleniu, rozumowaniu, pojmowaniu – a mianowicie w rzeczach filozofii gdzie nieledwie żaden wyraz abstrakcyę oznaczający jednego języka nie ma w drugim odpowiedniego ale tylko zbliżony.– Scholastycy i Niemcy – według wyrazów znajdujących się w ich językach dzielą władze umysłowe.– Tak, jakby każdy wyraz musiał mieć jakieś jasne, odrębne odpowiednie sobie pojęcie. ⁊

— ~~Pf.~~ Albert Weiss „Psych." na pozostałym określeniu wyrazów: znam Polaków, którzy utrzymują, że to, co skończone wyraz od tego co nieskończone – a że umysł nasz być jedynie obrazem swego w każdej chwili jest skończony w każdej chwili – tylko wrażenie nieskończony" i t. d. Powinniśmy różnicy w tych: Unendliche i Unvollständig = obie po polsku nieskończony.

136

Ludwik XIV. w nieszczęściu miał wyrzec (: pisze Alf. Karr:) : „Comme Dieu me traite! après ce que j'ai fait pour lui!" —

Aby być pośrednikiem Albo szczerze, gdyby to religijnym
= Albo zupełnie bezprzesądnym, to przekonanie to mój.
Dziś będzie ani 1. ani 2. — zatem powiedz że
upadkiem religii = Ludwik

Nie jest zdrowo przykrego gniewu:
„mieć się zawsze zupełnie na wodzy"
„być zawsze zupełnie Panem siebie"
ale dobrze: zawsze się nim stawać

Wszystko zdrowo

Uwagi i notaty Mieczysława Pawlikowskiego
do umowy o majątku teatrów w Krakowie

§. 2. zmienić: „ do końca maja " „ pracy do września "

§. 3. Wtedy w takim razie tylko dawałby przedstawienia różnego rodzaju, gdyby konieczność tego wymagała: (ciemno, trudności techniczne i t.p.). Poza tym wyraźnie postanowienie, że to przedstawienie o którym teatr będzie musiał, lub może dać więcej.
— Czemu koniecznie dawać nie wolno? - nawet matinée? - Czy o to Hotel Saint trwoli? — Inaczej obrazów t.p. a także zamknięcia

§.5. Wykreślić z tego §. tylko a.) z wyjątkiem
a.) zadaniom teatru, moralnemu stanowisku Kierownika, wymaganiom sceny" — to każdy kodeks może stoi „Wówczas należy mieć" — a „moralne stanowisko" wiele razem pokrywa się i obejmuje.

b.) Na tydzień przed przedstawieniem może komisja zmianie repertuar. Aby takiemu ustanowieniu o dobrym teatrze uczyniła mowy — a zbiera d.) uniemożliwiają wprowadzenie aby te przerwały ustanowi przedstawieniem repertuaru na dłuższy czas. — Komisja ustanowi zakaz teatr nadawany przez pewien czas, ustanowi zakaz. Może zapytać, co jego ustanowi przyczyna, aby grano to a t.p.

c) Zastrzega się i „ inne dzienne dnia " i „ inny repertuar - Nikt innej komisyjny go nakazu

d.) ustanowi na piśmie, tak jak w §. 3.? aby utrudnić ?

e.) to nie na piśmie

f.) „ wyjątkowo nagłych wypadkach." ciężko brzmi. - Jeśli mianowicie brak Kierownika, to zwykły zastępca — jaki ja. To to ciężko wyjaśnia

Jako pierwszy Dyrektor repertuar, zarządza komisyjna sztuki do wystawienia — Kto brakuje czytać ?

Tak jako przy konkursach. - Potem odmowa, nie odmówiono jednego.

Leżeli więc komisja ułoży repertuar a Dyrektor będzie obowiązany grać go, jeśli, gdy personalia temu sprzeciwi nie pomieszczą dwa jeśli pewnego inne repertuar nie grać sztuki

wyk. wreszcie tylko ale d.) ale z ograniczeniem „ chwilowych " to to nie potrzeba

§. 7. b.) poradzą artyści co trud pewnej zasługuje bez nie reduce: od dyrektora, publiczności i komisji. - Angażowanie artystów drogą konkurencji artystów; konkurencja teatrów; klasyfikacja artystów gorsi", konkurencja Dyrektorów o dobrych. Te trzeba z dwóch względów a nie angażować z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez takiej komisyjny „ inne zadatek.

c) odmowi

d.) Także ale w Wiedniu porównać dla o artystę, wynagrodzenie. Co innego w Grazu.

§.8. „ Pożądanej osoby, która stanęła dowody wrodzonego " wiec tylko stanęły reżyserii mogą być, zależy mowy. Czy mają z teatrów pracujących? A przy? te brak ich stawiać dobrej zasady? — Cały §. opuścić, bo to leży w interesie Dyrekcyi aby był jak najlepszy reżyser. A tak który być może — Słowem tego §. wiadomości komisyjny będzie mianować reżysera.

§. 9. Uniemożliwi, aby repertuar należy od komisyjny, to Dyrektor ustalenia zawsze stanowczej umowy z żadnym artystą zrobić nie może. (§. takie §. 28.

wyk. §. 10. Stylizacyjne nowiem.

§.10. Jako instytucja dziennej najlepiej to ubezpieczenie aby artyści grali dobrze.
§.11. Zagrożenie komisyjny tylko kwalifikuje sprawy — Ciągle trzeba zastrzegać ius Functionis, uprawnienia ich o powołaniu etc. Są które to takie, to dążyć stanowi zyski.

Sprawozdań" albo a.) z b.) i c.) - „nie mogą przewyższać" albo „mogą być przewyższone"

§. 15. Wn. Dodać: „Przedstawiciele po zasadzie zwierzchniej winny otaczać się godnością urzędową i władzy i obejmować widownia uroczyste."

§. 16. Wn. opuścić f. Uroczyste, boża wystawa. — Uroczyste jeśli będą dane, należą być tylko imienne, których wskazanie nie wolno innym osobom. Co do tego należy wyraźnie oznaczyć dla kogo one ma służyć.

§. 19. Wn. Czemu dziennikarze nie ma sami wyjaśniać z bezpośrednio? Dodać te zwrotki dotyczy tylko tej części krzesła instytucji wskazuje a nie instytucjami, instytucjami i t.p. nie daj Boże hubanami. - Wn, przedstawiciele wydawnictw, wydania urzędowych mowy sprawozdania z bibuły, komisja ma prawo radzić zmiany dziennika bibuły

§. 20. Wn (b.c.) nowatorska) — Wn a.) opuścić w wypadku ratyfikacji, zamiast dotyczy i mieli - dać: „stanowią" Wn. mieli lat na 1200 = 7200. To rat zasiele.
„w należycie wykonanie wypowiedzeniem zbiorowego Teatralnego" opuścić
„wraz ze wszystkimi gminy" opuścić
c.) opuścić.
czy mamy być „wykonane"? Należy kupić nie mówi?

Wn. (b.c.) „czysty dochód"? Co to jest? czy z odjęciem dzierżawy gaży i t.p. (± 2400 - 3200 - koszt z 600 zł.)

§. 20. Warunek wieczystości zakresu przedstawień, który musi wypełniać wskazówkę na przyznanie teatru, obejmuje cyfrę wydatków na cele sceny teatralnej a więc obejmuje poziom artystyczny teatru. - Wn. opuścić. ebbinez a.) b.) c.) d.) Wn - a warunki zatrzymania, oznaczeni z góry dnia wybitnych to przedstawienia mają wiecowy być zabrane z przyjemności ustanowień, że wybór takiego widowiska ma być oznaczony na miesiąc naprzód oznajmiony. - „z repertuaru artystycznego kwartału" (już lepiej przyszłego) a więc bardzo może to być sztuka intrygi, dramaty dziejowe, comedie obyczajowe, n.p. z autorów ordnar obniżanie umysłu. — Rozdawanie ról wtych trzech wiecowych sztuk komisyjne teatralne, to istna saturnalia

Dla Tow. Dobroczynności: bal dla ubogich, tegoż teatru bowiem dziedzic przedstawienia, od biletów.

Wn. ~~Rozdawanie nierobotne na bale~~

§. 28. Niemożliwy Fakt jak §. 9. jeśli zatwierdzanie repertuaru bardzo prawem komisyjnej

§. 29. Wn. Dodać: „Wolno nam wyraźnie dawać przedstawienia na bardzo krótkie wiecowe wszystkie ~~wiecowe~~ bijące z bieżenia.

§ 31. do ell. a.) dodać: Wg. Technik i Kierownik Dziecinca rodzaju oświetlenia elektrycznego sceny i przedstawienia, podlega bezpośrednio Dziecinnemu Teatru, który is odpowiada wobec norm gminy miasta wszystkie inne komórki.

§. 32. Przy § 31. „utrzymanie i ruch całego urządzenia elektrycznego należeć będzie do gminy" a przy § 33 „Wydatki dotyczące oświetlenia widowni teatru oraz dziecinca, oświetlenie na Dobrym stanie utrzymywać a w miejsce zużytych nowe dostarczyć". Jest to sprzeczność. – ~~Do~~
ell. c) „Wydatki, które zużyte nie mogą wypowiadać może" – powinno być „o które wystarczyć."

§. 38. (47) Monstrualne! – Wg. Dzienni Miejscowości urządzenie teatru przez pewien czas
przez lub
Gminę i oświetlenie elementarne wydatków lub zarządzenie widowni, odpowiada
natomiast cały obowiązki Dziecinca ~~odpowiada~~ utrzymuje § 1. i 20. (utrzymanie czynsz 1200 i
opracowanie wnętrz dekoracji i mebli) podług § 41 ~~dochodzenia~~ ell. g.) (na
stałe pobierne, personal Dyrekcji § 8. = 3000 zł.) a gmina stałe pobiera gaży artystom
Wg wobec trzymania pomieszczenia tego §. wreszcie ich Dziecinca wynagrodzenia nawet za zaświadczenie
wobec §. 45. strona garderoby

§ 41. wobec § 33 dochodzący Dziecinca oświetlenie, wobec § 34. ogrzewanie teatr wobec
oświetlenie umowy, wobec § 41. all. c.) utrzymywać porządek i bezpieczeństwo – jest
zatem odpowiedzialnym, na personal ~~pobiera~~ pobiera tej pracy gminie 3000 zł. a
jakoż dominacja tego personalu za którego działalność on jest
odpowiedzialnym, obciąży gminie.

§. 42. Monstrualne! prawo należytania gotowizny 10 ... 50 za wprowadzenie
pewnych obrzędy instrumentalnych

§. 45. Brakie spalenia inwentarza – Dziecinca nawet całą sumą asekurowana, wynagradzać nie może.

§. 46. Monstrualne! Jeżeliby gra artystki była wadliwą, ~~a nawet~~ lub pełny artyści (muzycy na wesołej
komunii) byli niezdolni lub chorzy Dziecinca (obrzędy reprezentacja
akceptowanego przez komisję) byli niezdyspozycyjne, może gminie rozwiązać umowę,
artystycznie z komisją wszelkich pretensyjności nakazu i niedyspozycyjności Dziecinca

143

Adres własny

korzyści
wzbogacenie inwentarza
rządu

niekorzyści
ryzyko
finansowe
moralne

Dzierżawa

NB. Jedyny interes dla spekulanta: nie dopełnić żadnych warunków, ma rok zebrać dochodu ± 20000 i oddać kaucję na pastwę a tak się zresztą urządzić aby go nie było na czem poszukiwać.

Dajmy na to że rekreator będzie p. Jakubowski. To wszystko on będzie robił. To drugi syndykat. Jak syndykat mają Orzechowie. Zajęcie przyjemny nie mało, czy ~~dać Tow. korzyści jako~~ ma nie to zajęcie opłacić i choć takie korzyści da się syndykat w kasie — ja wiem

wielka część §§ przepisana z kontraktu w Grazu

…u wiekowego rozwoju, …została nagle „oktrojowaną“, i to w kilka miesięcy po ogłoszeniu pamiętnego dyplomu październikowego (1860), który się opierał na odmiennych, federalistycznych zasadach. To też zawieszenie tej konstytucyi, która wtedy nie była jeszcze niczem innem, jak programem pewnego stronnictwa (centralistycznego), nie mogło wcale uchodzić za coś nadzwyczajnego i niesłychanego. Jakoż niewątpliwie patent Belcredi'ego z 20 września 1860 r., zawieszający konstytucyę lutową i otwierający drogę do pozaparlamentarnego porozumienia się wszystkich narodów, wśród bardzo przeważnej części ludności całej monarchii obudził najszczersze zadowolenie. Na nieszczęście, wojna niemiecka przerwała tę pożyteczną pracę około reorganizacyi monarchii. Wojna ta, logiczne następstwo wielkoniemieckiej polityki Schmerlinga,

czących prz… że i tak opozycya oskarża … szanie się do polityki we… niewątpliwie główny powód … sekretu. Atoli opowiadanie p. Beusta … najprzód wielką tajemniczość przy zamia…aniu gabinetu hr. Hohenwarta, a powtóre to, że kanclerz odrazu uważał tę zmianę za złowrogą … siebie. Ztąd poszło, że potem nowemu gabine…wi stawiał największe przeszkody, o czem szero…o się rozwodzi w „Pamiętnikach.“ W szerszych …aś kołach niemieckich, tem łatwiej było obudzi… najprzesadniejsze obawy, ponieważ hrabia Hoh…nwart nie miał przedtem sposobności zaznaczyć …dobitnie swych przekonań i celów politycznych.

To wszystko dostatecznie tłóma…zy nadzwyczajne przeszkody, na jakie hr. Hohenwart napotkał w tem krótkiem urzędowaniu. Na …prawdę namię-

…przewodnictwo senatu, …otwiera właściwie nowych horyzontów i nie obejmuje nowego politycznego programu, ale jest w każdym razie charakterystyczna z powodu niewątpliwie umiarkowanego nastroju, jaki w niej przeważa. Nie znajdujemy w niej zwykłych wycieczek przeciwko „wrogom rzeczypospolitej“, ani zużytych frazesów o „reakcyi i klerykalizmie“, przeciwnie Ferry wyraźnie oświadczył, że rzeczpospolita powinna być dla wszystkich otwarta, gdyż nie jest ona własnością jednego tylko stronnictwa lub jednej tylko grupy. W ten sposób prezydent senatu wyciągnął dłoń pojednania do tych konserwatystów, którzy, uznając istniejącą formę rządu, opuścili grunt zasadniczej opozycyi i żądają, aby ich przypuszczono do udziału w pracy około dobra kraju. Tem oświadczeniem wyróżnił się Ferry pomiędzy opor-

…mniejszej wa…ności.

Jako wstęp …do powsze…borów toczy się w Serbii ciągle jeszcze za…ięta walka pomiędzy liberałami i radykalistami … przewagę w zarządach gminnych. Wskutek s…czególnych stosunków, istniejących w Serbii, stronnictwo, które ma większość w radach gminnych, …może liczyć niemal na pewną większość w skupczynie; rady bowiem gminne odgrywają decydującą rolę podczas wyborów. Wszystkie formalności, połączone z aktem wyborczym, są nadzorowane przez członków rady gminnej, którzy bardzo łatwo mogą za pomocą różnych sztuczek wyzyskać ten przywilej na korzyść swego stronnictwa. Prócz tego rady gminne układają listy wyborcze i mogą je prostować według własnego upodobania, nawet bezpośrednio przed głosowaniem. W ten sposób stronnictwo, posiada-

…oraz domaga się, aby …cej pominięto wszelkie uciążliwe formalności. Mowca podniósł dalej konieczność obniżenia cen soli kuchennej, która w pożywieniu klas niższych ma niemałe znaczenie, a popierając swoje wywody, przedstawił zły stan sanitarnych stosunków we wschodnich prowincyach państwa. Zwróciwszy następnie uwagę na utrudnienia przy zakupnie kainitu, wywołane warunkiem zaopatrzonego w stempel podania, wniósł mowca w końcu kilka odnośnych rezolucyj, między innemi rezolucyę, wzywającą rząd do spiesznego wykonania postanowienia, powziętego już w roku przeszłym w sprawie połączenia kolejowego między salinami w Kałuszu a stacyą kolejową. (Oklaski).

Dep. Suess wyraża na wstępie zupełną zgodę z zapatrywaniami dep. Wielowieyskiego. Dla kraju,

Projekt umowy o najem teatru w Krakowie.

Wymiatano temi czasy pajęczynę z zapomnianej szafy biblioteki teatru krakowskiego. Z pod warstwy wydobyty egzemplarz manuskryptu zwrócono mi darem. — Była to sztuka, dana w roku 1843 za pośrednictwem kolegi, później sławnego kaznodziei, entreprenerowi Chełchowskiemu. Zapomniany grzech młodzieńczego pióra rozbudził uśpione wspomnienia z tylu dziesiątek lat obserwacyi nad sceną krakowską. — Sumienie pisarskie okazało się czystem, bo pióro nie kusiło się więcej o karmienie publiki ladajaką strawą, lecz zwróciło się do studyowania warunków życia naszej sceny.

Badania te wywiodły niezbity pewnik ten:

1) Że scena krakowska nigdy nie była i nie będzie dla entreprenera miną złotodajną.

2) Że scena tutejsza, jak długo nie była krępowaną opieką władz, przodowała innym co do oryginalnego repertuaru, a przez to wyrabiała szybko, uzdolnionych artystów, którzy od czasu do czasu osiedlali się to we Lwowie, to w Warszawie.

3) Że utrzymanie sceny na wysokości wyrobionego znawstwa publiki wymaga ze strony gminy zarówno ofiar pieniężnych, jako i wyrozumiałości względem entrepryzy.

Tę zasadę wypowiedziawszy, zastanawiam się nad świeżo rozesłanym radcom miejskim projektem o wynajem teatru krakowskiego.

Jest to już drugi projekt. Pierwszy roztrząsano na Radzie przy końcu ubiegłego roku. — Obecny nie doznał zmian zasadniczych. Ma on 52 paragrafów, dawny miał ich 53. Układany przez prawnika, odznacza się ścisłością … przezornością. Zwięzły, bezwzględny, o korzyść …miny troskliwy. Ta troska sprawiła, że dobro …miny dominuje. Interes przedsiębiorcy schodzi na drugi plan. Niema równomierności. Sądzę, że pomyślny rozwój teatru wymagał i teraz i bezinte…esownej pieczy i dalszej ofiarności ze strony mia…a. To są konsekwencye wystawienia kosztown…go budynku.

Dobro sceny mając na pieczy, …obrażałem sobie umowę odmienniej. Chciałbym …, aby polegała na wzajemnem zaufaniu i na w…jemnej swobodzie postępowania. Ograniczanie s…obody zarobku, nieustanne wglądanie do kieszeni przedsiębiorcy, nie licuje z przeznaczeniem świą…yni sztuki. Jedno tylko ograniczenie, jednę kontrolę wyobrażałem sobie ścisłą i bezwzględną, t… jest to, czego chce Sejm i Wydział krajowy. …ragnąłem, aby prawdziwi znawcy przestrzegali …godności widowisk, aby w tym kierunku szli … przedsiębiorcą rękę w rękę, dając mu rady, wskazówki, pospólnie układając repertuar, choćby…nieraz doradzając obsadę i uczestnicząc nawet …przy próbach wystawienia dzieł klasycznych, wy…agających teoretycznych wiadomości. Przenosiłem się myślą w owe czasy, kiedy Zygmunt Ant. Helcel był świe…cznikiem komisyi znawców, kiedy …estetyk Józef Kremer udzielał rad, jak wystawić *Dziewicę Orleańską*. Słowem, wyobrażałem sobie współudział życzliwości, znawstwa estetyków, dźwigających sztukę dramatyczną, z dobrą wolą … z zaufaniem w dobre chęci entreprenera. Tymczasem w całym projekcie niema tego zasadniczego, dla dobra sztuki nieodzownego kierunku. Projekt przemilcza o znawcach, nie zna ich, zna tylko kontrolorów kieszeni. Stwierdzam to z przykrością, że z projektu prześwieca (zdaje mi się) …co innego, niż wymaga tego natura przedmiotu, …wzniosłe zadanie sztuki. — Mieliśmy gmach te…tralny zły, ale miewaliśmy entreprenerów znako…itych. Znakomitymi byli dlatego, że nikt ich dobrej woli nie podejrzywał, że nic ich nie krępowało. Rząd Rzeczypospolitej, jako i późniejszy, dawał gmach, dopłacał jeszcze znaczną zapomogę, a nie wtrącał się w zarząd gmachu i sceny. Tylko znawcy byli kontrolą i życzliwą radą. I było z tem dobrze, bo ambicya entreprenerów zmuszała ich do starania się o moralne i materyalne powodzenie, a powodzenia niema, jeżeli niema dbałości o maszynę sceniczną. Gdyby entrepryzę krępowały paragrafy, doznałaby tego losu, jakiego doznają dzieci w powijakach.

Nowy projekt umowy stwarza siedm krzeseł dla komisyi teatralnej i dwa krzesła dla urzędników Magistratu. Dziewięciu opiekunów strzeże każdego kroku entreprenera. Nad czem ci dziewięciu radzić będą, jest dla mnie niepojętem. Dotąd ze strony miasta tylko dwóch urzędników miało krzesła, a i tym wnet sprzykrzył się obowiązek pilnego i bezczynnego uczęszczania, pomimo, że wyręczali się rozmaitymi zastępcami miejskimi. Za pracę bezpłatnego zasiadywania w krzesłach żądali dyet od entrepryzy. Gmina wymierzyła dyety, dopiero wyższa instancya je zniosła.

Jeżeli dwóch nie miało ochoty spełniać obowiązku, jakże go spełniać będzie dziewięciu? Nie tak to łatwo wyszukać sumiennych członków komisyi. Nieraz dobre chęci nie starczą, nieraz domowe zajęcia nie dozwalają, a co gorsza, nieznajomość rzeczy utrudni rozwój sztuki.

Praktyka dzisiejszej komisyi znawców, jak i komitetu, który istniał lat temu pięćdziesiąt, wykazuje, że jest niesłychanie trudno wynaleść choćby cztery osoby, któreby rozumiały, chciały i umiały sumiennie spełniać obowiązek znawstwa i nadzoru. Z początku bawi nowość, ale rychło ostyga ochota, inne zajęcia wieczorne odrywają od służby dla teatru, zwłaszcza wówczas, gdy sztuki są powtarzane lub niezabawne.

Czterej wybrani znawcy powinni mieć lożę, a nie krzesła. Tylko w tej formie możliwem jest urzędowanie komisyi podczas przedstawień. Członek komisyi może, nie przeszkadzając widzom, każdej chwili wejść i wyjść w ciągu widowiska; członkowie mogą komunikować sobie spostrzeżenia podczas gry i wydawać polecenia za kulisy, nie zwracając uwagi publiczności na siebie. Co najważniejsza, loży komisyi nie będą zabierać niepowołani, gratisowi amatorowie, gdy z krzesłami uprzywilejowanemi wydarza się zbyt często, że je zasiadają mianowicie na dalszych przedstawieniach przyjaciele, a nawet przyjaciółki osób uprzywilejowanych, co dzieje się ze szkodą funduszu teatralnego.

Powtarzam, że wystarcza tylko czterech członków mianować, a i tych trzeba ściśle zobowiązać do pełnienia swoich czynności, ściśle kontrolować od czasu do czasu, czy wywiązują się z zadania, leniwców usuwać, bo inaczej komisyą będzie jeden, a najwięcej dwóch członków, a jeżeli który okaże się zbyt energicznym, gotowa wybuchnąć wojna domowa, ze szkodą sztuki i sceny.

Komisyi teatralnej prawa, według projektu, są tak rozległe, tak wkraczające w zakres entrepryzy, że trudno przypuścić, aby machina teatralna funkcyonowała spokojnie.

Entrepryza teatralna jest traktowaną bezwzględniej, niż każda inna dzierżawa. — Sądzę, że powinno być wprost przeciwnie. Właściwie przedsiębiorca nie bierze w najem teatru, lecz miasto wybiera przedsiębiorcę dla teatru; inaczej mówiąc, nie przedsiębiorca powinien starać się o teatr, lecz teatr powinien starać się o przedsiębiorcę. Dlatego podstawą umowy powinno być przekonanie, że przedsiębiorca bierze teatr dla podniesienia sztuki, a w konsekwencyi tego wypływać winny tylko moralne korzyści dla miasta, a nigdy materyalne.

Projekt umowy od początku do końca stara się przedsiębiorcę skrępować zastrzeżeniami, tak, iżby właściwie nie on sprawował rządy, lecz Rada miasta za pośrednictwem jakiejś sekcyi miejskiej teatralnej, przeobrażonej w komisyą.

Komisya ta, mająca nie znawców, lecz administratorów, tak niepomiernie liczna, ze sceną i dramaturgią nieobznajomiona, machina ciężka, skomplikowana, ma obowiązek czuwać: nad gmachem, nad repertuarem (§ 5), wyborem artystów i ich gażą (§ 7), reżyserem (§ 8), występami adeptów (§ 10), uczeniem się ról (§ 11), cenami miejsc (§ 15), dekoracyami i meblami (§ 20), urządzeniem trzech przedstawień na benefis gminy (§ 23), nawet nad obsadą ról w tych benefisach, wypłatą pensyi personalowi (§ 24), dawaniem urlopu entrepryzie (§ 27), przedstawieniami obcych kompanij (§ 28), inwentarzem i jego przyrostem (§ 30), temperaturą gmachu i porą ogrzewania go (§ 34), utrzymaniem w czystości korytarzy i pewnych miejsc (§ 35), wglądaniem w księgi rachunkowe entrepryzy i braniem z nich odpisów (§ 40), czuwaniem nad wykonaniem zobowiązań z umowy (tu pomoczniczo i urzędnicy Magistratu mają prawo swoje trzy grosze wtrącać), dawaniem entrepryzie poleceń na piśmie (§ 41), nakładaniem grzywien na entrepryzę (§ 42), zajmowaniem się kaucyą entreprenera (§ 44), oznaczaniem wysokości asekuracyi sprzętów i dekoracyj (§ 45), prowadzeniem dzierżawy teatru na rzecz gminy, a na ryzyko Entrepryzy (§ 46).

Zestawiłem prawa i obowiązki komisyi teatralnej, rozrzucone w różnych paragrafach projektu. Jest ich liczba niemała, a ich ścisłe wykonywanie wymagałoby i znawstwa specyalnego i pilności, pisaniny i poświęcenia, wiele czasu. Zdaje mi się jednak wadliwem to, że źródło tej komisyi nigdzie nieodsłonięte. — Są wskazówki domysłowe, iż to ma być zarazem jakaś niby ko…

…czy majątek, p…
…wało się jej, że wygrała
główny los — i odwieziono ją do szpitala obłą…

…Towarzystwa w czasie od
1 stycznia … grudnia 189. roku, udziela

nie należy.
Na wniosek syndyka Towarzystwa Dr. Skalkowskiego uchwalono wprowadzić odpowiednie

…z dziedziny
…cesnej.
— … na cześć Zygmunta Krasiń-

— **Budowa nowego** …
się w dniu 26 z. m. Będzie to teatr im. Raim…
a stanie na Wallgasse opodal linii Mariahilf.

misya znawców, skoro oceniać ma grę aktorów i rozpoznawać wartość repertuaru. — Kto ją mianuje, czy sama tylko gmina? Czy komisya miejska ma funkcyonować niezależnie obok komisyi przez Wydział naznaczonej? Po co dalej to drobnostkowe wyliczanie praw i obowiązków komisyi w projekcie kontraktu? To należy nie do kontraktu, ale do instrukcyi dla komitetu teatralnego, która powinna być jednocześnie z kontraktem wygotowaną i udzieloną do wiadomości kandydatom entreprenerom. Takiej instrukcyi wzór bardzo praktyczny, bo już wypróbowany, podaje uchwała Senatu rządzącego z dnia 5-go kwietnia 1845 roku. — Jest ona krótka, ale wystarczająca. Zaletę jej tworzylo to, że komplet komitetu teatralnego stanowiło trzech członków, a równość głosów rozstrzygał prezydujący.

W dzisiejszym projekcie owa komisya teatralna z osób siedmiu, otwarcie mówiąc, zgoła niepotrzebna. Wszystkie jej prawa i obowiązki można śmiało przelać na komitet znawców. Dozór bezpośredni i codzienny nad gmachem zapewne mieć będą ci dwaj urzędnicy Magistratu, którzy dostaną bezpłatne krzesła, bo inaczej nie można sobie wyobrazić tego obdarowania.

Czterej komitetowi znawcy, obrani pospólnie z Wydziałem krajowym dadzą sobie radę z entrepryzą. Ich zadaniem powinno być przedewszystkiem nieutrudnianie pozycyi entreprenera, ale ułatwianie mu działań. Życzliwość i pojednawczość powinna być hasłem komitetu, a nie podejrzliwość i sprawowanie drugich rządów obok niego. Trzeba bowiem postawić sobie z góry zasadę, że gmina wybiera entreprenera, któremu bezwarunkowo ufa i wierzy, że on tak jak i gmina, pragnie podniesienia sztuki i zadowolenia publiczności.

Z tego, co powiedziałem, wynika, że, zdaniem mojem, komisya teatralna z nieokreślonem swojem znaczeniem, z gromadą aż siedmiu dozorców i kontrolorów jest bezwarunkowo szkodliwa i że właściwą będzie i naturze artystycznej instytucyi odpowiednią jedynie tylko komisya znawców i to ograniczona jak najskromniejszą liczbą osób. Ci nie będą zaglądać do ksiąg rachunkowych, ale będą pospólnie pracować z entrepryzą i ochotnie dzielić te trudy, które wiodą do zadowolenia ogółu.

Proponowana projektem rozległość władzy komisyi wytworzyć może dziwny stosunek. Entreprener, biorąc ściśle, będzie tylko funkcyonaryuszem Rady miejskiej. Władza jego tylko illuzoryczna, bo takiego kierownika ani aktorowie szanować nie będą, ani tem mniej służba pomocnicza i personal foyer i bufetów, bo jednych i drugich przyjmuje samo miasto (§ 19 i 41). Mimo czego, entreprener za ten personal sobie narzucony jest odpowiedzialny (§ 31). Funkcyonować zatem będą trzy władze: entreprener, komisya i dwaj urzędnicy magistratu. Skoro starcia wywiążą się, kto będzie godzić i jednoczyć? Straci na tem i entreprener i sztuka i publiczność.

Projekt umowy wyobraża sobie entreprenera, jako dzierżawcę, tak, jak jest dzierżawca dóbr, myta, lub propinacyi. Otóż prawne pojecie tego, sądzę, że jest mylnem. Po pierwsze, nie jest to dzierżawa, ale najem. W duchu języka polskiego, wyrażenie prawnicze subtelniejszem być powinno. Widno to z projektu, który nie chce znać entreprenera, lecz zna wyłącznie dzierżawcę.

Entreprener nie dzierżawi gmachu, lecz najmuje salę widowisk. Gmach dzierży miasto i jest jego samowładnym panem. Dlatego to entreprener może być tylko lokatorem gmachu, ale nie wolno mu w nim nic przeistaczać, nieledwie nawet wbić gwoździa bez wiedzy gminy. Dzierżawcy prawa są daleko rozleglejsze: on może przerabiać, dodawać lub ujmować, byleby po upływie dzierżawy oddał przedmiot w tym stanie, w jakim go odebrał.

Tak zapatrując się na przedsiębiorstwo, nie dziwię się drobiazgowym ograniczeniom, które poczynił projekt umowy. Nie pojmowałbym, gdyby ono było dzierżawą.

Przedsiębiorca zatem zobowiązuje się względem miasta dawać widowiska w budynku miejskim, ale nie dzierżawić budynku. Piecza o utrzymanie budynku w dobrym stanie powinna być zadaniem miasta i miasto winno być odpowiedzialnem, gdyby zpowodu budynku zachodziły przeszkody w dawaniu widowisk. Więc za wadliwe urządzenie pieców, wodociągów, maszyneryi, za niedostateczne oświecenie, odpowiada miasto. Za przerwy widowisk z tej racyi, powinno straty wynagradzać, a wszelkie reperacye wadliwych urządzeń nie mogą iść na rachunek entreprzyzy.

To są naturalne następstwa niewypuszczania z rąk swoich administracyi gmachu.

Projekt umowy nie może pogodzić się z myślą, iżby ktoś inny, nie miasto, administrowało. Ztąd poszły: § 19, że foyer i bufety wynajmuje gmina; § 35, że oświetlenia elektrycznego dostarcza gmina, po $1^1/_2$ centa od godziny z osobliwem dla entreprenera (nieprzyjmowalnem) zastrzeżeniem: że dostarczy w ilości, jaką jej zakład wyprodukować może; § 41, że personal oświetlenia, ogrzewania, wentylacyi i porządku w teatrze, jest dostarczany przez gminę za ryczałtową opłatą ze strony etreprenera. Wobec tego, mimo zastrzeżenia § 31, że entreprener odpowiada za szkody, zrządzone przez personal teatralny lub służbę, tenże entreprener będzie miał prawnie powód do sporu o wynagrodzenie przeciw gminie, jeżeli nie będzie dostatecznej ilości światła elektrycznego, jeżeli bufety będą złe i zanieczyszczające gmach, jeżeli służba, najmowana przez gminę nie będzie pilną, posłuszną, jeżeli będzie niszczyć meble i dekoracye. Na cóż więc kłaść zdrową głowę pod ewangelię. Raz niech gmina całe odium złoży na entreprenera, inaczej słusznie ona ponosić będzie koszta wtrącania się do administracyi.

Biorący entrepryzę podejmuje pracę w dwóch kierunkach: raz w kierunku podniesienia godności sztuki, drugi raz w kierunku pokrycia wyłożonych kosztów. Aby dopiąć jednego i drugiego celu, musi mieć ręce swobodne.

Tej swobody nie osiągnie, jeżeli projekt umowy przejdzie w całości. Miasto nie wybierze przedsiębiorcy, jakiego publiczność domaga się wobec nowego, wspaniałego, nawet zbytkowego gmachu.

Przedsiębiorcy teatru są trojakiego kalibru. Jedni, jakimi byli Kluszewski, Mieroszewski, Meciszewski i Skorupka, którzy brali teatr nie dla zysku, lecz z zamiłowania, aby pokazać, co można z teatru wytworzyć. Tym o dochody wyłącznie nie szło. Przedsiębiorstwa takie kończyły się stratami, ale dawały satysfakcyę ambicyi kierowników sceny. Drugi rodzaj mógłby się wyłonić, to jest: spółka obywatelska osób zamożnych. Ta poświęcając znaczniejszy kapitał, rozłożony na liczniejszych spólników, chciałaby także swobodnie rozwijać i podnosić sztukę, bez względu na straty.

Trzeci rodzaj, to przedsiębiorca zawodowy, żyjący z kierownictwa teatrem. Taki będzie pragnął, przez wzgląd na wykształconą publiczność, uszlachetniać scenę, ale też równocześnie pomyśli o zabezpieczeniu sobie, jeżeli nie dostatniego, to przyzwoitego utrzymania. Takowe należy mu się bezsprzecznie za uczciwie podjętą pracę.

Dla pierwszych dwóch kategoryj entreprenerów niema wobec projektu wcale miejsca. Ci nie staną, bo nie mogą być officyalistami Rady i Magistratu. Trzecia kategorya nie dostarczy poważniejszego przedsiębiorcy zawodowego, któryby miał dostatnią kompanię i ryzykował nakłady na widowiska. Co najwięcej, zjawi się drugorzędny entreprener z prowincyi, nic niemający w zapasie, więc nic niemogący stracić. Niedość bowiem, że projekt krępuje działalność entreprenera, ale i rujnuje go materyalnie. Rozpatruję to cyfrowo.

Entreprener, obejmując nowy teatr, traci korzyści, odnoszone w starym teatrze, jakoto:

1) Subwencyę rządową	2,400	złr.
2) Dziesięcinę z innych widowisk	400	„
3) Maskarady	600	„
4) Wynajem mieszkań w gmachu	600	„
Razem	4,000	złr.

Ciężary, które przyrastają z tytułu entreprenera nowego teatru, są:

1) Czynsz dzierżawny (§ 1)	1,200	złr.
2) Trzy procent od pensyi rocznej personalowi wypłaconej (co najmniej 4000 złr. miesięcznie) (§ 22)	1,440	„
3) Ubezpieczenie gmachu (§ 37)	4,000	„
4) Personal dozorujący budynek (§ 41)	3,000	„
5) Dekoracye i meble	1,200	„
6) Asekuracya mebli i dekoracyj co najmniej	1,160	„
Razem	12,000	złr.

Łącznie więc entreprenerowi przybywają wydatki i wzrastają straty w ogólnej sumie 16,000 złr., których za dzisiejszej entrepryzy nie ponosił.

Do tych wydatków dodać trzeba trzy benefisa gminy, a jeden dla Towarzystwa Dobroczynności, co najmniej [illegible]000 złr. (po strąceniu kosztów). Jedna loża podwójna prosceniczna na 8 osób i dziewięć krzeseł na 250 widowisk, co najmniej 2,000 złr. Bo każde miejsce uronione na rzecz daremszczyzny, jest dla entreprenera stratą gotówki.

Więc osiągniemy taką sumę dziś nieznanych wydatków, że ich nie pokryją dzienne dochody w zwiększonym teatrze, zwłaszcza, że i dzienne wydatki z każdego widowiska będą w trójnasób wyższe, niż dotychczas.

Na tych cyfrach oparty, stanowczo twierdzę, iż teatr nowy wobec tych ograniczeń nie będzie przedsiębiorcy przynosił nawet takich korzyści, jakie przynosi stary teatr. Rada miasta powinna raz na zawsze wyrzec się złudzeń o spodziewanych kolosalnych zyskach entrepryzy, złudzeń, które rozpowszechniają ustnie i na piśmie improwizowani znawcy stosunków polskiego teatru. — Miasto powinno nie odpychać, ale zapraszać entreprenera — nie utrudniać, ale ułatwiać jego egzystencyę. Dlatego to zasada krępowania powinna być stanowczo usuniętą z projektu, który mógłby być dobry dla niemieckich stosunków, ale jest szkodliwy dla naszych całkiem odrębnych. Miasto niechaj o tem pamięta, że każda entrepryza rozpoczyna akcyę z ołówkiem w ręku. Oblicza wydatki i możliwe zyski. Im więcej gmina nadszarpnie jej funduszów, tem większe w tym stosunku entreprener oszczędności zaprowadzi. Na tem ponosić będzie w pierwszej linii stratę — sztuka narodowa.

Chciałbym zwięźle rozprawić się, dlatego wiele spostrzeżeń opuścić muszę. Trudno mi jednak pominąć przykład nas żywo obchodzący. Poznań ma też samą ludność, co Kraków, ale niemiecka ludność, żądniejsza rozrywek, ma publikę w sferze rzemieślniczej i służebnej, jakiej Kraków dotąd sobie nie wyrobił. Pomimo tego, jakież ułatwienia ma entrepryza. Gmach teatralny zbudowali Niemcy w roku 1879. Entrepener otrzymuje 9,000 marek rządowej subwencyi i grywa tylko sześć miesięcy. Czynszu dzierżawnego żadnego miastu nie płaci. Miasto zaś opłaca inspektora (sekretarza) teatralnego, daje mu mieszkanie i rocznie 1,500 marek. Miasto płaci robotników ogrzewających i oświetlających teatr (1,232 marek 50 fen.) i do kasy inwalidów 62 marek 25 fen. Opłaca miasto straż ogniową 645 marek. Oświetla teatr kosztem 4,887 marek 50 fen. Ogrzewa teatr kosztem 560 marek. Dostarcza dekoracyj i takowe naprawia kosztem 3,000 marek rocznie. Dostarcza wężów do wody dla straży ogniowej 105 marek rocznie. Płaci asekuracyę inwentarza ruchomego 2,530 marek i opłaca raty amortyzacyjne od pożyczki 4,820 mar. Zatem prócz subwencyi rządowej, dostaje entreprener od miasta gmach za darmo, tudzież 19,452 marek w wydatkach utrzymania gmachu. Oprócz tego, maszynistów i robotników opłaca miasto, tych tylko koszt zwraca entreprener w sumie 3,570 marek. Tak to pojmują niemieccy mieszczanie interes miasta w stosunku do interesu sztuki.

Widzimy z tego, jak praktycznymi są Niemcy; nie przemyśliwają nad zyskiem, lecz owszem jeszcze dopłacają sowicie do przedsiębiorstwa. Zyskiem dla miasta jest to tylko, że mieszkańcy mają przybytek wspólnych zebrań i zajmującego przepędzenia czasu. Jestto jeden z czynników, ściągających gości do miasta, mianowicie w porę zimową. To jest też prawdziwy, naturalny i usprawiedliwiony dochód miasta.

Teatr polski w Poznaniu, nie mając takich zasiłków, ogranicza się w szafowaniu miejscami bezpłatnemi. Rządzi nim Spółka teatralna. Na jej czele stoi Dobrowolski. Ten jako dyrektor ma wstęp do teatru, ale członkowie spółki płacą wszyscy za swoje miejsca. Niema tam nieumotywowanych zastrzeżeń dziewięciu krzeseł i dwóch lóż prosceniowych. Nawet sekretarz teatru nie ma swojego krzesła.

To są ogólne uwagi. Dotknę niektórych szczegółowych, a to według paragrafów.

§ 2. Entreprener dawać ma widowiska dramatyczne przez dziesięć miesięcy; inne rodzaje widowisk tylko za zezwoleniem komisyi. Praktyka i wzgląd na ciężką pracę aktorów głównych wymaga ścieśnienia terminu do dziewięciu miesięcy. Dotąd kontraktowo zastrzegano tylko siedm miesięcy. Czerwiec jest dla dramatu stracony. Nikt nie uczęszcza, a pora gorąca aktorów męczy. Oni potrzebują wypoczynku i wolnego czasu do uczenia się nowych ról na zimową kampanię. Letnie trzy miesiące zastąpi korzystnie operetka lub opera. Nie można swobody entreprenera ograniczać, iżby bez opowiedzenia się komisyi nie dawał innego rodzaju widowisk. Owszem, trzeba pozostawić mu pole do pomysłowości. Jeżeli będzie umiał dnie nieteatralne, nawet i część teatralnych wypełnić widowiskami popularnemi, nic z dramatyczną produkcyą związku niemającemi, nic na tem nie straci powaga Świątyni Sztuki.

Ja osobiście pragnę tego kierunku, a tym, którym to wydaje się niewłaściwem, wskaże praktyka teatrów pomniejszych, jako złe niedające się uniknąć. — Bo Kraków z małą liczbą widzów, spragnionych wyższego kierunku sztuki, nie może marzyć o pielęgnowaniu tylko Burgu. Obok niego podtrzymywać musi fundusze teatru; to rodzaj Teatru an der Wien, to pouczające przedstawienia, choćby daj Boże w rodzaju sławnego berlińskiego Teatru Urania. Zgoła mam to przekonanie: im więcej przyszły gmach będzie służył do zabawy przyzwoitej, godziwej i pouczającej wszystkim warstwom społecznym, tem zadanie jego będzie wznioślejsze. Nie pogardzajmy nawet tem, co zabawi tylko dzieci lub czeladź robotniczą, co zabawi maluczkich i biednych.

Tego entreprenera miasto wynagradzaćby powinno, któryby rozmaitością widowisk potrafił ściągać do teatru słuchaczy i widzów nie cztery razy na tydzień, ale codziennie. Do tego rodzaju zadań nie powinna zbyt drobiazgowo mieszać się komisya teatralna, bo ktokolwiek ją składać będzie, choć to będą ludzie, wykształceni estetycznie, niezawsze mogą mieć ten praktyczny zmysł, aby na pewno osądzić, co potrzebne, a co niepotrzebne dla entrepryzy, co użyteczne, a co zbyteczne dla publiki.

§ 5 wymaga układania repertuaru co miesiąc. Rzecz w naszych stosunkach przytrudna, bo praktyka uczy, że repertuar, choćby najlepiej obmyślany, zmienia się co dnia, w miarę zmiany okoliczności. Komisya, aby mogła zatwierdzić repertuar, musialaby go sama znać. Aby go znać, musiałaby czytać i rozumieć czytane sztuki. Tej pracy nikt się nie podejmie, a choćby się podjął, nie podoła. Byłoby praktyczniej, [illegible] entreprener składał miesięczny wykaz sztuk, wziętych do repertuaru, a komisyi służyło tylko prawo proponowania ze swej strony także i innych sztuk do grania. Rzecz niewątpliwa, że entreprener te tylko sztuki na repertuar wprowadzać będzie, które mu zapewnią obok dochodu i renomę, których dobra obsada w bieżącym składzie personalu, byłaby zapewnioną. Narzucać mu wolę swoją niepodobna, jak też niepodobna, aby każdą zmianę przedstawienia poprzedzało zezwolenie komisyi.

§§ 3, 7, 8, 10 i 11 mówią, iż komisya może się sprzeciwić zaangażowaniu aktora; że nadto, jeżeli jaki aktor ustąpi, trzeba się o odpowiedniego postarać w ciągu miesiąca; że niezdolnego reżysera można zaraz oddalić, a trzeba go innym zastąpić w ciągu 14 dni, że adeptom można po trzech próbnych występach zabronić dalszego popisu; że aktorzy, nieumiejący ról, winni być oddaleni na rozkaz komisyi.

Te kontraktowe zastrzeżenia zapewne dostały się tutaj według wzoru jakiego niemieckiego. Są one u nas szkodliwemi. Należą one właściwie do przepisów dla artystów teatru, które może wydać osobno Rada miejska, jak je wydał Senat krakowski temu lat pięćdziesiąt.

Stosunki u nas są odmienne. Niemcy mają korporacye aktorów, których na tysiące osób liczą, mają ajencye, dostarczające aktorów do wszelkich rodzai ról. Tam więc można wybierać, przebierać i sortować.

My naszych dobrych i średnio-znośnych aktorów policzyć możemy na dziesięciu palcach. Dlatego, gdy entrepryza schwyci którego, to już go nie puszcza, choćby płatał figle, choćby go ratować przyszło w kłopotach pieniężnych. Oddalić łatwo, ale mogłaby sobie owa Rada dziesięciu komisyonarzy dobrze nasuszyć głowy, aby znaleść w ciągu 30 dni nowego aktora i nowego reżysera. Głowy suszenie daremne, nowego aktora nie dostanie tak długo, jak długo trwa sezon teatralny.

Zabranianie adeptowi dalszego występowania po trzech próbach nie ma logicznej racyi. Raz dlatego, że adept sztuki, nawet grając przez cały rok, może nie okazywać talentu, aż zabłyśnie po dłuższej pracy i po natrafieniu na odpowiednią rolę. U nas tak jest mało młodzieży, garnącej się szczerze do teatru, że nie można jej utrudniać dostępu. Żadna komisya, a tem mniej miejska, nie zdoła z trzech występów zawyrokować o przyszłości aktora. Miałem nieraz w ciągu obserwacyj moich tego dobitne dowody, że wyrastał artysta wbrew wszelkim proroctwom pesymistycznym. Taki paragraf w kontrakcie jest niepotrzebny, bo praktyka go nie uzna, nie zastosuje.

§ 16. O rozdawnictwie dwóch lóż podwójnych i dziewięciu miejsc już wspominałem. Jest ryzykownem proponować coś podobnego pełnej Radzie. Jest to bądź co bądź za... śmiałe szafowanie majątkiem gminy. Obywatele nie na to płacą uciążliwe podatki, aby ich reprezentanci z majątku gminy czynili podarunki. Miejsca płatne są bowiem częścią majątku, odstąpioną entrepryzie. Dać można *gratis* tylko to, czego wymaga konieczność.

Dotykam tej wstydliwej sprawy: zamachu w projekcie na prawo własności entreprenera. Dziesięcina teatralna, zastrzeżona w sposób, nieokreślający celu jej użycia, słuszne nasuwa przypuszczenie, iż myślą jest projektodawcy, aby zawładnęli bezpłatnemi miejscami ci, od których zawisły losy entrepryzy. Wierzę temu, iż ogół Rady ten pomysł zamachu na przyszłą egzystencyę teatru odepchnie, to jednak nie przeszkadza wytknięciu publicznie tego niebezpieczeństwa. Jeżeli dwa krzesła dla urzędników Magistratu, mających niby z miejsc swoich czuwać nad bezpieczeństwem gmachu, są, według mojego widzenia rzeczy, motywem niezmiernie naciąganym, jeżeli jedna loża dla władzy, niepłatna, jest podarunkiem, niedającym się niczem usprawiedliwić, to zabrana druga loża podwójna i siedm krzeseł komisyi, której projekt komisyą znawców nie nazywa, nasuwa obawę, że z kilkunastu miejsc bezpłatnych korzystać mają ci, którzy za miejsca płacić powinni i względem których scena nie ma żadnego zgoła obowiązku. Może niesłusznie podejrzywam Projekt, ale on sam się naraża na podejrzenie, skoro nigdzie nie natrąca, iżby komisya teatralna pospólnie z Wydziałem krajowym działała. Zatem jest w zanadrzu jakaś specyalna komisya miastowa administratorów. Siedm krzeseł komisyi mogłyby być usprawiedliwione tylko wtedy, gdyby wskazano otwarcie, jako cel, użycie ich na rzecz dobra sceny. Zatem, gdyby owe siedm krzeseł przeznaczono dla redaktorów, krytyków teatralnych i autorów scenicznych, gdyby z pomiędzy nich wybrano artystyczny komitet nadzorczy, ze znawców złożony, pojmowałbym użyteczność zastrzeżenia. Ale praktyka nasuwa inną obawę. Pomnę sprawy pomnika Mickiewicya, budowy teatru i ostatnią, obmyślenia entrepryzy. Rozpoczynano zawsze od powoływania znawców. Po ich wysłuchaniu, nie znawcy brali dalszą sprawę w swe ręce i rozstrzygali na przekór znawstwu. Siedmiu krzesłami i lożą rozporządzać ma Rada. Bodajby one nie stały się po prostu krzesłami Rady, bo wówczas widzowie-wyborcy wskazywaliby palcami gratisowych członków komisyi, luzujących się kolejno, i nazywaliby ich mężami nie od narady, nie od porady, ale od parady. Ta parada rujnowałaby każdą entrepryzę. Dlatego przyszłej, niemogącej dziś bronić się entrepryzy, obrońcą być muszę.

§ 19 zastrzega miastu wydzierżawianie na dochód entrepryzy bufetów. Entreprener mógłby to korzystniej sam przeprowadzić, a uniknąłby narzucenia sobie może niekoniecznie odpowiednich indywiduów.

§ 20. Dzierżawca ma na meble i dekoracye na rzecz miasta wydawać 1200 złr. Że zaś miasto nie daje subwencyi, więc pytanie, jakiemi funduszami to pokrywać? Oczywiście, że z subwencyi sejmowej. Ależ Wydział krajowy ma tu głos decydujący, i wątpię, iżby pozwalał część subwencyi obracać na rzecz miasta. Utrzymanie dekoracyj, mebli, praktykuje się w Poznaniu, ale je miasto samo sprawia. Subwencya sejmowa jest tak mała, tak niedostateczna, że ani myśleć o jej uszczuplaniu. Jeżeliby Sejm podniósł ją do wysokości 12 000 złr., wówczas możnaby 10 procent strącić na cele dekoracyjne.

§ 22. Trzy procent od płac aktorskich na rzecz kasy aktorów jest fundacyą z cudzej kieszeni. Już teraz opłaca się składka do kasy chorych. Entreprener będzie musiał aktorom potrącać z ich gażyowe 3%. Czy to nie wywoła zatargów? Czy zatargi te nie sprawią, że owo zastrzeżenie będzie musiało być wykreślone z kontraktu?

§ 23. Trzy wieczory teatralne zastrzega gmina na swój benefis a jeden dla Towarzystwa dobroczynności. Znowu hojność cudzym kosztem. Na co te trzy widowiska miasto ma zabierać, nie powiedziano, bo dotąd wnioskodawca sam nie świadom ich przeznaczenia. Towarzystwo dobroczynności z chwilą, gdy ustał przywilej dziesięcin od widowisk w Krakowie na rzecz teatru, nie ma ani potrzeby, ani prawa do dobroczynności z kieszeni entreprenera. Towarzystwo ma własne swoje rozliczne fundusze, a sięgać po teatralne nie jest odpowiedniem. Teatr nasz, aby istniał, musi opędzać się nieuzasadnionym pretensyom. Ten § 23 powinien stanowczo dla dobra teatru być wykreślonym.

§ 24, o urlopach dla entreprenera, przewiduje to, czego przez delikatność może nie należałoby przewidywać i co istotnie jest w krainie nieprawdopodobieństw. Zastrzeżono w projekcie, iż komisya teatralna, gdyby entreprener nie przedstawił jej swego zastępcy, może uchwały swoje komunikować każdemu z personalu teatralnego, z równym skutkiem, jak gdyby je entreprenerowi osobiście (?) zakomunikowała. Gdyby już do tego przyjść miało, toby należało raczej bądź rozwiązać kłótliwą komisyę, bądź zerwać kontrakt z niesfornym entreprenerem.

§ 40. Komisya teatralna ma prawo rozpatrywać księgi rachunkowe entreprenera. Pytam się, jakiem prawem ta ciekawość? W jakim celu? Chyba na to tylko, by całe miasto wiedziało o kłopotach pieniężnych lub zyskach entrepryzy. Księgi rachunkowe atoli są tak, jak księgi kupieckie, zamknięte dla każdego ciekawca, bo na nich polega osobisty kredyt. Gmina nie ma prawa wdzierać się w tajemnice entrepryzy. Ten paragraf musi być opuszczony, jako niedyskretny i szkodliwy.

Według § 41, entreprener płaci 3000 złr. na dozór nad oświetleniem, ogrzaniem, wentylacyą i porządkiem w teatrze; suma to olbrzymia. Wnioskodawca nie podał szczegółowo, kto to właściwie z tej kwoty korzystać będzie. Miasto Poznań ponosi samo te koszta i wydaje tylko 1.232 marek, czyli niespełna 700 złr. Co za różnica w wydatkach! Miastu płacić ma za służbę entreprener, a miasto służbę przyjmuje. Ztąd musi wywiązać się stosunek wiodący do zawikłań. Bo służba leniwa, próżniacza, niesłuchająca rozkazów, robiąca szkody, zawsze opierać się będzie o Magistrat, jako o swoją prawowitą instancyę.

§ 46 i 47. Gdyby dzierżawca (entreprener) umarł, gmina rozwiązuje umowę, a komisya teatralna prowadzi dalej przedsiębiorstwo na koszt i niebezpieczeństwo sukcesorów entreprenera aż do końca roku dzierżawnego. Ten rygor tak stylizowany, nie może się ostać, bo komisya, niekrępowana względami, mogłaby sukcesorów zrujnować w ciągu kilku miesięcy, zwłaszcza że komisya nie może mieć doświadczenia w kierownictwie teatrem.

O wypełnieniu letnich miesięcy, wolnych od widowisk dramatycznych, przemilcza konkrakt. Czy niemi dowolnie może rozrządzać entreprener, bez proszenia się komisyi, nie wiadomo.

Te są główne usterki, które wydają mi się szkodliwemi. Krępują one entreprenera, odstręczają one prawdziwych miłośników sceny i oddają takową na łup prostej spekulacyi, która podejmie się wszystkiego, a niczego nie dotrzyma, która da sobie radę z zastrzeżeniami, i prowadzić będzie scenę na to tylko, byleby się obłowić. Obejść takie paragrafy będzie koniecznem, jeżeli scena ma w Krakowie egzystować, ale obchodzić je potrafi ten tylko, kto umie krętemi chodzić drogami.

Estreicher.

związkowe... równywanie rzeczy, których nie znamy, z rzeczami, których również nie znamy, przyznać jednak trzeba z respektem, że ten, co taką książkę napisał, *c'est quelqu'un*. Wdzięczni jesteśmy za wzbogacenie nią polskiego piśmiennictwa. Tekst ozdobiony kilkudziesięcioma rycinami z doskonałych rysunków wartości artystycznej i z fotografij. Wydanie zaszczyt przynosi lwowskiej drukarni p. Wł. Łozińskiego. Książka przedstawia się po europejsku.

Dział ekonomiczny.

Galic. Towarzystwo gospodarskie. Dwudzieste ósme walne zgromadzenie Rady ogólnej gal. Towarzystwa gospodarskiego, na które powołani są w myśl § 17 statutu nietylko delegaci wybrani, ale i prezesowie oddziałów, jako delegaci z urzędu, odbędzie się 3 i 4 marca b. r. we Lwowie. Program tegoż zgromadzenia jest następujący:

A) Sprawy do decyzyi delegatów należące: 1) Sprawozdanie z czynności komitetu za rok 1892. 2) Sprawozdanie z czynności oddziałów za rok 1892. 3) Sprawozdanie komisyi rachunkowej: *a)* co do zamknięcia rachunków za r. 1892; *b)* co do budżetu na r. 1893. 4) Wybór III wiceprezesa Towarzystwa w miejsce ś. p. Władysława hr. Koziebrodzkiego. 5) Wybór 6 członków komitetu w miejsce ustępujących z turnusu pp. Stanisława Brykczyńskiego, Dra Andrzeja ks. Lubomirskiego, Schellenberga Augusta i Dra Skałkowskiego Ta-

już ... stanowiło robić próby i uprosiło referenta ... e się sprowadzeniem 4,000 sztuk krzaków porzeczkowych i agrestowych.

Wiedeń 27 lutego. Na dzisiejszy targ przypędzono wołów galicyjskich 859, węgierskich 1459, niemieckich 1561; razem 3,879 sztuk. Płacono galicyjskie 52—54, osobliwe 58, 60, 62, węgierskie 51, 56, 58 osobliwe 60—63, niemieckie 54, 58, 60, osobliwe 62—65 złr. za 100 kilo mięsa.
Wilhelm Amirowicz.

Wiedeń 28 lutego. Na dzisiejszy targ dowieziono żywej nierogacizny galicyjskiej 1900 sztuk. Płacono 35—38—40—43 złr. za 100 kilo żywej wagi. *Wilhelm Amirowicz.*

Telegramy własne „Czasu".

Lwów 1 marca. Na dzisiejszem posiedzeniu Towarzystwa kredytowego ziemskiego nastąpiły wybory. Zastępcą prezesa wybrany ponownie na lat sześć Stanisław Gniewosz 59 głosami na 62 głosujących; dyrektorem na lat sześć wybrany ponownie Antoni Golejewski 55 głosami na 64 głosujących. Zastępcami dyrektorów wybrano ponownie Klemensa Dzieduszyckiego 52 głosami na 61 głosujących, zaś w miejsce Jana Drohojowskiego wybrano Stanisława Żabę 34 głosami na

wiele ... zwłaszcza Francya i Włochy.

Wiedeń 1-go marca. *Wiener Ztg* ogłasza, iż Cesarz zamianował nadzwyczajnego profesora, Dra Kazimierza Olearskiego, zwyczajnym profesorem fizyki w szkole politechnicznej we Lwowie.

Wiedeń 1 marca. Sejm uchwalił 37 głosami przeciwko 24 zmianę wiedeńskiego statutu gminnego i odrzucił 38 głosami przeciwko 25 rezolucyę Luegera, według której, sejm miał uznać za uprawnione żądanie wiedeńskiego klubu obywatelskiego o uwzględnianie tegoż klubu przy wyborach do wydziału Rady miejskiej i do innych komisyj miejskich. Sejm zgodził się na wydanie sądowi dep. Verganiego, w celu przeprowadzenia przeciwko niemu rozprawy karnej, z powodu skargi, wniesionej przeciw niemu przez Scharffa. Następnie sejm odroczono.

Wiedeń 1 marca. *Fremdenblatt* zaprzecza doniesieniu dzienników, jakoby poseł austryacki w Brazylii, Hengelmüller, przeznaczony być miał na posła w Dreznie. Hengelmüller odjeżdża do Drezna tylko jako delegat konferencyi sanitarnej.

Wiedeń 1 marca. Komunikat konsorcyum emisyjnego stwierdza, że subskrypcye onegdajsze na austryacką rentę złotą przewyższyły dziesięciokrotnie kwotę potrzebną. Konsorcyum wykonało wczoraj zastrzeżone mu prawo opcyi co do objęcia 30 milionów 4 procentowej austryackiej renty złotej.

Wiedeń 1 marca. Dzisiaj odbyło się ciągnienie losów z r. 1864. Główna wygrana padła na

...owania ... wszechnego ... p... przez rz... systemu wyborczego.

Londyn ... marca. Izba niższa obradowała nad wnioskiem ...yseya i Thompsona w sprawie inicyatywy p...nego zwołania brukselskiej międzynarodowej konferencyi monetarnej. Gladstone wystąpił przeciwko wnioskowi, który też Izba odrzuciła 229 głosami przeciwko 148. Przyjęto natomiast wniosek Becketta, że Anglia nie powinna czynić żadnego kroku w sprawie ponownego zwołania konferencyi.

Zofia 1 marca. *Swoboda* otrzymuje depeszę z Tirnowa z podpisem wiceprezydenta sobrania i kilku deputowanych, w imieniu 2000 mieszkańców powiatu, donoszącą, że ludność, poruszona niepatryotyczną mową, wypowiedzianą przez metropolitę dnia 26 lutego przy obchodzie urodzin księcia, zażądała od metropolity wyjaśnienia i gwarancyi co do jego przyszłego zachowania się. Ponieważ metropolita przy dotychczasowem swem stanowisku obstawał, deputacya zmusiła go do wyjazdu do klasztoru św. Piotra i Pawła, a klucz metropolii oddała prefektowi. Ludność domaga się koniecznie złożenia metropolity.

Kalkuta 1 marca. Przybył tu statek „Cesarzowa Elżbieta."

różowego, ...
„Chleb czysto żytni z Pie...
Gustawa Barucha w Podgórzu."
Wysyłki na prowincyę uskutecznia
Zarząd Piekarni parowej w Podgórzu.

(181 17-104)

KURSA TELEGRAFICZNE.

Wiedeń 1 marca 2 godzina 30 min. po poł.

	zł. ct.		zł. ct.
Renta austryac. papier. opod.	98 95	Anglobank	159 80
Renta austryac. srebrna „	98 65	Union	258 50
Renta austryac. 4% złota „	117 85	Bankverein	126 —
Renta austryac. 5% pap. nieop.	— —	Akcye Länderbank	244 10
Akcye ban. ausst.-w.	994 —	„ kol. Kar. Lud.	219 75
„ kredytowe	341 40	„ „ lwowsko-czerniow.	261 75
Londyn	121 15	„ „ południ.	110 37
Napoleony	9 63	Elbethal	243 —
Dukaty	5 69	Nordbahn	2960
Marki	59 25	Staatsbahn	311 25
4% Renta węg. kor.	95 27	Alpin	60 20
4% „ „ złota	116 —	Akcye tytoniowe	178 —
Losy prem. węg.	152 50	Ruble	127 50
Losy tureckie	50 30		

Usposobienie giełdy: słabsze.

ODPOWIEDZIALNY REDAKTOR I WYDAWCA
Michał Chyliński.

Kurs walut i papierów wartościowych.

Kraków 1 marca.

Waluty.	płacą zł. ct.	żądają zł. ct.
Ruble rosyjskie papierowe za 100	127 —	128 25
Marki niemieckie za 100	59 —	59 50
20-frankówka	9 55	9 65
Dukaty cesarskie	5 65	5 75
Ruble srebrne	1 20	1 28
Papiery wartościowe. Listy zastawne za 100 złr. im. wart. oprócz kuponu bież.		
4½% galic. banku hipotecznego	100 —	101 —
5% „ „ „	101 —	101 80
5% „ „ „ z 10% prem.	109 75	110 75
4% galic. Tow. kred. ziemsk. nieokr.	96 75	— —
4% „ „ „ „ 41 let.	95 75	— —
4% „ „ „ „ 56 let.	95 75	96 25
4½% „ „ „ „	100 70	101 40
4½% galicyjskiego banku krajowego	100 —	101 —
6% Listy zakł. kred. ziemsk. *w likwid.*	100 50	101 50
5% Listy zast. Tow. kredyt. ziemsk. Królestwa Polsk. ser. V za 100 rubli imiennej wart., oprócz kuponu bież., w rublach i kop.	101 50	102 50

Obligacye (za 100 złr. imiennej wartości oprócz kuponu bież.).	płacą zł. ct.	żądają zł. ct.
5% galicyjskie indemnizacyjne	105 —	— —
4% „ propinacyjne	97 —	97 90
5% komun. gal. bank. kraj. I em.	— —	— —
5% „ „ „ „ II „	101 —	101 85
4% pożyczki krajowej galic.	96 —	97 —
4½% „ „ „	99 75	— —
6% „ „ „	103 50	— —
4% Listy likwidacyjne Król. Pol. za 100 rubli im. wart., oprócz kuponu bież., w rublach i kop.	98 50	99 50
Akcye (za sztukę oprócz kup. bież.)		
galicyjsk. banku hipotecznego	346 —	— —
kolei Karola Ludwika	218 50	220 50
„ lwowsko-czerniowieckiej	257 50	260 —
Losy		
miasta Krakowa	23 50	25 50
„ Stanisławowa	— —	— —
czerwonego krzyża austryackie	18 75	19 50
„ „ węgierskie	13 —	13 75
„ „ włoskie	13 50	14 50
węg. budowy tumu (Bazylika)	7 80	8 40

Cennik lwowskiej Izby handlowej.

Lwów 28 lutego.

	płacą zł. ct.	żądają zł. ct.
Akcye gal. banku hipotecznego	355 —	— —
5% listy banku hipotecznego	101 30	102 —
5% „ „ hipot. z 10% pr.	109 70	— —
4½% „ „ „	100 20	100 90
4½% listy galic. banku kraj.	100 30	101 —
4% listy gal. Tow. kr. ziem. 41 l.	98 30	99 —
4½% „ „ „ „ „	101 —	101 70
4% „ „ „ „ „ 56 l.	96 —	96 70
Galic. obligacye indemnizacyjne	105 50	— —
„ „ propinacyjne	96 80	97 50
4½% oblig. pożyczki kraj. gal.	100 30	101 —

Kurs giełdy warszawskiej.

Warszawa 28 lutego.

	rub. k.	rub. k.
5% listy zast. Tow. kred. ser. I	— —	102 15
5% „ „ „ „ s. II—V	— —	101 70
4% „ likwidacyjne Król. Pol.	— —	99 15
5% „ zast. m. Warszawy ser. I	— —	102 70
5% „ „ „ „ „ V	— —	102 25

Kurs giełdy wiedeńskiej.

Wiedeń 28 lutego.

	płacą zł. ct.	żądają zł. ct.
Renty		
4²⁄₁₀% papierowa	99 15	99 35
4²⁄₁₀% srebrna	98 80	99 —
4% złota austryacka	117 70	117 90
5% papierowa austryacka	— —	— —
4% złota węgierska	115 90	116 10
5% papierowa węgierska	— —	— —
Obligacye		
5% indemnizacyjne galicyjskie	105 50	106 —
4% „ węgierskie	96 05	97 05
4½% pożyczki krajowej galic.	101 —	101 25
4% „ „ „	96 —	97 —
4% propinacyjne galicyjskie	96 85	97 85
Listy zastawne i dłużne.		
3% dł. pr. austr. Tow. kred. 1880	117 —	118 —
3% „ „ „ „ „ 1889	115 50	116 —
5% zast. gal. Ban. hip. z 10% pr.	110 —	110 60
5% „ „ „ „	101 25	101 75
4½% „ „ „ „	100 —	100 80
4% zast. gal. Tow. kr. ziem. 41 l.	95 50	— —
4½% „ „ „ „ „	101 20	101 60
4% „ „ „ „ „ 56 l.	95 50	— —
4½% zast. gal. banku kraj.	100 50	100 85
4% austro-węg. banku	100 20	100 70
4% dłużne prem. węg. bank. hip.	133 —	133 75
Priorytety		
4% kolei północnej Ferdynanda	100 25	101 25
4% „ Koszyce-Bogumin	97 20	98 —
4% „ Lwów-Czern. opodat.	89 50	90 50
4% „ „ nieopod.	96 75	97 75
3% „ południowej	155 40	156 20
4% „ węgiersko-galicyjskiej	96 55	97 55
Akcye		
anglo-austryack. banku 120 złr.	159 90	160 50
wiedeńsk. banku związk. 100 „	126 75	127 75
austr. zakł. kred. ziem. 80 „	411 —	412 50
aust. z. kr. dla han. i przem. 160 „	338 50	339 25
węg. banku kredytow. 200 „	397 —	398 —
galic. banku hipoteczn. 200 „	355 —	375 —
austr. ban. dla krajów kor. 200 „	243 20	244 —
austro-węgiersk. banku 600 „	992 —	993 —
Unionbanku 200 „	257 50	258 50
kolei Albrechta 200 „	96 —	97 —
„ Alföld 200 „	— —	— —
„ północ. Ferdynad. 1050 „	2935	2955
„ Karola Ludwika 210 „	219 60	220 20
„ Koszyce Bogumin 200 „	191 —	192 —
„ Lwow.-Czerniow. 200 „	260 75	261 25
„ państwowej 200 „	312 75	313 50
„ południowej 200 „	111 25	111 75
„ węgier.-galicyjskiej 200 „	206 —	206 75
„ węg. półn.-wschod. 200 „	203 75	204 50
górnicze Alpine Montan 100 złr.	58 70	59 30
tureck. Tow. tytoniow. 200 fr.	178 —	178 50
Losy		
państwowe z r. 1854 po 250 złr.	147 50	148 50
„ „ 1860 „ 500 „	149 —	149 80
„ „ 1860 „ 100 „	169 —	169 50
„ „ 1864 „ 100 „	— —	— —
węg. prem. z r. 1870 „ 100 „	153 —	154 —
„ regul. Cisy	144 75	145 75
austr. regul. Dunaju	131 —	132 —
miasta Wiednia z r. 1874	175 50	176 —
serbskie 100 frankowe	41 60	42 20
tureckie	49 90	50 40
węg. budowy tumu (Bazylika)	— —	— —
kredytowe z r. 1858	196 —	197 —
miasta Krakowa	25 —	26 —
czerwonego krzyża austryackie	18 75	19 25
„ „ węgierskie	— —	— —
Rudolfa	25 —	26 —
miasta Stanisławowa	— —	— —
Waluty.		
Dukaty cesarskie	5 69	5 71
20-frankówki	9 64	9 65
Funty szterlingi angielskie	12 09	12 12
Marki niemieckie	59 27	59 32
Ruble papierowe	128 —	129 —

Wszelkie papiery wartościowe, banknoty zagraniczne i monety kupuje i sprzedaje pod najkorzystniejszemi warunkami
Kantor wymiany filii c. k. uprz. gal. Banku hipotecznego
w Krakowie, Rynek, L. 30. Zlecenia z prowincyi uskutecznia się odwrotną pocztą bez doliczenia prowizyi.

Ossian.
(1848.)

Es streift der Wind, so rauh und kalt
Aus nachtumwölkten Klüften;
Es braust der Forst, es rauscht der Wald,
Es kracht der Fels, der Donner knallt
In nebelschweren Lüften.

Auf steilen, unbesuchten Höhe,
Da sitzt der blinde Sänger,
Es wallt sein Haar im Sturmeswehe,
Sein Herz umeist vom wilden Föhn,
Schlägt bang und immer bänger.

Auf seiner Harfe ruht die Hand; —
Er kann sie nimmer schauen,
Im Innern lodert heißer Brand; —
Da greift er in der Saiten Band,
Und tobt hinaus ins Grauen.

* * *

Wo seid ihr hin, ihr Helden alter Zeiten,
Wo bist du Fingal, — du mein Cuchullin? —
Ich sah euch fort in ferne Länder ziehn,
Dort neue Siege muthig zu erstreiten. —
Ihr floht dahin von Cona's Nebelhöhn; —
Malvina, du auch hin? — und Oscar auch? —
Ihr liest den blinden Vater einsam stehn? —
Doch nein; ich fühle eures Athems Wehn,
Und still umgaukelt mich der Kindheit Hauch.
O wer wird Thränen mir am Carn vergießen,
Wenn einsam ich von dieser Erde schied?
Wer von den Barden singt das Schwanenlied,
Wenn diese Augen sich auf ewig schließen?
Hinaus ins dunkel rasen wilder Grau,
Zerreiß' dieß Herz mit scharfen Geierkrallen,
Ich seh die schönsten Sprossen blutend fallen,
So stürz' auch du in Staub, du morscher Stamm.
Warum, wenn alle Liebe mich verließen,
Behieltet ihr mich Götter hier allein?
Muß ich der schwachen Menschheit Zeuge sein,
Darf sich mein Herz nicht zu mein Auge schließen,
Darf ich den Tod den Tröster nie begrüßen
Umfängt mich nie des Todesgottes Hain?
So stürmet hin, der Harfe Silbertöne
Durchschwingt die Luft mit hellem Saitenklang,
Daß es vom Cromla donnernd wiederdröhne
Wie von der Skalden dumpfem Schlachtgesang.
Doch — horch! — Es hallt gleich weichem Saitenbeben;
Wie von den Geistern die auf Wolken schweben,
Und flüstern rauschen durch das Nebelmeer
Bekannte Harmonieen zu mir her.

Leises Klingen —
Wie auch Wolkenschwingen —
Strömt von Harfensaiten —
Durch der Bäume
Helle Räume —
Zitternd in die öden Weiten —
Lanzen winken —
Schwerter blinken —
Ich kenne euch, ihr Töne
Wie? Fingal — Oscar — meine Söhne —
O führt mich — in Walhallas Jagdgefilde —
Dahin, — dahin — — — —

* * *

Es sinkt das Haupt, die Hand wird starr,
Die Harfe ist verklungen,
Gejagt vom nordischen Polar,
Durchwühlt der Sturm das graue Haar,
Ossian — hat ausgesungen. —

Liebesleid und Liebeslust.

23.

Wie wurde mir
Im Herzen da
Als Theure dich
Ich wiedersah.

Als ich ins Auge
Dir geblickt,
Dein Antlitz schaut'
So still entzückt

O blicke nicht
So stolz auf mich,
Ich liebe dich
So inniglich.

Ich liebe dich
So zart und rein,
Aus vollem Herz,
O Liebchen mein.

Ich liebe dich
Bis in das Grab,
Blick nicht so stolz
Auf mich herab.

~~[illegible]~~

~~24.~~

~~Auf einer schönen Haiden~~
~~Ich einst [illegible]~~

24.

Auf einer sonnigen Haide
Ein Röschen ich erblickt'
Wie hüpfte da mein Herze
Vom Freudenrausch entzückt.

Des andern Tages fand ich
Das Röschen nimmermehr
Da ward ich gar so traurig
Ich weinte da so sehr.

Als einstens ich ein Kind noch war; —
O seelenvolle Zeiten!
Wie sah ich da die Welt, so klar,
Am Blick vorbei mir gleiten.

Da war ein jeder Strauch, ein Baum
Für mich so voller Leben,
Der Bach, der Hain, der Wolkenschaum
Thät ~~ein~~ wonnig mich durchbeben.

Der Sonne freudenvoller Schein
Konnt mich zur Lust entzücken
Das bunte Feld, der weite Hain
Konnt' freudig mich durchzücken.

In jeder Blume meinte ich
Ein Gottbild zu erspähen;
Wenn Zephyr durch die Bäume strich
Fühlt' ich der Gottheit Wehen. —

Verschwunden ist die Fantasie,
Die froh ihr Spiel getrieben,
Von meiner ganzen Poesie
Ist nichts als Schmerz geblieben.

Einem Uhrwerk gleichen wir.
Außen glatt und starr und eben
Kaum verräth's das rasche Leben
Das in seinem Innern schaffet.
Schnelle Rädchen,
Von den Ketthen
Aufgeraffet
Drehn sich eilend für und für.
Brausend schnurrt es,
Sausend surrt es,
Federn kreisen,
Schläger springen,
Glöckchen klingen,
Und die starren Zeiger weisen
Stumm der Stunden schnellen Flug,
Die in ewig gleichem Zug',
Ohne Weilen
Weiter eilen. —
Doch wird wann die Lebensfeder
Überspannt, — springt sie mit Gellen
Rasch in wahnsinnschnellen Wellen

Treiben da die flücht'gen Räder;
Und im Innersten zerstöret
Hat sein Leben aufgehöret.
Starr, gleich einem kalten Stein'
Ohne Leben,
Ohne Weben
Lieget nutzlos da der Schrein.
Wer mag nun an ihn ~~nur~~ noch denken
Wer auf ihn den Blick mehr lenken;
Steht in Weg' es jedem doch
fort mit ihm ins Rumpelloch.

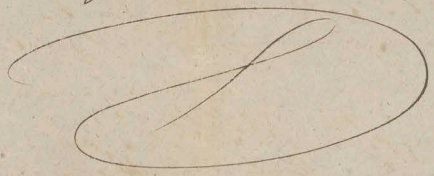

25.

Rothe Rosen sah ich blühen
Und ich pflückte sie mit Lust
Drückte sie voll Lieb' und Wonne
Innig an die wunde Brust.

Und ich schaut' mit hellen Blicken
Über die beblümte Au
Sieh, da lächelte gar lieblich
Mir ein Veilchen sinnig blau.

Rothe Rosen, blaue Veilchen
Haben elend mich gemacht,
Haben mich um meine Ruhe
Um mein Lebensglück gebracht.

26.

Wie gern wollt' ich ein Krieger sein,
Wie wollt' ich liebend sie dann schützen,
Für sie mein Herzensblut verspritzen,
Für sie dem Tod' entgegenstürmen,
Mit meinem Leib' mein Kleinod schirmen,
Für sie dem Tod' mich freudig weihn;
Wie gern wollt' ich ein Krieger sein

Wie gern wollt' ich ein Bettler sein,
Vor ihrer Thür' wollt' ich dann stehen,
Um Mitleid für mich Armen flehen,
Und wenn sie milde mich beschenkte
Auf mich ihr klares Auge lenkte,
Da strömte auf mein Dank, so rein;
Wie gern wollt' ich ein Bettler sein.

Wie gern wollt' ich ein Sänger sein,
Wie wollt' ich bei der Zither klingen
Von meinem tiefen Schmerz ihr singen
Von meiner Qual, die mich verzehret,
Von Liebesgluth, die mich versehret,
Von Hoffnungsloser Liebespein;
Wie gern wollt' ich ein Sänger sein.

27.

Ich träumte heut so lieblich
Von dir o Liebchen mein
Und wehmuthsvolle Wonne
Drang in das Herz mir ein.

Du sahst auf mich so freundlich
Mit deinem hellen Blick'
Und meinen Busen füllte
Ein unbegränztes Glück.

Ich sank auf meine Knie
Mir selber nicht bewußt
Das Herz schwoll mir so ~~[illegible]~~ mächtig
Von Liebesleid und Lust.

Da zuckt' vom Himmel plötzlich
Ein greller Blitzes ~~[illegible]~~ Strahl,
~~[illegible]~~ Und dumpfe Donner grollten
Im fernen Wiederhall.

Ich blickte auf — rings dunkel,
Rings sternenlose Nacht,
Ich war vom Liebestraume
Zur Wirklichkeit erwacht.

Ich denke oft mit Schmerzen
An jenen Traum zurück,
Mit ihm zugleich verschwunden
Ist all mein Lebensglück.

An die Fantasie.

Traumbild meiner Fantasie,
Das die Brust mir sanft bewegt
Stille Ruh' ins Herz mir legt
Balsam meinen Wunden trägt,
~~[illegible]~~
Traumbild meiner Fantasie;

Du, nur du, verlaß' mich nie
Wenn auch Schmerz die Brust mir hebt,
Wenn in Qual mein Herz auch bebt,
Wehmuth thränend mich umschwebt,
Du, nur du, verlaß' mich nie.
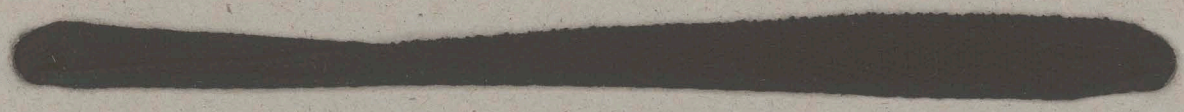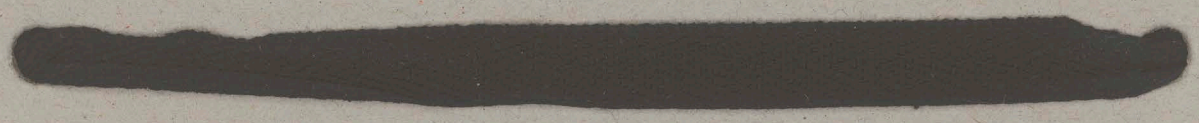
Emil Leo